

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

**Μεταπτυχιακές Σπουδές
στη
ΒΙΟΗΘΙΚΗ**

ΑΝΟΣΙΑ ΕΝΑΝΤΙ ΑΥΤΟ-ΑΝΟΣΙΑΣ

και

ΒΙΟΗΘΙΚΗ

ΝΑΣΟΥΛΑ ΜΠΑΡΜΠΑΡΗΓΟΥ

ΗΡΑΚΛΕΙΟ - ΚΡΗΤΗΣ

Εικόνα Εξωφύλλου: Μουσείο της 11^{ης} Σεπτεμβρίου, Νέα Υόρκη

Τμήμα Φιλοσοφικών και Κοινωνικών Σπουδών

Τμήμα Ιατρικής • Τμήμα Βιολογίας • Τμήμα Κοινωνιολογίας

Διατμηματικό Πρόγραμμα

Μεταπτυχιακών Σπουδών Βιοηθικής

Χρήση του όρου Αυτοανοσία

από τον JacquesDerrida:

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ-ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ

Διπλωματική Εργασία για το Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης

Εξεταστική Επιτροπή:

Ε. Αθανασάκη, Α. Λέμπεντεφ, Γ. Μαραγκός

Σεπτέμβριος 2014

Η εργασία της κυρίας Α. Μπαρμπαρήγου εκκινεί από την ιδέα που εισηγήθηκε ο J. Derrida, μετά την τρομοκρατική επίθεση στο Παγκόσμιο Κέντρο Εμπορίου στις 11/9/2001, σύμφωνα με την οποία το φαινόμενο της τρομοκρατίας μπορεί να νοηθεί ως σημείο αυτοάνοσου νοσήματος. Η συσχέτιση αυτή εδράζεται με μια συνειρμική εν πολλοίς μεταφορά όπου το «πολιτικό σώμα» εκλαμβάνεται ως έμβιος οργανισμός του οποίου οι διαταραγμένοι μηχανισμοί προστασίας καταστρέφουν στοιχεία που διασφαλίζουν, κανονικά, την εύρυθμη λειτουργία του οργανισμού. Αυτή η μεταφορική συσχέτιση ελέγχεται πολλαπλά, τόσο σε επιμέρους συστατικές λεπτομέρειες, όπως το κατά πόσον ο στόχος των τρομοκρατικών επιθέσεων αλλά και οι φορείς των επιθέσεων ήταν μέρος των μηχανισμών αυτοπροστασίας του «πολιτικού συστήματος», όσο και για τη χρήση εννοιών από τη βιολογία αναφορικά με το τι είναι «φυσιολογικό» και τι «παθολογικό». Ο εκβιολογισμός των κοινωνικο-πολιτικών φαινομένων δεν συμβάλλει στην κατανόηση των φαινομένων, ιδίως όταν στηρίζεται σε μια ατυχή μεταφορική χρήση εικόνων μάλλον παρά εννοιών. Ειδικότερα, ο βιολογικός τρόπος του λέγειν εν προκειμένω δεν εμπίπτει στο πεδίο της Βιοηθικής αλλά ανήκει σε μια μετανεωτερική αναβίωση της «βιοπολιτικής» που, από τη δεκαετία του 1920, χρησιμοποιήθηκε για να δικαιολογηθεί μια συστηματικά και προγραμματικά αντιηθική ιδεολογία και πρακτική.

Η επιτροπή

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	Η προφορική παρουσίαση.....	8
	1. Ο όρος αυτοανοσία όσον αφορά την βιολογία.....	9
	2. Ο όρος αυτοανοσία όσον αφορά την φιλοσοφία.....	11
	3. Η κριτική στον Derrida.....	13
	4. Αντί επιλόγου.....	16
ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ	.....	17
ΘΕΜΑ	.....	18
<u>ΜΕΡΟΣ Ι</u>	<u>Η αυτοανοσία στην βιολογία – αποσπάσματα από το βιβλίο</u> <u>«Theautoimmuncediseases» των Ian. R. Mackay&NoelR.</u> <u>Rose</u>	19
	1. Εισαγωγή.....	20
	2. Το εγγενές (innate) ανοσοποιητικό σύστημα.....	22
	3. Το προσαρμοστικό (adartive) ή επίκτητο ανοσοποιητικό σύστημα.....	23
	4. Εαυτός, μή-εαυτός και η φύση των αντιγόνων.....	25
	5. Αυτοανοσία και αυτοάνοσες ασθένειες.....	26
	6. Αυτοάνοση Ασθένεια.....	28
	7. Αυτό-φλεγμονώδηασθένεια.....	29
<u>ΜΕΡΟΣ ΙΙ</u>	<u>Η αυτοανοσία στον Derrida - Ανάλυση κειμένων</u>	31
Κεφ. Α’	W.J.T. Mitchell «Picturing Terror: Derrida’s Autoimmunity» Cardozo Law Review [Vol. 27: 2.2005].....	32
	1. Το θέμα.....	32
	2. Εισαγωγή: Θέσεις διαφόρων μελετητών.....	33
	3. Αυτο-ανοσία και Τρομοκρατία.....	39
	4. Διερεύνηση του Προβλήματος.....	46
	5. Προκείμενες του Επιχειρήματος.....	50
	6. Το επιχείρημα.....	51
	7. Επιστημολογική Υποστήριξη.....	52
Κεφ. Β’	Samir Haddad «Derrida and Democracy at Risk», Contretemps 4, September 2004.....	57
	1. Το θέμα.....	58
	2. Εισαγωγή.....	58
	3. Μεθόδευση των προκειμένων.....	61
	a) σχετικώς με την Θρησκεία.....	61
	b) σχετικώς με την Δημοκρατία.....	66
	c) ανάλυση της Δημοκρατίας.....	69
	d) ο κίνδυνος της Αυτοανοσίας.....	76
	4. Το επιχείρημα.....	78
	5. Υποστήριξη του επιχειρήματος.....	79
	6. Επίλογος.....	82
Κεφ. Γ’	Daniel Matthews «The Democracy to come: Notes on the thought of Jacques Derrida» Critical Legal Thinking, Law & the Political, April 2013.....	84
	1. Το θέμα.....	85
	2. Εισαγωγή.....	86
	3. Τρόποι αυτοπροβαλλομένης διάσπασης a) της σχέσεως Δημοκρατία – Ηγεμονία.....	87

	b) της σχέσεως Ισότητα – Ελευθερία.....	88
	4. Επερχόμενη Δημοκρατία.....	90
	5. Αυτοανοσία στην βιολογία στον Derrida – Διαφορές.....	91
	6. Το επιχείρημα.....	91
	7. Υποστήριξη του επιχειρήματος.....	92
	8. Επίλογος.....	94
ΜΕΡΟΣ ΙΙΙ	<u>Κριτική Ανασυγκρότηση των επιχειρημάτων των συγγραφέων</u>	95
Κεφ. Α΄	W.J.T. Mitchell «Picturing Terror: Derrida’s Autoimmunity» Cardozo Law Review [Vol. 27:2.2005].....	95
	1. Εισαγωγή.....	96
	2. Κριτική του επιχειρήματος.....	97
Κεφ. Β΄	Samir Haddad «Derrida and Democracy at Risk», Contretemps 4, September 2004.....	99
	1. Εισαγωγή, ανασυγκρότηση του επιχειρήματος.....	100
	2. Κριτική του επιχειρήματος.....	102
Κεφ. Γ΄	Daniel Matthews «The Democracy to come: Notes on the thought of Jacques Derrida» Critical Legal Thinking, Law & the Political, April 2013	106
	1. Εισαγωγή.....	107
	2. Το επιχείρημα.....	107
	3. Επίλογος.....	109
ΜΕΡΟΣ ΙV	<u>Σχόλια στον διάλογο του Jacques Derrida με την Giovanna Borradori</u>	110
	.....	110
	1. Εισαγωγή.....	111
	2. Πρώτη στιγμή πρώτη αυτοανοσία. Αντίδραση και αντανάκλαση. Ο ψυχρός πόλεμος στο κεφάλι.....	115
	3. Δεύτερη στιγμή – δεύτερη αυτοανοσία: Χειρότερα από τον ψυχρό πόλεμο, «worse than everything that has ever taken place».....	119
	4. Τρίτη στιγμή, τρίτη αυτοανοσία – ο φαύλος κύκλος της καταστολής.....	121
	5. Σχολιασμός.....	122
	6. Επίλογος.....	127
ΜΕΡΟΣ V	<u>Μια οξυδερκής εναλλακτική ως πρόταση εργασίας</u>	129
	1. Εισαγωγή.....	130
	2. Μία νέα οπτική.....	130
	3. Δικαιολόγηση της νέας οπτικής.....	135
	a. Αντιθετικές σχέσεις.....	135
	b. Αντιφατικές αρχές.....	136
	c. Φιλοσοφική ερμηνεία της σχέσης εναντίωσης.....	137
	d. Μαθηματικό πρότυπο.....	139
	4. Αντί επιλόγου.....	140
ΕΠΙΛΟΓΟΣ		141
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι	Διαφάνειες Περίληψης.....	144

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ	Παραπομπές στην Αρχαία Ελληνική Φιλοσοφία.....	162
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....		163

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

ΑΝΟΣΙΑ έναντι ΑΥΤΟΑΝΟΣΙΑΣ ΚΑΙ

ΒΙΟΗΘΙΚΗ

Η προφορική παρουσίαση

(Οι διαφάνειες στο Παράρτημα Ι)

Περιεχόμενα

1. Ο όρος αυτοανοσία όσον αφορά την βιολογία 8
2. Ο όρος αυτοανοσία όσον αφορά την φιλοσοφία 10
3. Η κριτική στον Derrida 11
4. Αντί επιλόγου 14

Το θέμα επικεντρώνεται στο ότι (Δ2) ο όρος αυτοανοσία χρησιμοποιείται καταχρηστικά από τον Derrida , (Δ3) ο οποίος αναφέρει ότι: «ο εαυτός θέτει ένα μερικό τέλος ως σκοπό στον ίδιο τον εαυτό του, ώστε να μπορέσει να επιβιώσει».

(Δ4) Ο όρος χρησιμοποιείται λανθασμένα, διότι η αυτοανοσία στην βιολογία αντιστοιχεί σε μία λειτουργία του οργανισμού η οποία οδηγεί τον άνθρωπο στον θάνατο, ενώ ή αυτοανοσία στην δημοκρατία – στην οποία κατά κύριο λόγο χρησιμοποιείται ο όρος από τον Derrida – αντιστοιχεί, όπως είναι γνωστό, στο δημιουργικό-πολιτισμικό έργο του κοινωνικού συνόλου, θεωρουμένου ως ένας οργανισμός και μάλιστα προς όφελος της – ειρηνικής του – επιβιώσης.

1. Ο όρος αυτοανοσία όσον αφορά την βιολογία (Δ5)

Κατά την διάρκεια της εξέλιξης, ο κάθε οργανισμός έχει επινοήσει όλο και περισσότερους μηχανισμούς που ταιριάζουν στην επιβίωσή του. Έτσι διευκολύνεται αυτή, ανεξαρτήτως, τόσο των εσωτερικών, όσο και των εξωτερικών αλλαγών. Πρόκειται για μία (Δ6) ισορροπία που ονομάζεται **ομοιόσταση**, μεταφράζεται ως η αξίωση για μία αρμονική αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών των διαφορετικών επινοήσεων, και εξασφαλίζει τις βέλτιστες προϋποθέσεις για τις διάφορες ψυχολογικές λειτουργίες του οργανισμού. Η συνέχεια της ύπαρξης ενός ατομικού οργανισμού, δηλαδή η αναπαραγωγή του πληθυσμού, εξαρτάται από την διατήρηση και προσαρμογή της ομοιόστασης ακόμα και παρουσία ενός εχθρικού περιβάλλοντος. Έτσι η **κανονιστικότητα** κάθε οργανισμού, συμπεριλαμβανομένων και των μελών του είδους μας, καθορίζεται ως η συνθήκη κατ' εκείνη την στιγμή, κατά την οποία οι ομοιοστατικές απαιτήσεις του συστήματος είναι, κατά το βέλτιστον, ικανοποιημένες.

Μεταξύ όλων των εξωτερικών παραγόντων που θα μπορούσαν να επηρεάσουν την επιβίωση ενός οργανισμού είναι οι μικροοργανισμοί, οι οποίοι εισέρχονται στο σώμα και συζούν και ευδοκιμούν σε μία συμβιωτική σχέση στην περιοχή των εντέρων.

(Δ7) Συνεπώς, το ανοσοποιητικό σύστημα, για την ικανοποίηση της πυρηνικής του λειτουργίας, δηλαδή για την αναγνώριση αυτών των μικροοργανισμών, έχει αναπτύξει πολλές στρατηγικές χειρισμού των και ειδικώς των παθογόνων που έχουν την ικανότητα να διαταράσσουν την ομοιόσταση. Ακόμη, μπορεί να ανέχεται άλλους οι οποίοι παρέχουν οφέλη στον ξενιστή – τον οργανισμό που τους φιλοξενεί.

Εργαλεία του ανοσοποιητικού συστήματος είναι οι φυσικοί φραγμοί, όπως το δέρμα και οι βλεννογόνες μεμβράνες. Εάν αυτά αποτύχουν στο έργο τους, τότε το ανοσοποιητικό σύστημα καταφεύγει σε συμπληρωματικές πηγές **(Δ8)** που συλλογικώς ονομάζονται **εγγενές ανοσοποιητικό σύστημα**.

Αυτό σημαίνει ότι υπάρχουν στον οργανισμό οι **προσδότες αναγνώρισης προτύπων**, κύτταρα συσσωρευμένα κατά την εξέλιξη του είδους, που έχουν κληρονομηθεί κατά την εξάπλωση, από τα προγενέστερα μέλη, και είναι ικανά να δρουν άμεσα, διότι είναι προορισμένα να αναγνωρίζουν μία ευρεία παράταξη από μόρια, παρόντα ή κρυμμένα, στους διάφορους εισβάλλοντες οργανισμούς.

Κατά την μακράν εξελικτική μας ιστορία έχει παρατηρηθεί ότι οι παράγοντες του εγγενούς ανοσοποιητικού συστήματος είναι ικανοί να βλάψουν σιωπηρά τους ιστούς του ξενιστή, θεωρώντας τους ως «εχθρούς». **(Δ9)** Τότε, τα **κύτταρα** του εγγενούς ανοσοποιητικού συστήματος, υποβάλλονται ταχέως σε μεταστροφές της μετάλλαξης, οι οποίες, εάν δεν είναι θανατηφόρες, μπορούν να εγκατασταθούν στην βλαστική σειρά.

Κάποια από αυτά τα **γενετικά γνωρίσματα** μπορούν να καταλήξουν σε προϊόντα που προκαλούν φλεγμονές, όχι μόνο σε ανεπιθύμητους εισβολείς αλλά, επίσης, και σε εγγενή κύτταρα του ίδιου του ξενιστή. Είναι αυτά που αναγνωρίζονται όλο και περισσότερο ως **γενετικώς προσδιοριζόμενες αποκλίσεις** στην φλεγμονή περιγράφονται ως **αυτοφλεγμονώδη ασθένεια**.

(Δ10) Επειδή το εγγενές ανοσοποιητικό παράγει μία τεράστια διαφορετικότητα εξειδικευμένους υποδοχείς, έργο των **λεμφοκυττάρων** και των **υποδοχέων των αντιγόνων των**, αναπόφευκτα, τυχαίοι συνδυασμοί οδηγούν **σε υποδοχείς**, ήτοι σε κάποια λεμφοκύτταρα που αναγνωρίζουν τα αντιγόνα του ξενιστή. Αυτά είναι λεμφοκύτταρα που αποτελούν έναν καθαρό κίνδυνο και θα πρέπει να ρυθμιστούν. Γι' αυτό μερικά από αυτά (τα λεμφοκύτταρα) αποβάλλονται εν τη γενέσει των και άλλα ελέγχονται αργότερα από μία ενεργητική και παράλληλα παθητική διαδικασία, την **«αυτό-ανοχή»**. **(Δ11)**

Όταν τα μέτρα ελέγχου αποτυγχάνουν εμφανίζεται μία **αυτοάνοση ασθένεια**, αρρώστια οφειλόμενη στο **επίκτητο ανοσοποιητικό σύστημα**, ως το ατομικό του κάθε οργανισμού. Πρόκειται τώρα, για μία κατάσταση κατά την οποία οι

τραυματισμοί των ιστών προκαλούνται από κύτταρα (T cells) ή αντισώματα επιδρώντα στον ίδιο τους τον εαυτό, και που, ως εκ τούτου, τον οδηγούν στον θάνατο. Οι αυτοάνοσες ασθένειες αποτελούν

- πρότυπα παραδείγματα της **ομοιοστατικής δυσλειτουργίας** εντός του επίκτητου ανοσοποιητικού συστήματος
- και δημιουργούν την ανάγκη για **επανελημμένο επαναπροσδιορισμό** κατά την διάρκεια της ζωής, σύμφωνα με τις περιβαλλοντικές αλλαγές

(Δ13) Οι επινοήσεις που αναφέρθηκαν, αναγκαίες για την ομοιόσταση του οργανισμού, αφορούν κατοπτρικές αναγνωρίσεις των εισβολέων. **(Δ14)** Σύμφωνα με αυτές δημιουργείται ο αντίστοιχος προσδέτης που, συλλαμβάνοντας τον εισβολέα **(Δ15)**, τον θανατώνει με απόπτωση.

2. Ο όρος αυτοανοσία όσον αφορά την φιλοσοφία **(Δ16)**

Είναι γνωστό ότι και η νόηση λειτουργεί κατοπτρικά **(Δ17)**

- τόσο όταν προσλαμβάνει τις παραστάσεις των εξωτερικών φαινομένων για την συγκρότηση των λογικών συστημάτων της γνώσης
- όσο και όταν το υποκείμενο συγκροτεί την αυτογνωσία του μέσω του καθαρού πρακτικού έργου του ανθρώπου, ως εάν το Εγώ αυτοκατοπτρίζεται στον άλλο – την κοινωνία.

Ο Derrida, με βάση την επίθεση της 11^{ης} Σεπτεμβρίου, επιχειρεί **(Δ18)** την μεταφορά του όρου αυτοανοσία στην (βιο)πολιτική για την ερμηνεία και την επίλυση του φαινομένου.

Αντιπαραβάλλει την κλωνοποίηση με τις ανθρωπομηχανές και ισχυρίζεται ότι όπως τα μικροβιακά κύτταρα είναι πιο έξυπνα και πιο ικανά των άλλων, ώστε να αναπαράγονται ταχύτερα και πολυπληθέστερα, αντίστοιχα οι ανθρωπομηχανές είναι

αδίστακτοι τρομοκράτες ικανοί ακόμα και για την αυτοκαταστροφή τους. (Δ19) Συνεπώς η τρομοκρατία λειτουργεί ως αυτοανοσία διότι όπως κατά την διαδικασία της αυτοανοσίας ο οργανισμός οδεύει στον θάνατο με αυτοκτονικό τρόπο, ομοίως η τρομοκρατία καταστρέφει την ειρήνη και τον πολιτισμό των ανθρωπίνων κοινωνιών.

(Δ20) Ο όρος αυτοανοσία χρησιμοποιείται, ακόμη, επειδή οι τρομοκράτες εκπαιδεύτηκαν στον έδαφος των ΗΠΑ, από την CIA και το FBI προς όφελος του ψυχρού πολέμου, οπότε δημιουργήθηκαν ως προϊόν κλωνοποίησης, κατοπτρικό αντίγραφο των ΗΠΑ.

Επειδή, τώρα, η επίθεση της 11^{ης} Σεπτεμβρίου επέρχεται ως αδικαιολόγητο καταστροφικό κτύπημα, ο Derrida αναφέρει ότι ΔΕΝ υπάρχει γνωστικός ορίζοντας (Δ21) διότι υπάρχει αδυναμία συγκρότησης των νοητικών λειτουργιών - του ΣΚΕΠΤΕΣΘΑΙ του ΔΙΑΛΟΓΙΖΕΣΘΑΙ και του ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΕΣΘΑΙ – και τούτο περιγράφει ως **τρεις στιγμές της αυτοανοσίας**.

Η πρώτη στιγμή, πρώτη αυτοανοσία αφορά την κατοπτρική πρόσληψη της εικόνας του γεγονότος:

(Δ22) Μία Διπλή αυτοκτονία τόσο των επιτιθέμενων αλλοδαπών ως αντισώματα, όσο και του ίδιου του οργανισμού των ΗΠΑ, την πλέον αναγνωρισμένη κυρίαρχη χώρα παγκοσμίως.

(Δ23) Μία διπλή χωρικά επίθεση, διότι πρόκειται για ένα διπλό κτύπημα στην καρδιά και το κεφάλι, το αντίστοιχο του νευρικού και του ανοσοποιητικού συστήματος που συνεργάζονται στην ανοσία διαδικασία.

Μία Διπλή χρονικά επίθεση και στους δύο πύργους με διαφορά χρόνου, ώστε να υπάρξει η δυνατότητα της αρνητικής απήχησης της καταστροφικής εικόνας στην παγκόσμια συνείδηση, μέσω των ΜΜΕ.

Μέχρι εδώ όλοι οι μελετητές δικαιώνουν την χρήση του όρου αυτοανοσία στον Derrida για την περιγραφή της τρομοκρατίας.

(Δ24) **Δεύτερη στιγμή, δεύτερη αυτοανοσία** είναι η συνειδητοποίηση ότι πρόκειται για ένα άπειρο τρομοκρατικό γεγονός, το οποίο ως τέτοιο ούτε εκλογικεύεται, ούτε απωθείται αλλά ως απόλυτο κακό, επισκιάζει κάθε επερχόμενο γεγονός και προτρέπει σε μία αυτοάνοση λογική: αντιτρομοκρατία έναντι τρομοκρατίας και τούτο διότι

υπάρχει συνεχώς ο τρόμος για ένα επερχόμενο, ακόμη χειρότερο τρομοκρατικό κτύπημα, από έναν αδιόρατο εχθρό.

Η τρίτη στιγμή, τρίτη αυτοανοσία, αφορά την συνειδητοποίηση ότι ο φαύλος κύκλος «τρομοκρατίας –αντιτρομοκρατίας» με βάση την οποία λειτουργεί το διεθνές – πλέον – πολιτικό σύστημα αποτελεί μία **ποιοτική μετάλλαξη που θεωρήθηκε αναγκαία** και έχει εγκλωβίσει, όχι μόνο την σκέψη σε αυτοάνοση λογική, αλλά και την διεθνή κοινότητα σε τρομοκρατικές αντεπιθέσεις.

Γι' αυτό ο Derrida ομιλεί για επερχόμενη δημοκρατία και εγκυβερνά τους διανοούμενους όλου του κόσμου να συμβάλλουν σ' αυτό.

3. Η κριτική στον Derrida

(Δ25) Ο Mitchell ασκεί κριτική στον Derrida με την θέση ότι πρέπει να ξεφύγει η λογική από τον αυτοάνοσο εγκλωβισμό, διότι έτσι όπως έχουν διαμορφωθεί και παρουσιάζονται τα γεγονότα, η επερχόμενη δημοκρατία δεν αφορά μία πραγματική δημοκρατία, αλλά ένα απολυταρχικό- τρομακτικό καθεστώς.

Για να δικαιολογήσει τη θέση του αναλύει τον μηχανισμό λειτουργίας της γονιδιακής ανοσίας (Δ26) προσδιορίζοντας ότι ο οργανισμός λειτουργεί αυτοάνοσα όταν (Δ27) οικειοποιείται φανταστικές παραστάσεις, κάτι που συμβαίνει όταν βρίσκεται σε κατάσταση πανικού, αγωνίας, κατάθλιψης και το χειρότερο ψύχωσης.

Στην περίπτωση της δημοκρατίας, όταν της προσαρτάται ο όρος αυτοανοσία, (Δ28) σημαίνει ότι η επερχόμενη δημοκρατία επανασυγκροτείται ως αντι-τρομοκρατία και όχι ως δημοκρατικό καθεστώς.

Συνεπώς είναι ως εάν αυτοκατοπτρίζεται η «τρέλλα του νόμου// στον νόμο της τρέλλας» (Δ29) Ο Haddad διακρίνοντας στο έργο του Derrida δύο όψεις για στον όρο αυτοανοσία παρατηρεί ότι «υπάρχουν σοβαροί λόγοι για μία σχολαστικότερη χρήση του όρου της αυτοανοσίας στην δημοκρατία. Η αναζήτηση, όμως –συμπληρώνει – της πλήρους συνεπαγωγής δεν είναι άνευ κινδύνων.

(Δ30) Με αναφορά στο δίπολο **Θρησκεία – Δημοκρατία,** σύμφωνα με τον Derrida πάντοτε και μέσα από τα έργα του «Πίστη και γνώση» και «Ο λόγος του δυνατού» αντιστοίχως, αναλύει την κάθε μία ως μία διπλή αναλογία. Κατά την πρώτη, την Θρησκεία, ως σε εξωτερική σχέση αντιπαρατίθενται οι όροι πίστη και αθωότητα και

ως σε εξωτερική σχέση οι όροι ακεραιότητα και ιερότητες. Για την δεύτερη, την Δημοκρατία, σε εσωτερική αντιπαράθεση βρίσκονται η άμεμπτος με την σε άμυνα δημοκρατία, ενώ σε εξωτερική πραγματική λειτουργία συνευρίσκονται η εν ενεργεία με την επερχόμενη δημοκρατία.

Σχολιάζοντας (Δ31)ακολουθως την αντιστοιχία re-ligion για την θρησκεία και re-petition για τα ΜΜΕ ως αναγκαία επανάληψη, μία ανάγκη για την ίδια την επιβίωση, αποφαίνεται ο Derrida, για την μηχανοποίηση της θρησκείας, υπό την έννοια ότι : η θρησκεία θα πρέπει «λίγο» να πεθάνει, εν μέρει μόνον, ήτοι να θέσει η ίδια ένα μέρος του εαυτού της στον θάνατο, για να μπορέσει να επιβιώσει. Αντίστοιχα κάτι θα πρέπει να «θυσιαστεί» από την ελευθερία, την βάση της δημοκρατίας κατά την αναγκαία συσχέτισή της με την ισότητα.

Προς χάριν τούτου, θα μπορούσε κανείς να ισχυριστεί, ο Derrida υπόστηρίζει την μεθερμηνεία που ο ίδιος δίνει στον όρο αυτοανοσία, ως αντιστρόφως σκεπτόμενος. Έτσι στο σημείο αυτό παρατηρείται το βασικό λάθος του Derrida σχετικώς με την βιολογική ερμηνεία του όρου της αυτοανοσίας. (Δ31)

Επιπλέον το ως άνω εδάφιο προσδιορίζει μία ανοχή κατά την οποία χάνεται η αξιολογική ποιότητα της ίδιας της δημοκρατίας, γι' αυτό και παρουσιάζονται τόσα δημοκρατικά καθεστώτα (Δ32)

Το γεγονός ότι η δημοκρατία φιλοξενεί αυτά τα τόσα διαφορετικού είδους, καθεστώτα, σημαίνει ότι η ίδια κινδυνεύει διότι της παρέχεται η δυνατότητα μιας μετάλλαξης (Δ33)

- τόσο από τους σκοπούς, τους οποίους ο εκάστοτε φιλοξενούμενος «άλλος» θα επιθυμούσε να της προσδώσει, εφ' όσον η ίδια εκτίθεται εις αυτόν,
- όσο και από τις εναλλακτικές θέσεις τις οποίες θα πρέπει να υιοθετήσει, ως εσωτερική αναδιάταξη και αναπροσαρμογή της, για να συσχετιστεί επαρκώς με τους εκάστοτε – έξωθεν προερχόμενους – σκοπούς των άλλων. Κατ' αυτόν τον τρόπο, η δημοκρατία μετατρέπεται, δημοκρατικώς, σε ένα αντι-δημοκρατικό καθεστώς!

Παρατηρείται άμεσα ότι και ο Matthews – όπως ο Haddad – επισημαίνει μία αντίστροφη λειτουργική διαδικασία. Συνεπώς, συνεχίζει ο Matthews, η μεταφορά του όρου αυτοανοσία είναι λανθασμένη στον Derrida και γι' αυτό ο Haddad δέχεται την χρήση του μόνο προς χάριν έμφασης, όπως αναφέρθηκε προηγουμένως.

(Δ34) Ο **Matthews** στο έργο του αντικρούει τον Derrida μέσα από τα ίδια του τα κείμενα, διότι όπως σχολιάζει ο Derrida χρησιμοποιεί τον όρο για να περιγράψει «μία κίνηση **αυτοάμυνας** και **αυτοπροστασίας**» από κάτι, το οποίο στην πραγματικότητα ηγείται αυτής της αποδομητικής διαδικασίας. Συνεπώς, η θέση του Derrida, ότι η δημοκρατία είναι αυτοάνοση, σημαίνει ότι η δημοκρατία είναι ως εάν λειτουργεί με μία εσωτερική δική της, προσωπική της, λογική, υπό την μορφή ενός είδους εσωτερικού συμβιβασμού (compromise) ή ψόγου (flaw).

Για να υποστηρίξει την θέση του αυτή ο Matthews παρουσιάζει δύο τρόπους διάσπασης και ισοροπίας. (Δ35)

Η **πρώτη διάσπαση** αφορά το αχώριστο ζεύγος **Δημοκρατία-Ηγεμονία**: ότι η δημοκρατία, για την πρακτική λειτουργία της συνδέεται εκ των πραγμάτων με κάποιο κυβερνητικό σώμα, οπότε η συν-επιλογή (co-optation), υποχρεώνει την δημοκρατία σε μία «αυτοάνοση αποδόμηση εαυτού» (autoimmune self-destruction), για την ανάγκη επιλογής του εκάστοτε «επιμέρους», το οποίο θα πρέπει να θυσιάσει εν ονόματι, της ίδιας της, της «επιβίωσης»... –ήτοι την όδυσή της στον χρόνο ως δημοκρατικό καθεστώς.

Η **δεύτερη διάσπαση** αφορά το ζεύγος **Ισότητας – Ελευθερίας** ως αντιτιθέμενες απαιτήσεις που συνδέονται με τα θεμέλια της δημοκρατίας. Έτσι το ζεύγος παρουσιάζεται ως **ίση – ελευθερία**, ένα απροσμέτρητο μέγεθος στο οποίο:

- **η ισότητα**, που ευελπιστεί να εξασφαλίσει ότι κάθε άτομο μέσα στην κοινότητα έχει ίση αξία, το μόνο που επιτυγχάνει, κατ' ουσίαν, είναι να αντιμετωπίζεται κάθε άτομο, ο πολίτης, ως μία ισοδύναμη ψήφος.
- **η ελευθερία**, παράλληλα, περιορίζεται στο να εισέρχεται στον κυβερνητικό χώρο, ελεύθερα, ήτοι άνευ αξιολογικών κριτηρίων, κάθε άτομο το οποίο θα είχε την, εκάστοτε αναγκαίουςα, πλειοψηφική δύναμη για το εκλέγεσθαι.

(Δ36) Αυτές οι διασπάσεις της δημοκρατίας φανερώνουν ότι η δημοκρατία δεν είναι ποτέ παρούσα, αλλά πάντοτε υποχωρούσα, οπότε «**το επερχόμενη δημοκρατία**» που

υποστηρίζει ο Derrida, δεν μπορεί παρά να είναι το κατοπτρικό αντίστοιχο, όχι μόνο της μη υπάρχουσας δημοκρατίας, αλλά, στην περίπτωση που διερευνάται, εκείνο της τρομοκρατίας.

Γι' αυτό ο Matthews προτρέπει για μία **νέα συνθετική μέθοδο εδώ και τώρα**.

Παρατηρείται ότι όλοι οι μελετητές, ο καθένας από την δική του οπτική, συμφωνούν ότι καταχρηστικώς ο Derrida χρησιμοποιεί τον όρο αυτοανοσία στην δημοκρατία.

4. Αντί επιλόγου

Εάν επανέλθουμε στις θέσεις που αναλύθηκαν, διακρίνεται ότι: (Δ37)

- Ο Mitchell, παρουσιάζει τα **μορφικά κατοπτρικά σχήματα** αντικρουόμενων πραγματικών καταστάσεων,
- Ο Haddad, με την διάκριση του όρου σε στενή και ευρεία όψη αυτοανοσίας είναι ως εάν προσδίδει **τα περιεχόμενα των ως άνω μορφικών** πραγματικών παραστάσεων, ενώ
- Ο Matthews παρέχει τα δύο, ταυτόχρονα ισχύοντα, **αντιφατικά ζεύγη** δημοκρατία – ηγεμονία και ισότητα – ελευθερία, προτρέποντας για συνθετική, άρα διαλεκτική, λύση του προβλήματος.

Από τα ως άνω παρέχεται η **επιστημολογική βεβαιότητα** για την **φιλοσοφική συγκρότηση επιχειρημάτων** τα οποία δύνανται να υποστηρίξουν ότι η μεταφορά του όρου αυτοανοσία από τον Derrida είναι λανθασμένη. Αυτή η θέση, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι ή εν λόγω μεταφορά αντικρούεται και από τους βιολόγους (ως ανεφέρθει στο α' μέρος) αποδεικνύει ότι η μεταφορά του όρου αυτοανοσία στην δημοκρατία από τον Derrida **ανατρέπεται σύμφωνα με βιο-ηθικά επιχειρήματα**.

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ

Η εργασία εκκινεί με αφορμή την χρήση του όρου **αυτοανοσία**, ο οποίος χρησιμοποιείται για να ορίσει μία οργανική λειτουργική κατάσταση στην βιολογία, από τον φιλόσοφο **Jacques Derrida**. Ο Derrida χρησιμοποιεί τον όρο για την ερμηνεία των εννοιών της θρησκείας, της δημοκρατίας, θα έλεγε κανείς, ακόμη και της ίδιας της φιλοσοφίας.

Πρόκειται μάλιστα για ένα επίκαιρο θέμα, σήμερα που ο κόσμος στον πλανήτη βρίσκεται σε κατάσταση πολεμικού αναβρασμού και συγκρούσεων (Αίγυπτος, Συρία, Ουκρανία και όχι μόνο).

Η εργασία επικεντρώνεται στον **διάλογο του Derrida με την Giovanna Borradori**¹ αναφορικά με το κτύπημα της 11^{ης} Σεπτεμβρίου, λίγες εβδομάδες μετά, και στα ευρύτερα σχόλια επί του θέματος μέσα από τα άρθρα:

- «**Picturing Terror: Derrida's Autoimmunity**», W.J.T. Mitchell (2005)
- «**Derrida and Democracy at Risk**», Samir Haddad (Σεπτέμβριος 2004)
- «**The Democracy to come: notes on the thought of J. Derrida**», Daniel Matthews, (16 Απριλίου 2013)

Η ανάπτυξη του όρου αυτοανοσία στην βιολογία και ο μηχανισμός λειτουργίας του φαινομένου της, παρουσιάζεται ως μία επιλογή των αναγκαίων υποκεφαλαίων από το βιβλίο των Ian R. Mackay και Noel R. Rose «**The Autoimmune Diseases**» - η μετάφραση και η έμφαση δική μου.

---

¹ G. Borradori, «*Philosophy in a time of Terror, Dialogues with Juergen Habermas and Jacques Derrida*», The University of Chicago Press, Chicago and London, 2003.

ΘΕΜΑ

Η θέση, η οποία υποστηρίζεται είναι ότι ο **Derrida καταχρηστικώς χρησιμοποιεί τον όρο** αυτοανοσία διότι – απλώς επεκφρασμένο – η μεν **αυτοανοσία** αντιστοιχεί σε μία αρνητική λειτουργία, του ίδιου του οργανισμού, η οποία τον οδηγεί στον θάνατο, ενώ η θρησκεία και η δημοκρατία αφορούν τις θεμελιώδεις καταστάσεις – επιτεύγματα – της ανθρώπινης πνευματικότητας: η μεν Θρησκεία για την εσωτερική ισορροπία του υποκειμένου, η δε Δημοκρατία για την εσωτερική ισορροπία, αντιστοίχως **του καθολικού υποκειμένου**, του συνόλου των υποκειμένων της κοινωνίας, τα οποία κατ'ανάγκη, πρέπει να βρίσκονται «σε καθεστώς πολιτείας», όπως θα συμπληρώσει ο Καντ², συμφωνώντας με τον Πλάτωνα.

Μη έχοντας, κατ' ουδέναν τρόπο, την πρόθεση να αδικήσουμε το τεράστιο συγγραφικό έργο του Derrida, θα υποστηριχθεί, επί πλέον, ότι η **αποδόμηση** στον Derrida, αυτή η «deconstruction» (η οποία καταδυναστεύει την σκέψη του, ώστε να του προσδίδεται ο χαρακτηρισμός του νιχιλιστή) αφορά την ανάλυση των εννοιών, μία αναγκαιότητα στην προσπάθειά του για την ερμηνεία και αιτιολόγηση των αιτιών των, και την δικαιολόγηση της λειτουργικής έκφρασής των. Πρόκειται για μία ιδιαζούσης μορφής κριτική αποδόμηση, την οποία αφήνει αναπάντητη, ανοικτή για να απαντηθεί στο μέλλον «à venir» από την ίδια την ιστορία. Ο ίδιος δεν δίνει «γραμμή πνευματικής και μνητικής πλευσης» καθοριστικών ορίων και διαδικασιών, οι οποίες θα ήτο δυνατόν – ίσως – να αποτελέσουν τους γνώμονες για ένα, τω όντι, δημοκρατικό, καλύτερο αύριο.

---

² Βλ. Ι. Καντ, *Δοκίμια*, Εις. Μτφσ. Σχ. Ε.Π. Παπανούτσος, Δωδώνη, 1971. Η σχέση της θεωρίας προς την πράξη, σ. 129.

ΜΕΡΟΣ Ι ΟΙ ΑΥΤΟΑΝΟΣΕΣ ΑΣΘΕΝΕΙΕΣ

Επιλογή κεφαλαίων από το βιβλίο

«THE AUTOIMMUNE DISEASES» των

Ian. R. Mackay

NoelR. Rose

(Εκτενέστερη Μετάφραση στο Παράρτημα II)

Περιεχόμενα

1. Εισαγωγή	20
2. Το εγγενές (innate) ανοσοποιητικό σύστημα	22
3. Το προσαρμοστικό (adaptive) ή επίκτητο ανοσοποιητικό σύστημα	23
4. Εαυτός, μή-εαυτός και η φύση των αντιγόνων	25
5. Αυτοανοσία και αυτοάνοσες ασθένειες	26
6. Αυτοάνοση Ασθένεια	28
7. Αυτό-φλεγμονώδης ασθένεια	29

1. Εισαγωγή

Όλες οι αυτοάνοσες ασθένειες παρά την διαφορετικότητα της κλινικής των έκφρασης, σχετίζονται (host-directed) με την ανάπτυξη ανοσολογικής απόκρισης ενάντια σε στοιχεία του ίδιου του εαυτού. Η ορθή λειτουργία της ανοσολογικής απάντησης συνεπάγεται την διατήρηση μίας προστατευτικής ισορροπίας ενεργειών που καθορίζουν τη ζωτικότητα του οργανισμού και κατά συνέπεια την κανονιστικότητά του. Ως εκ τούτου, το ανοσοποιητικό σύστημα θα πρέπει να είναι υψηλής προσαρμοστικότητας στις συνεχώς εγειρόμενες εξωτερικές και εσωτερικές προκλήσεις. Η κατανόηση της ψυχολογίας του ανοσοποιητικού συστήματος προϋποθέτει την κατανόησή του σε βάθος χρόνου και την πλαστικότητά του στον άμεσο χρόνο.

Ενάμιση αιώνα πριν, οι Charles Darwin και Alfred Russel Wallace ανέφεραν ότι η διατήρηση της ζωής οφείλεται στην προσαρμοστικότητα ενός οργανισμού στις εκάστοτε τυχόν περιβαλλοντικές αλλαγές. Σε επίπεδο πληθυσμών επιτυχής προσαρμογή ηγείται της φυσικής επιλογής και επιτρέπει την εξάπλωση του είδους. Μεταξύ ατόμων η επιτυχής προσαρμογή προσμετράται ως επιβίωση και αναπαραγωγή. Και στα δύο, ατομικό και πληθυσμιακό επίπεδο, το ανοσοποιητικό σύστημα χρειάζεται να διακρίνει τους παράγοντες του περιβάλλοντος, οι οποίοι προωθούν την επιβίωση έναντι εκείνων που την καταστρέφουν.

Κατά την διάρκεια της εξέλιξης, ο κάθε οργανισμός έχει επινοήσει όλο και περισσότερους μηχανισμούς που να ταιριάζουν στην επιβίωσή του. Επινοήσεις, οι οποίες πρέπει να είναι αρκετά ρωμαλέες, αλλά και αρκετά ευέλικτες ώστε να διευκολύνουν την επιβίωση ανεξαρτήτως, τόσο των εσωτερικών αλλαγών, όσο

και των εξωτερικών συμπεριφορών. Ο όρος «ομοιόσταση»³ μεταφράζεται ως **η αξίωση για μία αρμονική αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών των διαφορετικών επινοήσεων**, εξασφαλίζοντας τελικώς τις βέλτιστες υποθέσεις για τις διάφορες ψυχολογικές λειτουργίες. Η συνέχεια της ύπαρξης ενός ατομικού οργανισμού, ήτοι η αναπαραγωγή του πληθυσμού, εξαρτάται από την διατήρηση και προσαρμογή της ομοιόστασης ακόμα και παρουσία ενός εχθρικού περιβάλλοντος. Η **κανονιστικότητα** κάθε οργανισμού, συμπεριλαμβανομένων και των μελών του είδους μας, μπορεί να καθοριστεί ως **η συνθήκη κατ' εκείνη την στιγμή, κατά την οποία οι ομοιοστατικές αξιώσεις/απαιτήσεις που τίθενται από την εξέλιξη είναι κατά το βέλτιστον ικανοποιημένες**.

Μεταξύ όλων των εξωτερικών παραγόντων που θα μπορούσαν να επηρεάσουν την επιβίωση ενός οργανισμού είναι οι μικροοργανισμοί, οι οποίοι εισέρχονται στο σώμα και συζούν και ευδοκιμούν σε μία συμβιωτική σχέση στην περιοχή των εντέρων. Το **ανοσοποιητικό σύστημα**, συνεπώς, για την ικανοποίηση της πυρηνικής του λειτουργίας, για την αναγνώριση και τον χειρισμό μικροοργανισμών που θα μπορούσαν να εισέλθουν στο σώμα, έχει αναπτύξει πολλές στρατηγικές αναγνώρισης και χειρισμού των μικροοργανισμών και ειδικώς των παθογόνων, οι οποίοι έχουν την ικανότητα να διαταράσσουν την ομοιόσταση, και ακόμη να ανέχεται άλλους οι οποίοι παρέχουν οφέλη στον ξενιστή – τον οργανισμό που τα φιλοξενεί.

Τα εργαλεία που χρησιμοποιούνται από το ανθρώπινο ανοσοποιητικό σύστημα για την ως άνω αναγνώριση διαρκώς τελειοποιούνται, εξειδικεύονται και εξαπλώνονται καθ' όλη την περίοδο της μακράς εξέλιξης των πολυκυτταρικών οργανισμών. Πολλά στοιχεία του ανθρώπινου ανοσοποιητικού συστήματος είναι

---

³Bernard (1865) & Cannon (1932)

ανασυσταμένα από εκείνα των ασπόνδυλων προγόνων μας. Μερικές ανοσολογικές επινοήσεις αναγνωρίζουν την ευρεία τάξη/ποικιλία των δυναμικών παθογενειών. Μεταξύ αυτών είναι οι φυσικοί φραγμοί, όπως το δέρμα και οι βλεννογόνες μεμβράνες, οι οποίες παρουσιάζουν ημερησίως τα πιο λειτουργικά προστατευτικά μέτρα που διαθέτει ο ξενιστής. Εάν αυτά διασπασθούν, επιδρομή στο σώμα από μικροοργανισμούς είναι το κοινότυπο, αλλά όχι καλοδεχούμενο αποτέλεσμα.

2. Το εγγενές (innate) ανοσοποιητικό σύστημα

Αυτοί οι προφυλακτικοί φραγμοί, εάν αποτύχουν στο έργο των, το ανοσοποιητικό σύστημα καταφεύγει σε συμπληρωματικές πηγές που ορίζονται συλλογικώς ως **εγγενές ανοσοποιητικό σύστημα**. Ένας ορισμένος αριθμός από προσδέτες αναγνώρισης προτύπων (Pattern Recognition Receptors – PRP's) συσσωρευμένοι κατά την εξέλιξη του είδους, έχουν κληρονομηθεί σε κάποια είδη κατά την εξάπλωση, από όλα τα μέλη του είδους μας. Τα PRP's του εγγενούς ανοσοποιητικού, ικανά να δρουν άμεσα, είναι προορισμένα για να αναγνωρίζουν μία ευρεία παράταξη από μόρια παρόντα ή κεκρυμμένα στους διάφορους εισβάλλοντες οργανισμούς. Οι **υποδοχείς** είναι ισχυρά εξειδικευμένοι στο να επισημαίνουν μονοπάτια που οδηγούν τον μεταβολισμό των κυττάρων στην παραγωγή διαμεσολαβητών ενισχύοντας την προστασία του ξενιστή.⁴ Οι παράγοντες του εγγενούς ανοσοποιητικού συστήματος, αποτέλεσμα πολλών

---

⁴ Ανάμεσα στις γεννήτριες αυτών των ταχέων απαντήσεων συμπεριλαμβάνονται τα εξειδικευμένα κύτταρα όπως: τα κοκκοκύτταρα, τα μονοκύτταρα, οι φυσικοί φονιάδες του συστήματος που και φυσικά τα πολυαντιδραστικά αντισώματα εκκρινόμενα από την ειδική αντίδραση των Β κυττάρων.

αιώνων, έχουν επισυναφθεί με τον έναν ή τον άλλον τρόπο από πλείστα, χαμηλότερης τάξης, είδη στην κλίμακα της χρονικής εξέλιξης.

Κατά την μακρά μας εξελικτική ιστορία έχει παρατηρηθεί ότι οι παράγοντες του εγγενούς ανοσοποιητικού συστήματος είναι ικανοί να βλάψουν τους ιστούς του ξενιστή, θεωρούμενους ως «εχθρούς» και προφανώς σιωπηρά. Ωστόσο, τα κύτταρα του εγγενούς ανοσοποιητικού συστήματος, όπως κάθε άλλη κατηγορία ταχέως πολλαπλασιαζόμενων κυττάρων, υποβάλλονται σε μεταστροφές της μετάλλαξης, οι οποίες, εάν δεν είναι θανατηφόρες, μπορούν να εγκατασταθούν στην βλαστική σειρά. Κάποια από αυτά τα γενετικά γνωρίσματα μπορούν να καταλήξουν σε προϊόντα που προκαλούν φλεγμονές έπειτα από την έκθεσή των, όχι μόνο σε ανεπιθύμητους εισβολείς αλλά επίσης σε εγγενή κύτταρα του ίδιου του ξενιστή. Αυτά, αναγνωριζόμενα όλο και περισσότερο ως γενετικώς προσδιοριζόμενες αποκλίσεις στην φλεγμονή είναι – τώρα – κύτταρα τα οποία περιγράφονται ως **αυτοφλεγμονώδη ασθένεια**.

Μέχρι τούδε, μερικά από αυτά έχουν θεωρηθεί ως αυθεντικά παραδείγματα της αυτοανοσίας αλλά τους λείπει η προφάνεια της προσαρμοστικής αυτοάνοσης απάντησης. Επειδή, ακόμη, αυτές οι ασθένειες μοιράζονται φλεγμονώδεις διαμεσολαβητές με την αυτοανοσία, θα μπορούσαν να προσδώσουν στον εαυτό τους παρόμοιους τρόπους συμπεριφοράς.

3. Το προσαρμοστικό (adaptive) ή επίκτητο ανοσοποιητικό σύστημα

Το εγγενές ανοσοποιητικό στην προσπάθειά του να δημιουργήσει ένα ευρύ αναγνωριστικό σύστημα, το οποίο να τα περικλείει όλα, απαντά θυσιάζοντας τη

δραστικότητα της εξειδίκευσης και τη μνήμη στο βωμό της διεύρυνσης και αμεσότητας.⁵ Η έρευνα για την κατάλληλη – εκάστοτε – απάντηση έχει αναπτύξει μία στρατηγική εστιασμένης αναγνώρισης εξειδικευμένων μοριακών δομών, τέτοιων ώστε η έκβαση της αρμόζουσας απάντησης είναι μία υψηλής διεισδυτικότητας αντίδραση.

Η παραγωγή αυτής της τεράστιας διαφορετικότητας εξειδικευμένων υποδοχέων είναι το έργο των **λεμφοκυττάρων** και των **υποδοχέων των αντιγόνων των**. Για την αναγνώριση ενός αξιόλογα ατελείωτου αριθμού από ενδεχόμενα αντιγόνα, ο αριθμός των λεμφοκυττάρων βασίζεται στους καλοδιαβασμένους μετα-γενετικούς μηχανισμούς συμπεριλαμβανομένων των υπερ-μεταλλάξεων και των ανασυνδυασμών.⁶ Υπάρχει, τέλος, ένα εξελιγμένο και πολύ αναγκαίο κατευθυντήριο σύστημα, ικανό να τοποθετεί το κατάλληλο αμυντικό λεμφοκύτταρο εκεί ακριβώς όπου χρειάζεται να εκπληρώσει τον ιδιαίτερο σκοπό του.⁷

Τυχαίοι συνδυασμοί αναπόφευκτα οδηγούν σε υποδοχείς, σε κάποια λεμφοκύτταρα που αναγνωρίζουν αντιγόνα του ξενιστή. Αυτά τα λεμφοκύτταρα αποτελούν έναν καθαρό και παρόντα/τρέχοντα κίνδυνο και θα πρέπει να ρυθμιστούν. Μερικά από αυτά τα λεμφοκύτταρα αποβάλλονται εν τη γενέσει των και άλλα ελέγχονται αργότερα από μία ενεργητική και παράλληλα παθητική διαδικασία, την **«αυτό-ανοχή»**.

---

⁵ Τα πιο πρόσφατα ανεπτυγμένο προσαρμοστικό ανοσοποιητικό σύστημα μοιάζει να είναι εκείνο των γναθοστομάτων, αποτελούμενο από πολλά, όμοιας συστατικότητας κύτταρα και από κυτταρικά προϊόντα που αντιπροσωπεύονται στο εγγενές ανοσοποιητικό σύστημα. Για παράδειγμα, φλεγμονώδεις διαδικασίες που ακολουθούνται στο εγγενές ανοσοποιητικό σύστημα μπορούν να εξασφαλίσουν το συν-διεγερτικό σήμα που δρα ως προσθετικό βελτιωτικό για την προσαρμοστική απάντηση (NhuandRose 2013)

⁶ RecombinationActivatingGenes των αντιδρώντων γονιδίων (RAG) του εξηρημένου συνδυασμού.

⁷ Αυτό είναι το καθήκον των κατευθυντικών υποδοχέων και των χημειοκινικών υποδοχέων και προσδετών τους.

Όταν τα μέτρα ελέγχου αποτυγχάνουν επακολουθούν αρρώστιες οφειλόμενες στο **επίκτητο ανοσοποιητικό**, πρόκειται για τις **αυτοάνοσες ασθένειες**. Αυτές αποτελούν πρότυπα παραδείγματα της **ομοιοστατικής δυσλειτουργίας** εντός του επίκτητου ανοσοποιητικού συστήματος και παρέχουν την ανάγκη για επανειλημμένη επανισορρόπηση/επαναπροσδιορισμό κατά την διάρκεια της ζωής σύμφωνα με τις περιβαλλοντικές αλλαγές.

4. Εαυτός, μή-εαυτός και η φύση των αντιγόνων

Κάθε συζήτηση περί αυτοανοσίας κατ' ανάγκη ανεγείρει το θέμα της διάκρισης **εαυτού** και **μη-εαυτού** καθώς και της δομής και της φύσης των αυτοάνοσων επιτόπων. Ιστορικάς ο εαυτός θεωρείται μία οντότητα καθορισμένη κατά την διάρκεια της πρώιμης ανάπτυξης και υπεύθυνη για να θέτει και να διατηρεί την φυσική ανοσοποιητική **ανοχή** στους κύριους λεμφοειδείς ιστούς, τον **θύμο** και τον **μυελό των οστών**, ή κεντρική ανοχή. Ο εαυτός είναι εξαρτώμενος από συγκεκριμένες διαδικασίες που συνεπάγονται μια φυσική διαγραφή των λεμφοκυττάρων των ικανών για αυτοάνοση αντίδραση. Αυτές οι θεωρητικές ιδέες έχουν πειραματικώς επαληθευτεί, στην περίπτωση των **T κυττάρων ανοχής**, από την ανακάλυψη των **AIRE**⁸ γονιδίων, τα οποία κωδικοποιούν έναν αυτοάνοσο πρωτεϊνικό ρυθμιστή που διευκολύνει την διαγραφή των αυτοαντιδρώντων λεμφοκυττάρων στον θύμο και πιθανώς σε περιφερικούς λεμφοειδείς ιστούς.⁹ Έτσι ο ανοσιολογικός εαυτός αντιπροσωπεύει όλα τα αντιγόνα, που είναι παρόντα στον θύμο συμπεριλαμβανομένης και της **απάθειας**.

---

⁸ AIRE gene Auto Immune Regulator : is a protein-coding gene.

⁹Ckyewski 2008

Τα τελευταία χρόνια όμως, όλο και περισσότερο ο εαυτός και μη-εαυτός έχουν γίνει δυσδιάκριτοι. Μπορεί ο ανοσιολογικός εαυτός, συμπεριλαμβανομένου και του εντερικού μικροβιοτικού περιβάλλοντος, με βάση τα ως άνω, να δικαιολογήσει την αυτοανοσία για μία φλεγμονώδη ασθένεια στο κόλον;

Παράγωγα προϊόντα που προέρχονται από εκτροπές νεκρών αποπτωτικών κυττάρων μπορούν να παρακινήσουν για συστηματική ανοσία ενώ καρκινικής προέλευσης αυτοαντιγόνα από πρωταρχικά νεοπλάσματα των ωοθηκών, στήθους ή γλώσσας (τα οποία αντιπροσωπεύονται στον φυσιολογικό ιστό του εγκεφάλου) μπορούν να προκαλέσουν καταστρεπτικά νευρολογικά σύνδρομα.

Η αυτοανοχή θα πρέπει σίγουρα να επαναπροσδιοριστεί!

5. Αυτοανοσία και αυτοάνοσες ασθένειες

Τις τελευταίες δεκαετίες έχει αμβλυνθεί η γνώση μας σχετικά με την κατανόηση της ομοιοστατικής ρύθμισης του επίκτητου ανοσοποιητικού συστήματος, τόσο όσον αναφορά με την ήδη υπάρχουσα γνώση όσο και με εντελώς νέες πληροφορίες. Τώρα π.χ. γνωρίζουμε πληθυσμό μεγάλων λεμφοκυττάρων που μεταφέρουν τις υπογραφές των «φυσικών φονιάδων» κυττάρων αλλά παράλληλα εκφράζουν υποδοχείς T λεμφοκυττάρων πολύ περιορισμένης μεταβλητότητας.

Μία μεγαλύτερη κατανόηση των μονοπατιών που μεταφέρουν τις πληροφορίες από ειδικά αντιγόνα, που προσδέονται στους υποδοχείς για να παρακινήσουν πυρηνικές αλλαγές, έχουν αρχίσει να ερμηνεύουν την εξέλιξη των γεγονότων που ηγούνται σε μία αυτοάνοση απάντηση που διεξάγεται.

Ο ρόλος των επιγενετικών αλλαγών (κληρονομικότητας ή μη κληρονομικότητας) στην διαδικασία της ανοσίας συνεχίζει να προσφέρει νέα κατανόηση για το πώς λειτουργεί το ανοσοποιητικό σύστημα, συμπεριλαμβανομένου το πώς, ουσίες από το περιβάλλον, μπορούν ενεργά να ηγηθούν της ανοσιολογικής δυσρύθμισης και της αυτοάνοσης ασθένειας.

Η διάκριση μεταξύ αυτοανοσίας, ως καθημερινή συνέπεια της τρέχουσας διαφοροποίησης, και της αυτοάνοσης ασθένειας ως μία ιδιαίτερη παθολογική έκβαση, έχει προχωρήσει πολύ μέσω της διεύρυνσης των διαφόρων αποχρώσεων της παρουσίασης των αντιγόνων, από διάφορες υποομάδες **δενδρικών κυττάρων και μακροφάγων**.

Έρευνες σε ρυθμιστικούς μηχανισμούς εξαρτώμενους από διεισδυτικά κύτταρα και τα παράγωγά τους δίνουν ενδείξεις για **δυνάμει βιολογικές θεραπείες**. Η πρόοδος – ως εκφυλισμός – της ανοσίας σε αυτοάνοση ασθένεια ακολουθεί την τύχη της συσσώρευσης γενετικών αλληλομόρφων πολλά από τα οποία βοηθούν να διατηρείται η ανοσιολογική ομοιότητα σε μία καθημερινή βάση. Η σύμπτωση αυτών των γενετικών κινδύνων ηγείται ενός ευρέους **φάσματος συσχετισμού αυτοάνοσων ασθενειών**. Στην λαμπρότερη περίπτωση, όμως, περισσότερη γνώση αυτών των γενετικών κινδύνων, συνδυασμένοι με έγκαιρες προειδοποιήσεις, όπως εμφάνιση πολλαπλών αντισωμάτων στην παρουσία βασικών κυτοκινών και άλλων διαμεσολαβητών στο αίμα, συνεισφέρουν την πρώτη ελπίδα για έγκαιρη διάγνωση, πιο αποτελεσματικές επεμβάσεις και μία πραγματική δυνατότητα για πρόβλεψη και πρόληψη.

6. Αυτοάνοση Ασθένεια

Μία αυτοάνοση ασθένεια είναι μία κατάσταση στην οποία οι τραυματισμοί των ιστών προκαλούνται από κύτταρα (τα T cells) ή αντισώματα επιδρώντα στον ίδιο τον εαυτό. Η ανοσολογική ενεργοποίηση μπορεί να αρχίσει από μία λοίμωξη/μόλυνση, η οποία ακολούθως επιμένει και απουσία του αρχικού μικροβιακού αντιγόνου.¹⁰ Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι πολλές ασθένειες, παρά το γεγονός ότι θεωρούνται αυτοάνοσης εκδήλωσης, στερούνται απόδειξης για το ότι η αυτό-αντίδραση είναι, πράγματι, υπεύθυνη για την βλάβη των ιστών. Μερικές φορές είναι δυνατόν να προσδιορίσουμε εάν τα αντισώματα είναι παθογενή, από το γεγονός ότι μπορούν να μεταφέρονται από έναν οργανισμό σε ένα άλλο. Εντούτοις η αντίδραση της ενεργοποίησης των ανοσογόνων κυττάρων (T cells activity) δεν μεταφέρεται από τον άνθρωπο στα ποντίκια επειδή η λειτουργία της ενεργοποίησης (T cell activation) και το αποτέλεσμα της λειτουργίας αυτής (T cell effector) πραγματοποιείται μόνο στα πλαίσια των αντιγόνων **(αυτοσυμβατότητας του εαυτού)**. Έτσι αποδεικνύεται ότι η παθογενετικότητα της αυτοάνοσης απάντησης δεν μπορεί να είναι ολοκληρωμένη στις αυτοάνοσες ασθένειες. Σε κάποιες περιπτώσεις μία ασθένεια θεωρείται ότι είναι αυτοάνοσης προέλευσης μόνο επειδή B και T κύτταρα είναι παρόντα σε προσβεβλημένους ιστούς.

---

¹⁰Davidson and Diamond 2001

7. Αυτό-φλεγμονώδης ασθένεια

Η αυτοφλεγμονή είναι ευρέως ανεγνωρισμένη ως ένας ιδιαίτερος μηχανισμός της ασθένειας, όχι μόνο στα σπάνια μονογενετικά σύνδρομα αλλά επίσης σε περισσότερο ετερογενή φλεγμονώδη ασθένεια όπως εκείνες των κοινών ανωμαλιών ως η αθηροσκλήρωση. Ο όρος «αυτοφλεγμονώδες σύνδρομο» επινοήθηκε αρχικώς το 1999, σε συνδυασμό με την ανακάλυψη του γενετικού ιστορικού μίας αυτοσωματικής κυρίαρχης κληρονομικής ανωμαλίας, η οποία αργότερα έγινε γνωστή ως μεσολαβούμενο από παράγοντα νέκρωσης όγκου. Receptor-Associated Periodic Syndrom ή TRAPS. (McDermott et al...1999).

Εκκινώντας από μία μικρή ομάδα ασθενών με διάγνωση «κληρονομικού συνδρόμου περιοδικού πυρετού», έχει τελευταίως κατακτήσει πολύ ενδιαφέρον και ευρύ κοινό.¹¹ Οι ασθένειες αυτές ήταν προηγουμένως περίεργες, μη επιδεχόμενες θεραπευτικές αγωγές και ως εκ τούτου δεν υπήρχε κίνητρο για μία τρέχουσα διάγνωση. Όταν πολύ αποτελεσματικότερες θεραπείες κατέστησαν δυνατές, η διάγνωση έγινε πρωταρχικής σπουδαιότητας (ξαφνικά άρχισαν να ενδιαφέρονται και οι φαρμακευτικές εταιρίες). Η αύξηση του ενδιαφέροντος έχει την ίδια στιγμή παραλληλίστει με την αύξηση του ενδιαφέροντος για την εγγενή ανοσία γενικότερα (Medzhitov and Janeway 2000), η οποία ανέδειξε έναν πολύ σπουδαίο ρόλο στο ανοσοποιητικό, ρόλο σχετικώς με εκείνο που θα μπορούσε να προβλεφθεί. Με την ανακάλυψη των πολλαπλών υποδοχέων για την αναγνώριση των παθογενειών και των ενδογενών σημάτων κινδύνου, καθώς προσφάτως αναγνωρίστηκαν ως τα τυπικά κύτταρα του ανοσοποιητικού συστήματος και οι ουσιώδους αποτελεσματικότητας μηχανισμοί,

---

¹¹ Αυτό οφείλεται στην άφιξη των ειδικών βιολογικών αναστολέων, τις κυταμίνες και ιδιαιτέρως την Interleukin (IL-1β)

ο ρόλος τους στην ανθρώπινη ασθένεια (άλλοτε πολύ δραστικός και άλλοτε αδρανής) μπορεί γρήγορα να διαγνωστεί.

Σήμερα με τον όρο **αυτοάνοση ασθένεια** έχει καθιερωθεί **η μη αναγνωρίσιμη κατηγορία ασθενειών** και χρησιμοποιείται καθημερινώς στην κλινική πρακτική – ακόμα και καταχρηστικά όπως οι περισσότεροι ιατρικοί όροι. Ο όρος «αυτοφλεγμονώδης ασθένεια» σήμερα έχει καθιερωθεί να αντιπροσωπεύει μία αναγνωρισμένη κατηγορία ασθενειών και χρησιμοποιείται καθημερινώς στην κλινική πρακτική – ακόμη και καταχρηστικώς. Όπως οι περισσότεροι ιατρικοί όροι, ομοίως και ο όρος «αυτοφλεγμονώδης ασθένεια» έγινε ένα «μάντρα» για πολλές ανοσολογικές ανωμαλίες. Κάποιοι βαθμοί φλεγμονής, όμως, μπορούν να ανιχνευθούν σε όλες σχεδόν τις ασθένειες. Ως εκ τούτου τίθεται το ερώτημα, τι ορίζεται με τον όρο αυτοφλεγμονή;

ΜΕΡΟΣ ΙΙ

Η ΑΥΤΟΑΝΟΣΙΑ ΣΤΟΝ DERRIDA ΑΝΑΛΥΣΗΚΕΙΜΕΝΩΝ

ΚΕΦ. Α'

W.J.T. MITCHELL   *«Picturing Terror: Derrida's Autoimmunity»*
Cardozo Law Review [Vol. 27: 2.2005]

Περιεχόμενα

1. Το θέμα	32
2. Εισαγωγή - Θέσεις διαφόρων μελετητών	33
3. Αυτο-ανοσία και Τρομοκρατία	39
4. Διερεύνηση του Προβλήματος	46
5. Προκείμενες του Επιχειρήματος	50
6. Το επιχείρημα	51
7. Επιστημολογική Υποστήριξη	52

1. Το θέμα

Ο Mitchell εκκινεί με την αντιπαραβολή ως τη σύμπτωση των απόψεων δύο σημαντικών προσώπων στην ακαδημαϊκή σκέψη, του **Jacques Derrida** και του **Edward Said**, οι οποίοι είναι ουτοπιστές και φουτουριστικοί διανοητές με εμμονή για ριζική αλλαγή στην ανθρώπινη σκέψη, την ώρα που η “New York Times” δηλώνει ότι η θεωρία έχει πεθάνει. Σε αντίθεση με την κακόβουλη κριτική που δέχονται ως καθηγηταί του τρόμου, ο Mitchell τίθεται με την άποψη της Αμερικανικής ακαδημίας, η οποία τους αναδεικνύει ως τα δημοφιλέστερα πρόσωπα του τελευταίου τετάρτου του 20^{ου} αιώνας.

Σύμπτωση και αντιπαραβολή	
<u>JacquesDerrida</u> Αλγερινός Εβραίος Φιλόσοφος <i>Όραμα:</i> Δικαιοσύνη και επερχόμενη (avenir) Δημοκρατία Ουτοπιστές – φουτουριστικοί διανοητές: Εμμονή για ριζική αλλαγή στην Ανθρώπινη Σκέψη Κακόβουλη Κριτική (λόγω άγνοιας + βλακειάς) Καθηγηταί του Τρόμου	<u>EdwardSaid</u> Φιλελεύθερος Χριστιανός Κριτικός <i>Υποχρέωση:</i> Απαρχή (beginning) Ενιαίου Δημοκρατικού Ισραήλ – Παλαιστινιακού Κράτους Τα δημοφιλέστερα πρόσωπα του τελευταίου 4 ^{ου} του 20 ^{ου} αιώνα
≠	
Πίνακας Α1	

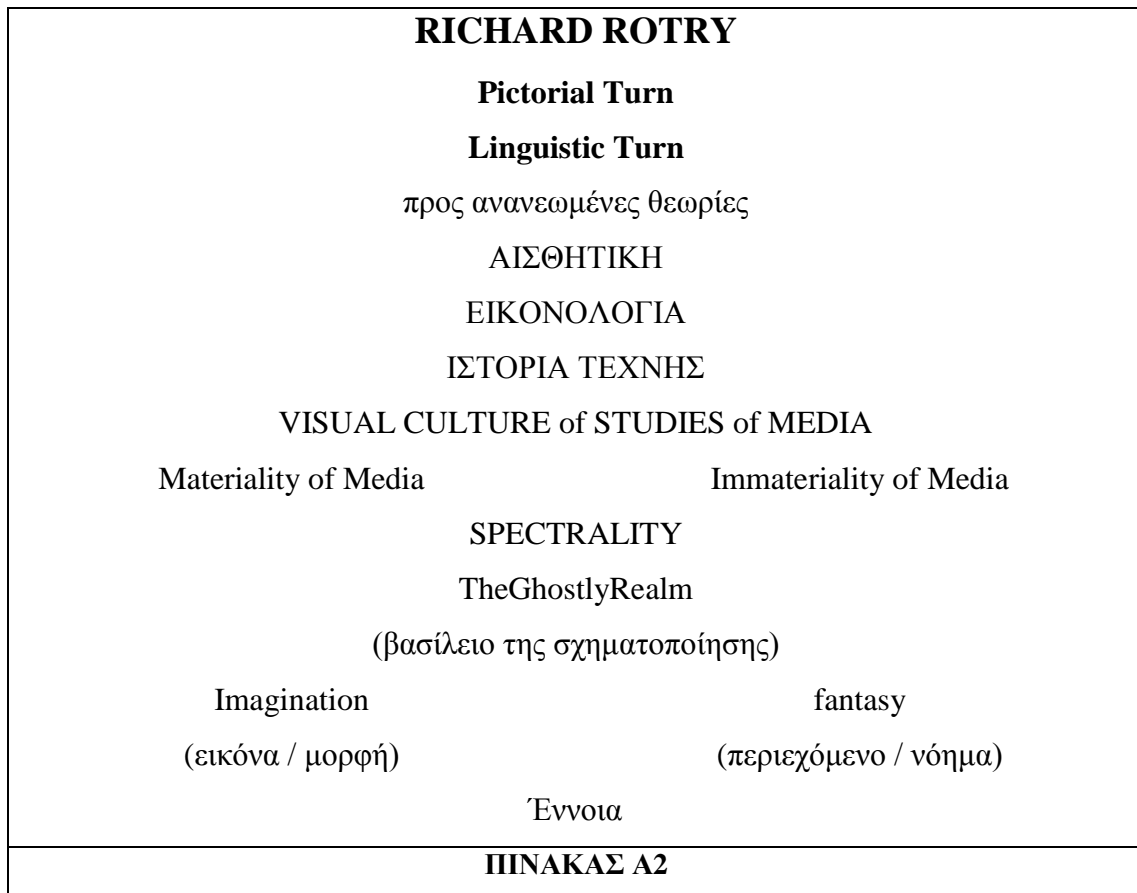

Με βάση την θεωρία τους, ο Mitchell θα υποστηρίξει ότι η εξέταση, η επανεξέταση και η εξορθολογίκευση των ζητημάτων, εν γένει και δή, της τρομοκρατίας είναι κάτι το οποίο πάντοτε αναγκαιεί και ειδικώς σήμερα μετά την επίθεση της 11^{ης} Σεπτεμβρίου. Διότι με το να απειλείται η δημοκρατία απειλείται ο πολιτισμός που είναι το χαρακτηριστικό επίτευγμα της ανθρώπινης φύσης.

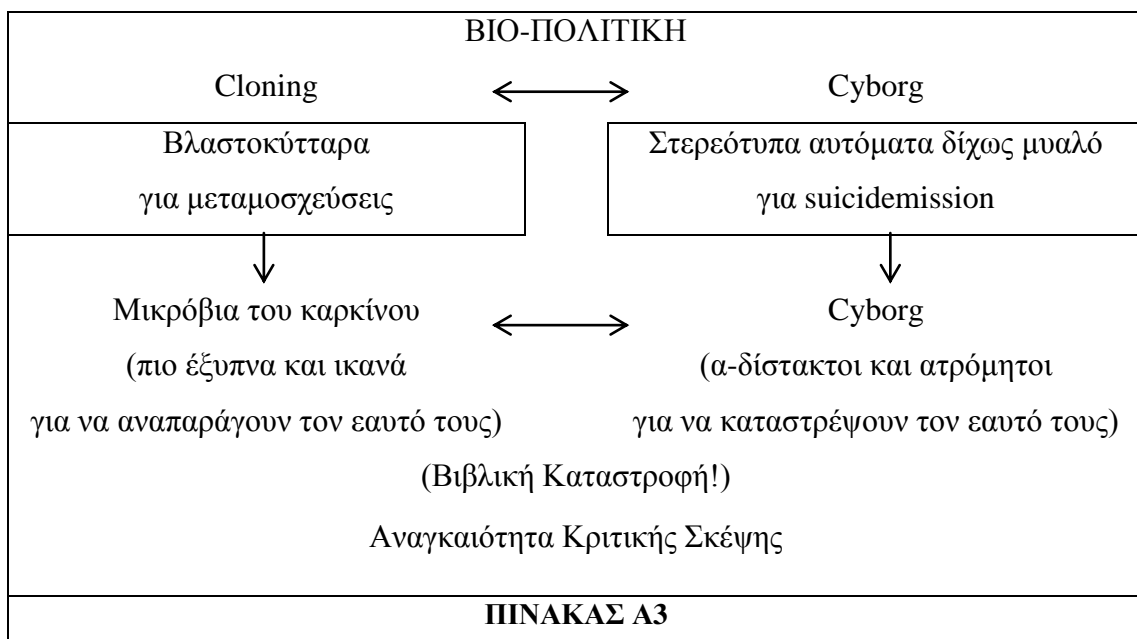
Ακολούθως, αφού αντιπαραθέσει τις γνώμες διαφόρων μελετητών, οι οποίες συνάδουν με τις απόψεις που εκθέτει, θα θέσει το επιχείρημά του υπό μορφή δύο ενστάσεων. Πρόκειται για μία θέση που αφορά την θεωρία και τον κριτικισμό, την οποία ο Mitchell θα χρησιμοποιήσει ως κατακλείδα του επιχειρήματός του και στην οποία, παράλληλα, θα βασιστεί για την επιστημολογική απόδειξη αυτού.

2. Εισαγωγή: θέσεις διαφόρων μελετητών

- a) Ο Mitchell θεωρεί τον Derrida ως έναν από τους κυριότερους εμπνευστές αυτού που ονομάζεται «**εικονική στροφή**» (pictorial turn) στην μοντέρνα παιδεία, τον υπεύθυνο για την κίνηση πέραν της «γλωσσικής στροφής» των ανθρωπίνων επιστημών που περιγράφονται από τον **Richard Rorty**.

b) Μία τέτοιου είδους στροφή θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι επιχειρεί ο Derrida και στην Βιοπολιτική, όπου υπάρχει μία σύγκλιση της κλωνοποίησης και της τρομοκρατίας (επέκταση του ψυχρού πολέμου):

Ο Derrida, όμως, διευρύνει ακόμη περαιτέρω την προηγούμενη αντιστοιχία με μία βιολογική μεταφορά της τρομοκρατίας ως αυτοάνοση διαδικασία.

ΒΙΟ-ΛΟΓΙΚΟ-ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΜΕΤΑΦΟΡΑ (Cloning Terror)	
αυτοανοσία	τρομοκρατία
ο οργανισμός λειτουργεί για να καταστρέψει την ίδια του την ανοσία	τα ανθρώπινα «κράτη» (ως οργανισμός) λειτουργούν για να καταστρέψουν τον ίδιο τους τον πολιτισμό/ειρήνη
κύτταρα στρατιώτες (αντιγόνα + αντισώματα)	τρομοκράτες στρατιώτες (επιτιθέμενοι ως cyborgs)
παράξενη συμπεριφορά του φυσικού οργανισμού κατά περίπου αυτοκτονικό τρόπο	παράξενη συμπεριφορά των ανθρωπίνων όντων ακριβώς με αυτοκτονικό τρόπο

ΠΙΝΑΚΑΣ Α4

Το βασικό πλαίσιο, που νοηματοδοτεί την διαίσθησή του για την «κλωνοποίηση της τρομοκρατίας», αποκαλύπτει ο Derrida στην μακροσκελή συνέντευξή του με την **Giovanna Borradori**, λίγες εβδομάδες μετά το κτύπημα της 11^{ης} Σεπτεμβρίου.¹²

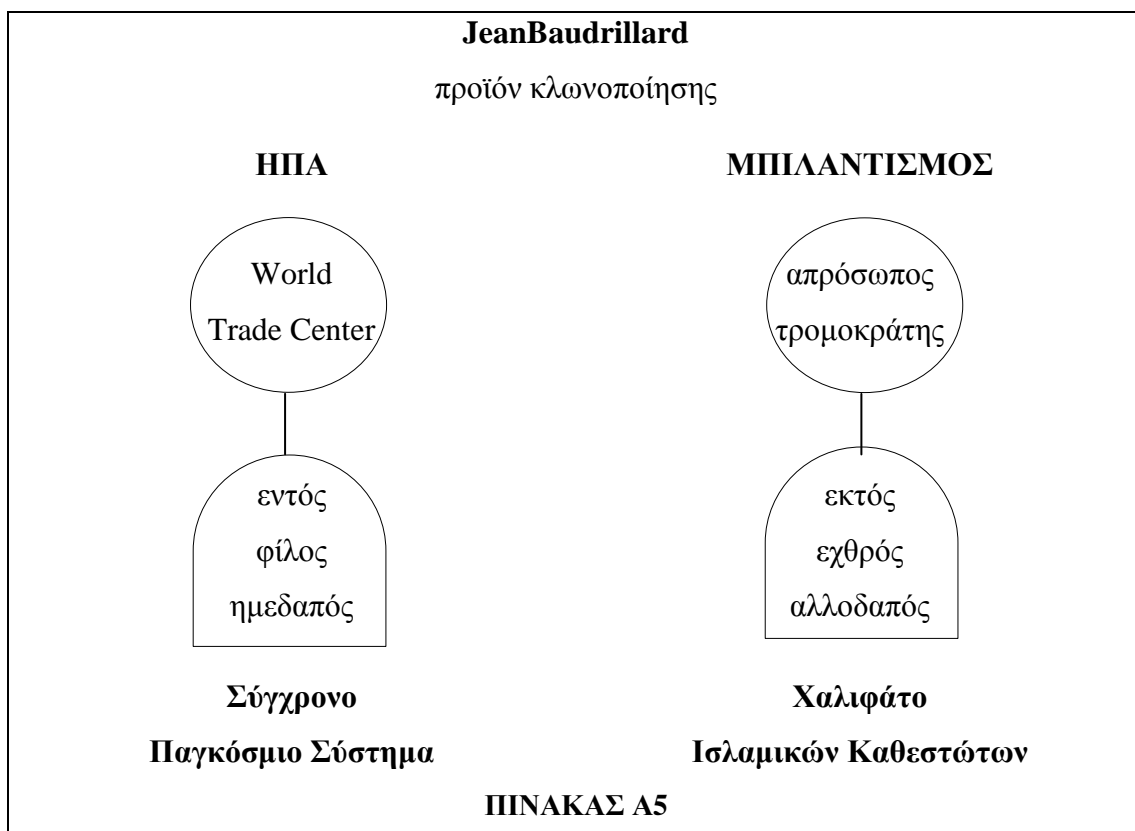
Η προσομοίωση της αυτοανοσίας θα έμοιαζε, αυστηρά κρινόμενη, ως εφαρμογή ενός στρατιωτικού κτυπήματος, εντός ενός και του αυτού κράτους, στο οποίο οπλισμένοι στρατιώτες των εξωτερικών ορίων και της εσωτερικής τάξης (όπως τα αντιγόνα και τα αντισώματα) επιτίθενται εναντίον της νομίμου συνταγματικής κυβέρνησης, κτυπώντας το νομοθετικό και το δικαστικό σώμα και εκθρονίζοντας την εξουσία (που αντιστοιχεί στον ανθρώπινο οργανισμό).

¹² Borradori, G. *Autoimmunity: Real and Symbolic Suicides, A dialog with Jacques Derrida* The University of Chicago Press, 2003, Βλ. καμέροςIV.

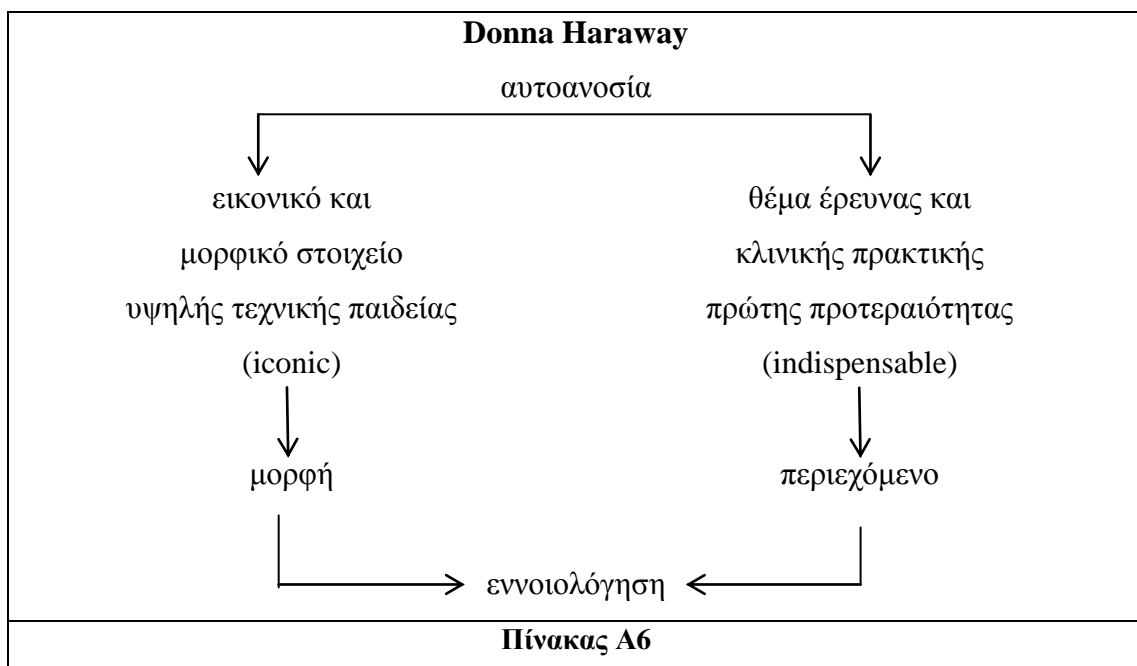
Το κτύπημα της 11^{ης} Σεπτεμβρίου, όμως, επέρχεται έξωθεν του πολιτικού συστήματος, από αλλοδαπούς, από «ξένα σώματα», τα οποία είχαν το προνόμιο, όχι μόνο να φιλοξενηθούν από την Αμερική αλλά και να εκπαιδευτούν από αυτήν για την γενικότερη άμυνα του, ακόμη τότε, ψυχρού πολέμου.

Η επίθεση και το γκρέμισμα των πύργων είναι ως εκ τούτου, ένα «κατά μέτωπον κτύπημα» στην κεφαλή του σύγχρονου παγκοσμίου συστήματος.

- c) Σύμφωνα με τον **Jean Baudrillard**, το γεγονός ότι δεν υπάρχουν πια πύργοι, σημαίνει ότι δεν υπάρχει πια όψη στο σύγχρονο παγκόσμιο σύστημα, το ανάλογο ενός προϊόντος κλωνοποίησης, το οποίο περιέχει το αμετάβλητο του γενετικού κώδικα.

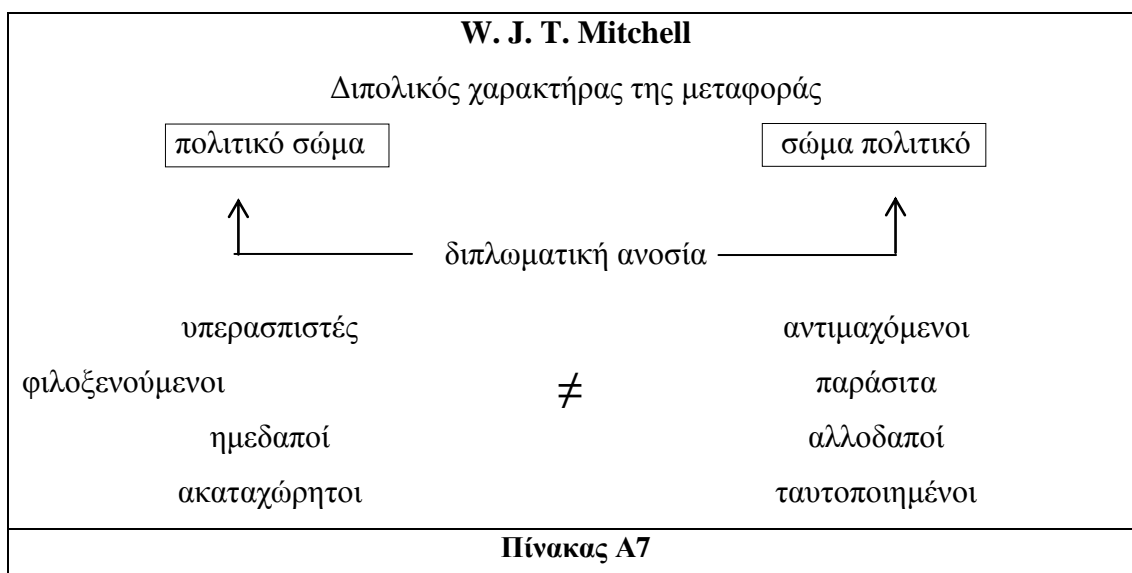
d) Η **Donna Haraway**, εξ' άλλου, παρατηρεί σχετικώς με την μεταφορά που επιλέγει ο Derrida, ότι η αυτοανοσία είναι, αφ' ενός μεν ένα εικονικό στοιχείο και μυθικό στοιχείο υψηλής τεχνολογικής παιδείας, και αφ' ετέρου αποτελεί ένα σημαντικό ζήτημα έρευνας και κλινικής πρακτικής πρώτης προτεραιότητας. Διότι δεν πρόκειται για μία απλή μεταφορά, αλλά για την έννοια την οποία αντιπροσωπεύει η εικόνα, η οποία αναφέρεται στην μορφή. Ως εκ τούτου, είναι ανάγκη να της προσαρτηθεί το κατάλληλο εννοιολογικό περιεχόμενο, το οποίο θα ανταποκρίνεται, τω όντι, στην πραγματική έκφραση και λειτουργία της πολιτικής εικόνας, κατ' αναλογία εκείνης των γονιδίων. Η Haraway σημειώνει, ακόμη, ότι δεν θα πρέπει να «σταθούμε κατοπτρικά» απέναντι στην παράσταση (όπως αυτό παρατηρείται να συμβαίνει με το να χρησιμοποιούνται όροι της βιολογικής έρευνας στο καθημερινό λεξιλόγιο) διότι θα μπορούσε να χαθεί η **αναλογία**, η οποία θα μας παρείχε την πραγματικότητα, την αλήθεια των φαινομένων.

Με βάση το προηγούμενο σχήμα, ο Mitchell διακρίνει ένα **διπολικό χαρακτήρα** στην θεμελιώδη μεταφορά του Derrida: α) ένα σχήμα που αντιπροσωπεύει την συλλογική κοινωνία ως έθνος με όλα τα συμπαρομαρτούντα μετ' αυτού (ανθρώπους και πράγματα), ήτοι το γνωστό παλαιόν «**πολιτικό σώμα**» και β) μία εικόνα αντεστραμμένη διότι, εκ των πραγμάτων, σήμερα πρόκειται για ένα «**σώμα πολιτικό**», στο οποίο επιστρέφει η σημασία του όρου ανοσία, ως «**διπλωματική ανοσία**». Κατατάσσονται, ως εκ τούτου, τα «άτομα» του πολιτικού σώματος σε αντιτιθέμενες κατηγορίες όπως:

- υπερασπιστές και αντιμαχόμενοι
- φιλοξενούμενοι και παράσιτα
- ημεδαποί και αλλοδαποί
- ακαταχώρητοι και τακτοποιημένοι

οι οποίοι **θα πρέπει, όλοι, να συντηρηθούν!**

Τοιουτοτρόπως, ως παρατηρεί ο Mitchell, ο Derrida φέρνει την μεταφορά από τα άτομα (βιοϊατρική) στην πλανητική σφαίρα (πολιτική) μ' εμάς παγιδευμένους σε ένα κύκλωμα δύο εικόνων χορεύοντας στο εναλλασσόμενο ρεύμα, δύο βασιλείων σε

απλώς κατοπτρική και όχι διαλεκτική συζήτηση. Αυτό υποδεικνύει ότι η μανιχαϊστική δυαδική αντίθεση η οποία συγκρότησε τον πόλεμο της τρομοκρατίας χρειάζεται να επανεξεταστεί μέσω αναλυτικών συστημάτων – το ανάλογο της ιατρικής διάγνωσης. Χρειάζεται **αλλαγή στον συνολικό τρόπο του σκέπτεσθαι** σχετικώς με τις έννοιες της **Δικαιοσύνης, Δημοκρατίας, Διακυβέρνησης**, τις **πολιτικές της φιλίας και της εχθρότητας** – προκαθορισμένες συνταγές είναι λάθος φάρμακο.

3. Αυτοανοσία και τρομοκρατία

Για την ανεύρεση νέων συνταγών – έστω ότι ισχύει η μεταφορά – χρειάζεται η διαλεύκανση της ασθένειας. Αυτή οδηγεί στην ανακάλυψη πιθανών θεραπειών για την αντιμετώπιση τόσο της **γενετικής** όσο και της **διπλωματικής ανοσίας**. Αυτή η ανακάλυψη, συνεπώς, χρειάζεται να έχει ως υποδομή της την γνώση λειτουργίας του συστήματος.

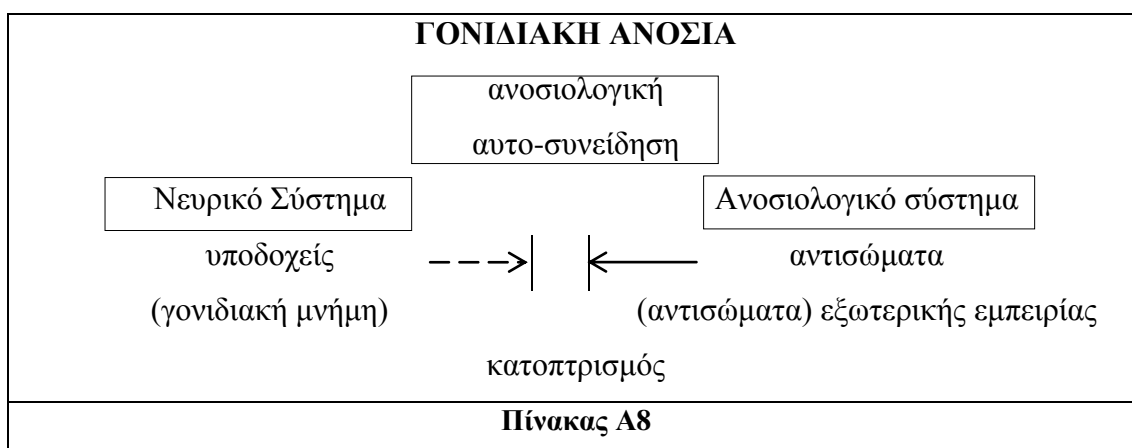
Το **ανοσοποιητικό σύστημα** είναι ένα σύστημα το οποίο γνωρίζει αφ' εαυτού από «**κλωνοποιητική επιλογή**»: διαδικασία για την παραγωγή αντισωμάτων τα οποία κατοπτρίζουν τα εισερχόμενα αντιγόνα, και ενημερώνοντας τα κύτταρα, αυτά με την σειρά τους προετοιμάζουν μηχανισμούς «**πρόσδεσης των αντιγόνων**», οι οποίοι τα οδηγούν σε απόπτωση ήτοι στον θάνατον. Για να υπάρχει η δυνατότητα αυτής της κλωνικής επιλογής, χρειάζεται μία προ-παίδεια μέσω εμπειρικής παραδειγματικής εκμάθησης των κυττάρων. Αυτό αφορά μία διαδικασία η οποία λαμβάνει χώρα κυρίως κατά τα πρώτα έτη της ζωής έως και την εφηβεία.¹³ Σε αυτήν συντελούν η έκθεση του οργανισμού στον περιβάλλοντα χώρο και, κυρίως, ο εμβολιασμός. Κατ'

---

¹³ Το αντίστοιχο της ηθικής διαπαιδαγώγησης του ανθρώπου (βλ. επίλογο)

αυτόν τον τρόπο δημιουργούνται στον οργανισμό οι κατάλληλοι υποδοχείς, για την πρόσδεση των αντιγόνων και τον αφανισμό των.

Το γεγονός αυτό σημαίνει ότι το ανοσοποιητικό σύστημα δίδει ένα μάθημα, με το οποίο περνάει την γνώση του στο άλλο σύστημα, το οποίο μπορεί να διδαχθεί από την εμπειρία, **το νευρικό σύστημα**. Παρατηρείται και εδώ μία δυαδική συνεργασία δύο διαφορετικών συστημάτων (το αντίστοιχο φύσης και Λόγου στην ανθρώπινη πραγματικότητα) ώστε να δύναται να υπάρχει η διατήρηση της **ιστορικής μνήμης**, επί της οποίας θα στηρίζεται η λειτουργία του ανοσοποιητικού συστήματος ως αυτοσυνείδητος στοχασμός.¹⁴

Εφ' οσον η ανοσία, αυτή καθ' εαυτή είναι **γονιδιακή μνήμη**, το πιο επικίνδυνο γι' αυτήν θα είναι η **αμνησία**. Η αμνησία προέρχεται από την «νεύρωση» του νευρικού συστήματος και είναι εκείνη που παράγει την **αυτοανοσία**. Αυτό συμβαίνει όταν το νευρικό σύστημα βρίσκεται σε κατάσταση πανικού, αγωνίας, κατάθλιψης ή –

¹⁴ Γεγονός το οποίο σήμερα προτρέπει τους επιστήμονες να αναζητούν μία συνείδηση παντού στο σύμπαν τόσο στον μικρόκοσμο όσο και στον μακρόκοσμο (βλ. άρθρα) καθιστώντας πάντοτε «επίκαιρο» τον Δημιουργό του Πλατωνικού Τιμαίου.
Kafatos M. Ph.D., Rudolph E. Tanzi, Ph.D. and Deepak Chopra, M.D., "How Consciousness Becomes the Physical Universe", Journal of Cosmology, 2011. Vol 14.
Theise Neil D. & Kafatos C. Menas, "Sentience Everywhere: Complexity Theory, Panpsychism & the Role of Sentience in Self-Organization of the Universe", Journal of Consciousness Exploration & Research, April 2013, Vol. 4 Issue 4, pp 400-411.

το ακόμη χειρότερο – σε ψυχωτική κατάσταση. Τότε δημιουργούνται φανταστικές και παρανοϊκές παραστάσεις, οπότε, το ανοσιολογικό σύστημα, το οποίο έχει την τάση να απαντά στις «μορφές – μνήμες» (που το ίδιο έχει καταχωρήσει στο νευρικό σύστημα) μη διακρίνοντας ότι πρόκειται για φαντασιώσεις,¹⁵ έχει την τάση, οικειοποιούμενο αυτές, να τις απαντά. Ξεκινά τοιουτοτρόπως η διαδικασία της αυτοανοσίας ως μία κατάσταση τρέλας.

	οικειοποίηση	
φανταστικές παραστάσεις (από: πανικό αγωνία κατάθλιψη ψύχωση)		αυτο-άνοση λειτουργία (αυτο-άνοση απόκριση)
	Γονιδιακή Παράνοια	
Πίνακας Α9		

Παρατηρείται, ακόμη, ότι κατ' εξαίρεση (με «εξαίρεση» την ακριβή μετάφραση του λατινικού όρου *immunitas-immunis*) το ανοσιολογικό σύστημα παρουσιάζει, επίσης, μία ανικανότητα στην αναγνώριση της καταστρεπτικής δομής των καρκινικών κυττάρων. Και τούτο διότι **τα καρκινικά κύτταρα**, όντας κύτταρα του ίδιου του σώματος, έχουν την ίδια γενεαλογία (καταγωγή) με αυτά του ανοσιολογικού συστήματος και έτσι αφήνονται να ενδημούν ανενόχλητα, με τάση, ως ήδη ανεφέρθη, να πολλαπλασιάζονται τάχιστα. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο χρειάζεται

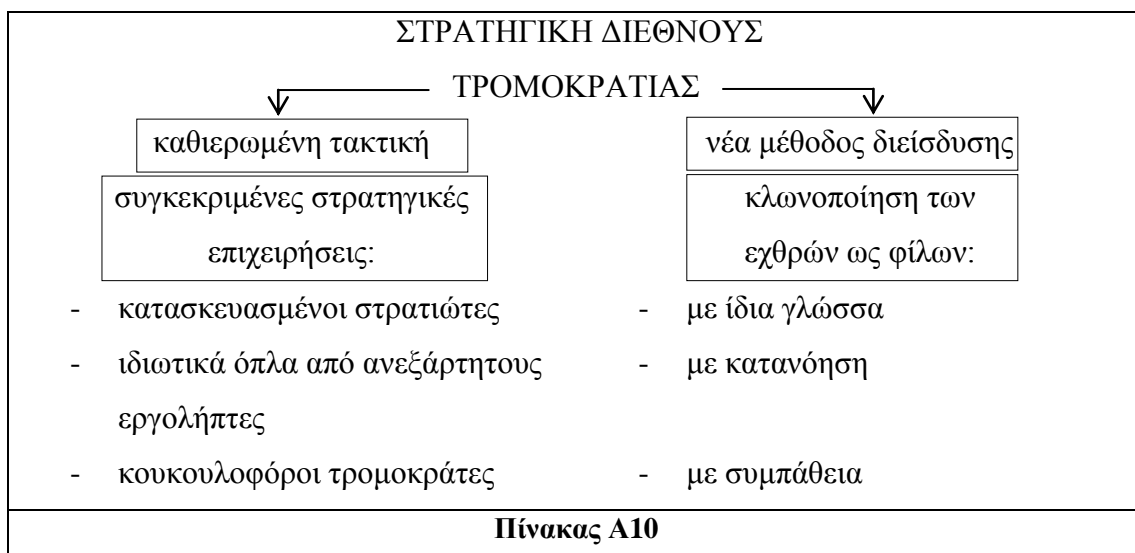
¹⁵ Η SusanAdeleGreenfield (BaronessGreenfield) ερευνήτρια στην φυσιολογία του εγκεφάλου, υποστήριξε, στις εναρκτήριες παρουσιάσεις του Ωνάσιου Μεγάρου, ότι έχει αποδειχθεί πως οι εσωτερικές παραστάσεις – τα φαντάσματα του νου – καταχωρούνται και αποθηκεύονται στον εγκέφαλο. Έτσι το ανοσοποιητικό σύστημα, το οποίο λειτουργεί κατοπτρικά, μή δυνάμενο να διακρίνει τον πραγματικό κίνδυνο ξεκινά την αυτοάνοσο διαδικασία.

εξωτερική παρέμβαση όπως χειρουργική επέμβαση, ακτινοβολία και φάρμακα δολοφόνους.

Επιστρέφοντας στην μεταφορά, θα μπορούσαμε να αναφέρουμε ότι η εμπειρική εκπαίδευση της ανοσιολογικής μνήμης αντιστοιχεί στην ηθική διαπαιδαγώγηση του ανθρώπου η οποία – και αυτή – όπως υποστηρίζουν οι ψυχολόγοι επιτυγχάνεται κατ'έξοχην στα παιδικά χρόνια της ζωής του ανθρώπου και – το πολύ – έως την εφηβεία. Παρά ταύτα, και ειδικώς όπου οι γονιδιακές προ-διαγραφές ή το περιβάλλον δεν ευνοούν¹⁶ είναι δυνατόν να υπάρξουν εξαιρέσεις. Παράλληλα, έχοντας καθορίσει την αντιστοιχία των καρκινικών κυττάρων με τους τρομοκράτες, είναι φανερό ότι η στρατηγική της διεθνούς τρομοκρατίας διαθέτει, αντιστοίχως, υψηλές προδιαγραφές – το ανάλογο της γονιδιακής μνήμης-μάθησης και «*intelligentintelligence*» - όπως αναφέρεται από τον Mitchell. Κατ' αναλογία, **η Διπλωματική ανοσία**, μη αρκούμενη στην καθιερωμένη στρατηγική, στην προσπάθειά της να αναζητά νέους τρόπους προστασίας του πολιτικού σώματος, επιτυγχάνει **την κλωνοποίηση του εχθρού ως φίλου**, αφορμή για την εκκίνηση της αυτοάνοσης Διπλωματικής διαδικασίας.

---

¹⁶ Με ποσοστά συνεργασίας 30/70 αντιστοίχως (σύμφωνα με τα μαθήματα του καθ. κ. Μοσχονά) γεγονός που σημαίνει είτε ότι υπάρχει ελλειπής αφομοίωση, είτε ανεπαρκής εκπαίδευση ή και τα δύο,

AlGaeda και OsamabinLaden, αποτελούν ένα παράδειγμα, επί του προκειμένου. Όντας αυτοί, έως «χθες», οι εκπαιδευόμενοι αλλοδαποί ως αντισώματα εναντίον των σοβιετικών στρατιωτικών δυνάμεων στο Αφγανιστάν, στρέφονται σήμερα εναντίον του ίδιου του «οργανισμού» στον οποίο ανήκουν και από τον οποίο εκπαιδεύτηκαν.

Ακόμα πιο επικίνδυνο είναι να πάθει αμνησία το πολιτικό σύστημα και να ξεχάσει ότι οι χθεσινοί τρομοκράτες είναι σχεδόν αμετάλλακτα οι ήρωες της αυριανής εθνικής απελευθέρωσης, και ότι οι ηθικές αξίες (absolutes) δεν ήταν απλά άχρηστες, αλλά θετικά επικίνδυνες σε κάποιες αντιτρομοκρατικές στρατηγικές.¹⁷ Με επιλεγμένη την ημερομηνία της **11^{ης} Σεπτεμβρίου**, καθότι το «9/11» (όπως διαβάζεται η ημερομηνία στα αμερικάνικα) αντιστοιχεί στον αριθμό κλήσεως της αμέσου δράσεως στις ΗΠΑ – το δικό μας 100 – και με σκηνοθετημένη την χρονική διαφορά κατάρριψης του δεύτερου πύργου, ώστε το θέαμα να αναμεταδίδεται από όλα τα ΜΜΕ του κόσμου, το κτύπημα των διδύμων είναι ένα κτύπημα όχι άμεσο στο ανοσοποιητικό σύστημα αλλά έμμεσο, μέσω της αποτύπωσης του φαινομένου, στο νευρικό σύστημα. Διότι η εικόνα του τρόμου, από την θέαση της ανατίναξης, είναι το πραγματικά κεντρικό

¹⁷ Άρθρο σελ. 919

σημείο της επιχείρησης της στόχευσης. Κάθε άνθρωπος έχει τραυματιστεί από μία εικόνα, την εικόνα του τρόμου, την οποία του προέβαλε η «τεχνοοικονομική δύναμη των ΜΜΕ». Το θέαμα της ανατίναξης και του πανικοβλημένου κόσμου, όλα αυτά μαζί, επανέρχονται στην μνήμη με το άκουσμα ενός μόνο αριθμού: «9th 11». Πρόκειται συνεπώς για μία σκηνοθετημένη εντύπωση. Μία εντύπωση που αποτελεί μία εξαίρεση – διότι αυτό είπαμε σημαίνει ανοσία – στις καλοεδραιωμένες, κατά τα άλλα, νόρμες του συστήματος του συγχρόνου παγκοσμίου συνόλου, σκηνοθετημένη όμως από τον εχθρό.

Εχθρός του ανεπτυγμένου κόσμου είναι **ο ισλαμικός κόσμος**, ως κόσμος διαφορετικών εσωτερικών παραδόσεων σε όλους τους τομείς:

- στην δικαιοσύνη
- τα κοινωνικά δίκτυα
- τις εγκαταστάσεις τους
- την νομική αστυνομία και
- τις στρατιωτικές δυνάμεις

Επίσης δεν έχει τάσεις για εκμοντερνισμό και εκκοσμίκευση, ενώ παράλληλα διάκειται από βαθιά, διαφορετική της δυτικής, θρησκευτική αντίληψη για ειρήνη και δικαιοσύνη.

Αυτό που ο Derrida ονομάζει **τεχνοοικονομική δύναμη των ΜΜΕ**, ο **Marshall McLuhan** το αποκαλεί **κεντρικό νευρικό σύστημα του κοινωνικού σχήματος**. Αυτό το κοινωνικό σχήμα έχει, ατυχώς, τραυματιστεί από μία εικόνα, ένα θέαμα το οποίο μετέδωσαν τα ίδια τα ΜΜΕ. Μ' αυτό τον τρόπο, ως εάν λειτούργησε αυτοάνοσα το σύστημα των ΜΜΕ, κλωνοποιήθηκε τάχιστα το θέαμα των διδύμων στο παγκόσμιο συλλογικό νευρικό σύστημα.

MME		
Marshall McLuhan		Jacques Derrida
κεντρικό νευρικό σύστημα		ανοσοποιητικό σύστημα
εντύπωση	εικόνα	το ανθρώπινο γένος
αυτο-τραυματισμός		απάντηση με αντεπίθεση
		στην τρομοκρατία
	αυτο – ανοσία	`
	των MME	
Πίνακας A11		

Αυτό το οποίο ο **Rashid Khalidi** ονομάζει «πίστη-βασισμένη στην εξωτερική πολιτική» είναι το τέλει δίδυμο αυτής της **εικόνας του φαντάσματος**, ήτοι μίας πίστης βασισμένης στον τρόμο, με αποτέλεσμα ο ένας φανατισμός να γεννήσει έναν άλλο φανατισμό. Για να τονίσει την σοβαρότητα του φανατισμού παραθέτει την φαιδρή μεταφορά του Rashid Khalidi ότι ένας φανατικός δικαιούται να γεννήσει έναν άλλο φανατικό. Έτσι ο «**θείος Sam**» κλωνοποιείται σε «**θείο Osama**» από το τέλει κατοπτρικό δίδυμον της «βασικής πίστης» στην εξωτερική πολιτική, μ' εκείνη της «πίστης βασισμένης στον τρόμο»!

Rashid Khalidi	
ΠΙΣΤΗ	ΠΙΣΤΗ
βασισμένη στην εξωτερική πολιτική	βασισμένη στην τρομοκρατία
«θείος Sam»	«θείος Osama»
Πίνακας A12	

4. Διερεύνηση του Προβλήματος

Έπειτα από την ανάλυση του θέματος της αυτοανασίας, για να απαντηθεί το ερώτημα **ποια είναι η θεραπεία**, δοθέντος ότι η **νεύρωση του νευρικού συστήματος** προκαλεί την **αυτοανασία στοανοσοποιητικό σύστημα**, ο Mitchell παραθέτει τρία αποσπάσματα από τα γραπτά του Derrida σχετικά με την αποδόμηση.

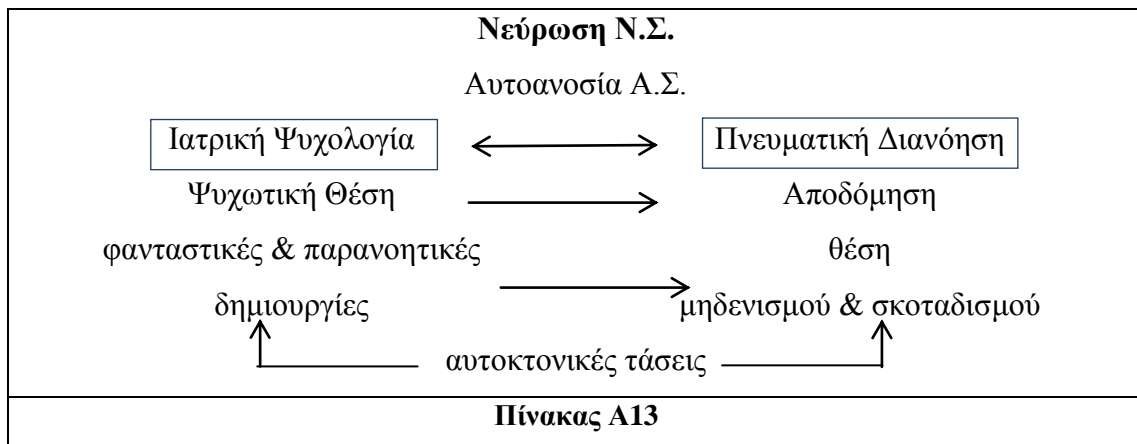
- a. Ξεκινώντας από ένα προσωπικό παράδειγμα του Derrida, στο οποίο παρουσιάζεται η δράση του νου κατά την λειτουργία του σε μία φοβισμένη φαντασίωση, παρατηρεί ότι ο άνθρωπος, προβάλλοντας το αποτέλεσμα μίας αρνητικής – υπό την έννοια της υποτιθέμενης – παράστασης στο μέλλον, βιώνει την φανταστική προβολή της ως εάν ήτο πραγματικό γεγονός.¹⁸ Τοιουτοτρόπως βιώνει, εδώ και τώρα, το συναίσθημα του τρόμου, προερχόμενο από ένα «κατά φαντασίαν» γεγονός. Γεγονός το οποίο τον αποδυναμώνει, τον παραλύει και τον αποδομεί ψυχικά.

Ο φόβος, αντίστοιχα, για επερχόμενα τρομοκρατικά γεγονότα, σε παγκόσμιο επίπεδο, παραλύει το κοινωνικό σώμα. Για να χρησιμεύσει θετικά αυτή η αποδομητική κατάσταση, θα πρέπει να υπάρξει ένα στάδιο το οποίο να έπεται της αποδόμησης και να είναι συνάρτηση αυτής. Με βάση αυτές τις παρατηρήσεις και με διαβούλευση επ' αυτών θα δούμε την αλήθεια των πραγμάτων πίσω από την φαινομενικότητα της εικονικής πραγματικότητας που προβάλλουν τα ΜΜΕ. Γεγονός το οποίο, ο Derrida, θεωρεί τόσο αναγκαίο, ώστε εγκαλεί όλους τους διανοούμενους (συγγραφείς, μελετητές, καθηγητές, καλλιτέχνες και δημοσιογράφους) να αντισταθούν, όλοι μαζί, μπροστά στον «διαφωτισμό» που η «τεχνο-επιστήμη» και η οικονομία ή/και παγκοσμιοποίηση των ΜΜΕ έχει ολοκληρωτικά μεταμορφώσει. Θεωρεί μάλιστα,

---

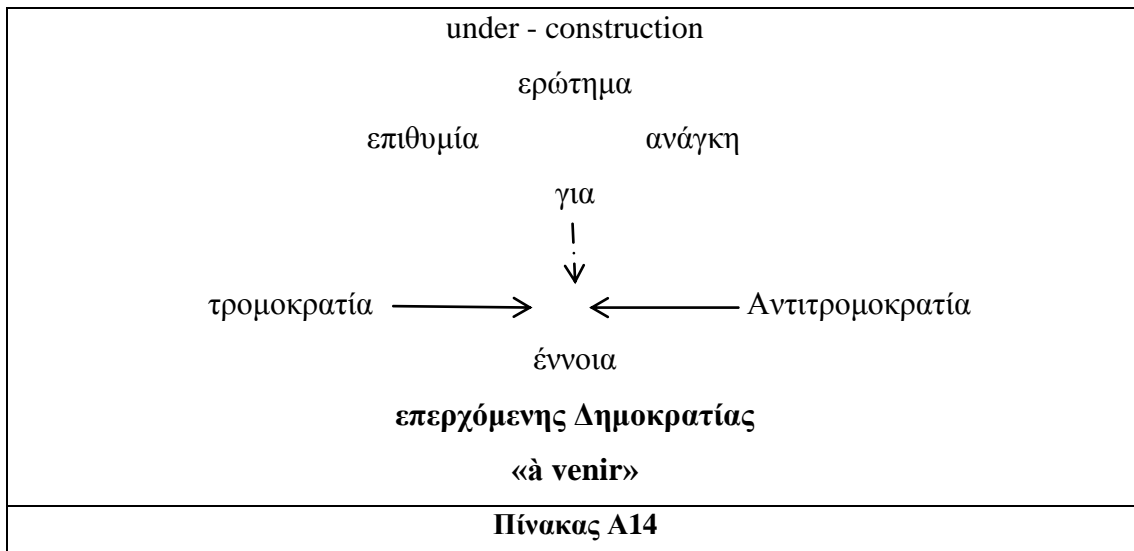
¹⁸ Άρθρο σ.921, Αρχική βιβλιογραφία υπ. 26

τόσο αναγκαία την αντίστασή των, ώστε να ισχυρίζεται πως η παραίτηση των διανοουμένων θα είναι άμεσα υπεύθυνη και αυτοκτονική.¹⁹

b. Ο Derrida επικαλείται **τον διαφωτισμό** – κατ’ αναλογία του Goddess of Reason που υπερίσχυσε του βασιλείου του τρόμου κατά την Γαλλική επανάσταση – ώστε να υπερισχύσει μία λογική βασισμένη στην υπάρχουσα αποδόμηση, θεωρούμενη αυτή ως το αναλυτικό μέρος με βάση το οποίο θα προσδιοριστεί ο νέος τρόπος του σκέπτεσθαι. Ο Λόγος, η λογική όμως, επί του προκειμένου, βρίσκεται από την πλευρά τόσο της τρομοκρατίας όσο και της αντι-τρομοκρατίας, ως αντιτιθέμενα και άρα αντικρουόμενα δίκαια. Ως εκ τούτου ο Derrida αναγκάζεται να θέσει την αποδόμηση από την πλευρά της δικαιοσύνης, και ένα βήμα πριν από αυτήν, ως θεμέλιο του νέου τρόπου σκέπτεσθαι. Τρόπος ο οποίος τίθεται ως ερώτημα επιθυμία και ανάγκη για την ιδεολογική συγκρότηση της ίδιας της έννοιας της Δικαιοσύνης – όχι της δικαιοσύνης ως καθεστώσ αλλά ως **νέα επερχόμενη (à venir)** έννοια, η οποία τώρα επανασυγκροτείται.

¹⁹ Άρθρο σ. 920, Αρχική βιβλιογραφία υπ. 23

Παρατηρείται ότι η δικαιοσύνη δεν τίθεται ως ρυθμιστική ιδέα ή τελεολογικό ορίζοντα αλλά, αυτή καθ' εαυτή, επανα-δομείται, συνεπώς «επ' έρχεται» αναθεωρημένη, μέσω της ήδη προϋπάρχουσας αποδόμησης.

Διότι η δικαιοσύνη αυτή καθ' εαυτή, εάν κάτι τέτοιο υπάρχει έξω και πέρα από τον νόμο, δεν δύναται να αποδομηθεί. Καθώς, επίσης, ούτε η αποδόμηση αυτή καθ' εαυτή, εάν κάτι τέτοιο θα μπορούσε να υπάρξει.²⁰

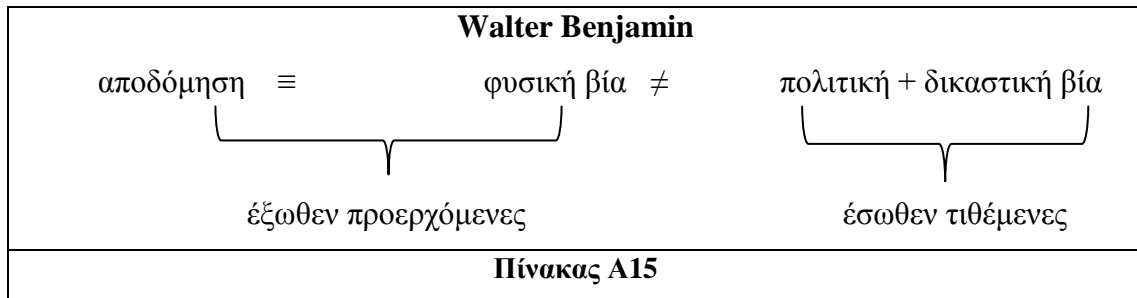
Με την αποδόμηση ως ένα σεισμό, όπως αναφέρει ο Derrida – διότι δεν υπάρχει μέθοδος αποδόμησης – που κλυδωνίζει βίαια τις συμμετρίες, τις κανονιστικότητες του συστήματος, εντοπίζονται οι «γραμμές διαταράξεως», και προσδιορίζεται η απαρχή των και η ποιοτική των σύσταση. Γεγονός που προσδίδει την δυνατότητα παρατηρήσεων επί του συστήματος, για την εκάστοτε επερχόμενη επανεπέμβαση επ' αυτού.

Η αποδόμηση, υπ' αυτήν την έννοια, συσχετίζεται με αυτό που ο **Walter Benjamin** ονομάζει φυσική βία, διότι αμφοτέρες είναι καταστάσεις έξωθεν προερχόμενες. Κατά

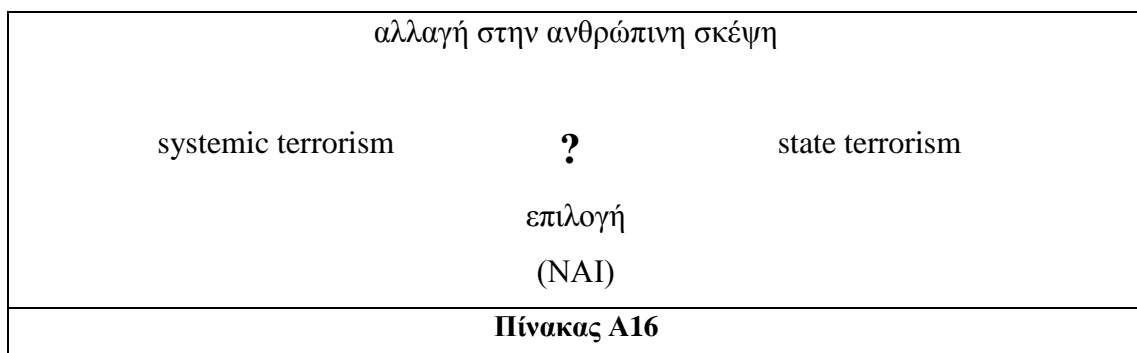
²⁰²⁰ Άρθρο σ.921 – για βασική βιβλιογραφία βλ. υπ. 24

συνέπεια δεν μας αφορούν με τον ίδιο τρόπο που μας αφορά η πολιτική ή η δικαστική βία, η οποία επέρχεται μέσα από το ίδιο το σύστημα.

- c. Επίσης ο Derrida, παρά το γεγονός ότι καταδικάζει την τρομοκρατία του bin Laden, (ως προς την ασέβεια στην ανθρώπινη ζωή, την αναιδεια στο νόμο για τις γυναίκες, την «χρήση» των γυναικών, τον θρησκευτικό φανατισμό), και ενώ έχει παράλληλα επίγνωση ότι, τόσο η κρατική όσο και η συστημική τρομοκρατία είναι ευρέως διαδεδομένες σήμερα, δεν διστάζει να αναφέρει ότι εάν εγκαλείτο να υποστηρίξει μία εκ των δύο τρομοκρατών – state or systemic terrorism –θα το τολμούσε.²¹ Θα το τολμούσε παρά, το ότι βρίσκει μία τέτοια πράξη ως ένα «άνοιγμα» άνευ προοπτικής, μία αναρχία δίχως όνομα.

²¹ Άρθρο σ. 922, Αρχική βιβλιογραφία υπ. 28

Εικάζεται ότι θα το τολμούσε για την υποστήριξη της πλήρους αποδόμησης προς όφελος της ανασυγκρότησης, στην οποία θεμελιώνει, ο Derrida, την «αλλαγή του σκέπτεσθαι» που ο ίδιος πρωταρχικά προτείνει, για μία – την βέλτιστη! – **επερχόμενη δημοκρατία.**

5. Προκείμενες του επιχειρήματος

Ο Mitchell θέτει τις προκείμενες του επιχειρήματός του, υπό την μορφή δύο ενστάσεων, στις οποίες παρουσιάζει τις αντιφάσεις των θεωρήσεων του Derrida.

Η 1^η ένσταση αφορά την θέση του Derrida ότι ο μπινλαντισμός «δεν έχει μέλλον».²² Θέση την οποία ο Mitchell όχι απλώς θεωρεί λανθασμένη αλλά και άτοπη, υποστηρίζοντας ότι, δυστυχώς, ο μπιλαντισμός έχει μέλλον έτσι κι αλλιώς. Αφ' ενός υπό την έννοια ότι ο τρόμος δημιουργεί αντεπίθεση τρόμου και από την άλλη ότι, ακόμη και αν αφεθεί «ελεύθερο», το ισλαμικό καθεστώς δεν παύει να είναι επικίνδυνο. Διότι όταν οι τρομοκράτες, που οραματίζονται την αποχώρηση των στρατιωτικών, οικονομικών και πολιτικών δυνάμεων των ΗΠΑ από την Μέση Ανατολή, θα επανακτήσουν τα εδάφη των, θα έχουν ένα αναζωογονημένο Ισλαμικό κράτος. Ένα χαλιφάτο στο οποίο η δικαιοσύνη - κατά το δικό τους δίκαιο – θα επικρατήσει και θα είναι ταυτισμένη με τον νόμο.²³ Επειδή, όμως, πρόκειται για την δική τους δικαιοσύνη, αυτή η θέση είναι προκλητική διότι ως μέλλον της θα μπορούσε να έχει κάθε δεσποτισμό. Ως εκ τούτου θα μπορούσε να του προσδοθεί ο χαρακτηρισμός κάθε είδους απολυταρχικού καθεστώτος. Συνεπώς αντί να αποδομεί

---

²² Άρθρο σ. 922

²³ Άρθρο σ. 922

τον τρόμο, συγκροτεί μία –συνεχώς προοδευτικά οδεύουσα – τρομοκρατία! Μία τρομοκρατία η οποία θα πρέπει να αντιμετωπιστεί με διαφορετικό τρόπο.²⁴

Η 2^η ένσταση αφορά την σημασία που ο ίδιος ο Derrida προσδίδει στην **επαναστατική βία** διότι αφ' ενός αυτή η βία παραβιάζει τον νόμο και αφ' ετέρου (παράλληλα) εγκαινιάζει ένα νέο νομικό διάταγμα, μία νέα τάξη πραγμάτων η οποία θεμελιώνεται και αυτή στην βία. Κατ' αυτόν τον τρόπο, ο Mitchell, ισχυρίζεται ότι ο Derrida αντιφάσκει. Αντιφατική θα μπορούσε να θεωρηθεί και η διττή απάντηση του Derrida σχετικώς με το πρότυπο της ομοίως διττής μορφής (αντ)επίθεσης, τόσο ως στρατηγική ρήξη (αποδόμηση) όσο και ως πολιτική πράξη. **Ναι...** ως δικαίωμα σύμφωνα με τα πρωτόκολλα του πολιτισμένου Βορρά και της ακαδημία μας. **Όχι** ...διότι αυτό αποφασίζεται από την άνετη καρέκλα της εξουσίας.²⁵

6. Το επιχείρημα

Με βάση τις προηγηθείσες προκείμενες ο Mitchell αντεπιχειρηματολογεί στον Derrida με την θέση ότι **η τάξη που «επέρχεται» δεν θα επέλθει ως καθεαυτή δημοκρατία.**

Την θέση αυτή ο Mitchell υποστηρίζει (ομοίως) διττά, ερμηνεύοντας την αποκήρυξη της τρομοκρατίας από τον Derrida ως ακολούθως:

- a. **το ΝΑΙ**, ως ένα ενδυναμωμένο σημείο του ρεαλισμού κατά μία δέουσα έννοια αναλογικότητας, **αποτελεί καθαρή αντεπίθεση**

---

²⁴ Χρειάζεται πράγματι αλλαγή, όχι απλά μεθόδων, αλλά η εκ θεμελίων διαπαιδαγώγηση και παιδεία του ίδιου του λαού ως πολιτισμική καλλιέργεια, ώστε να «ανέλθουν» σε καθεστώς πολιτείας.

²⁵Υπ. 29 – Borradori, Derrida note 24σελ.95-97

- b. **το ΟΧΙ**, ως ειλικρινής παραδοχή ότι η αποδόμηση είναι αυστηρά ανάλογος της αναστάτωσης της «ιερής» μυθικής βίας αντιστοιχεί σε μία κατάσταση, η οποία εκρήγνυται ως ένα ηφαίστειο. Μία κατάσταση που επέρχεται άνευ οιαδήποτε συστήματος – ουσιώδους ή πολιτικού – το οποίο θα μπορούσε να ηγηθεί μίας νέας διάταξης ερμηνειών, ή νομιμότητας. Συνεπώς η πολιτική τάξη που «επέρχεται» **δεν διασφαλίζει** κατ' ουδένα τρόπο ότι θα αφορά **μία επερχόμενη δημοκρατία**.²⁶

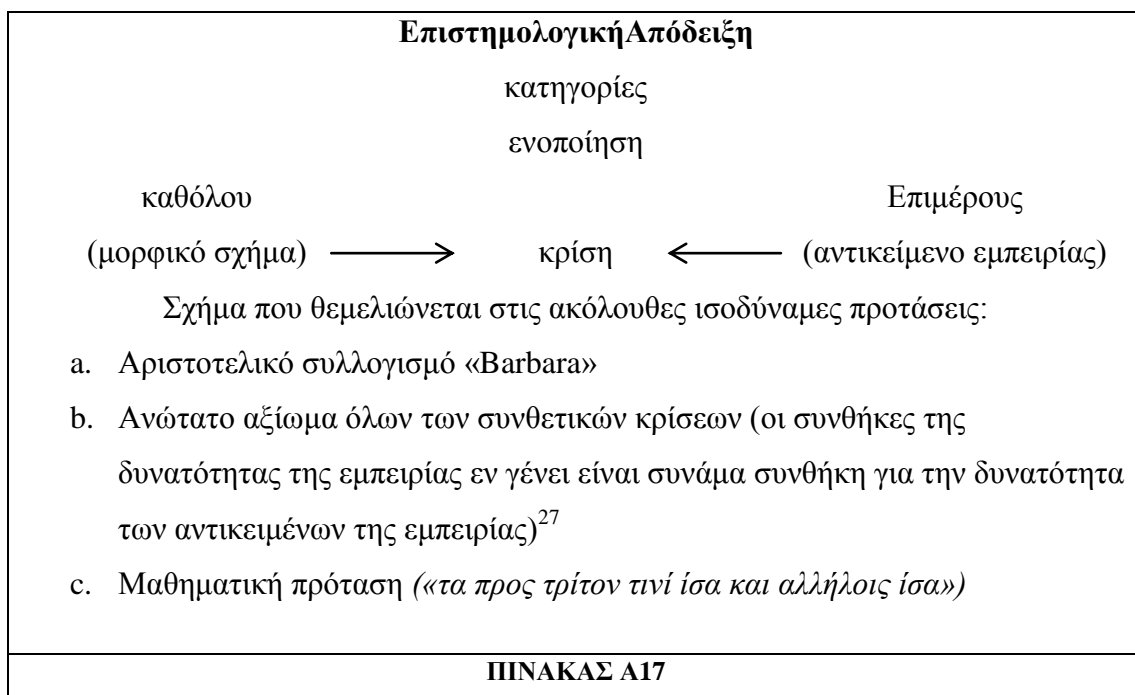
Είναι ως εάν τίθενται κατοπτρικά μεταξύ των, υποστηρίζει ο Mitchell, **η τρέλα του νόμου** και **ο νόμος της τρέλας**, εφόσον η δικαιοσύνη, όπως η αποδόμηση, η αυτοανοσία, η θεία βία και η τρομοκρατία, αυτή καθ' εαυτήν, δεν είναι ρυθμιστικές ιδέες που θα μπορούσαν να προβλεφθούν. Ως εκ τούτου είναι ακριβώς το «αδύνατον» – theimpossible – το οποίο ως τέτοιο θα επιφέρει το ακριβώς αντίθετο αποτέλεσμα.

7. Επιστημολογική Υποστήριξη

Ο Mitchell επιστρέφει στην αρχική αντιπαράθεση Said-Derrida για να θεμελιώσει το επιχείρημά του, με την θέση ότι οι απόψεις και των δύο εργάζονται εναντίον της αποδόμησης ως γεγονός – θέση την οποία θα αποδείξει επιστημολογικώς, όπως είναι εύκολο να αντιληφθεί κανείς, σύμφωνα με το γνωστό πρότυπο της συγκρότησης των εννοιών, όπως στον ακόλουθο πίνακα:

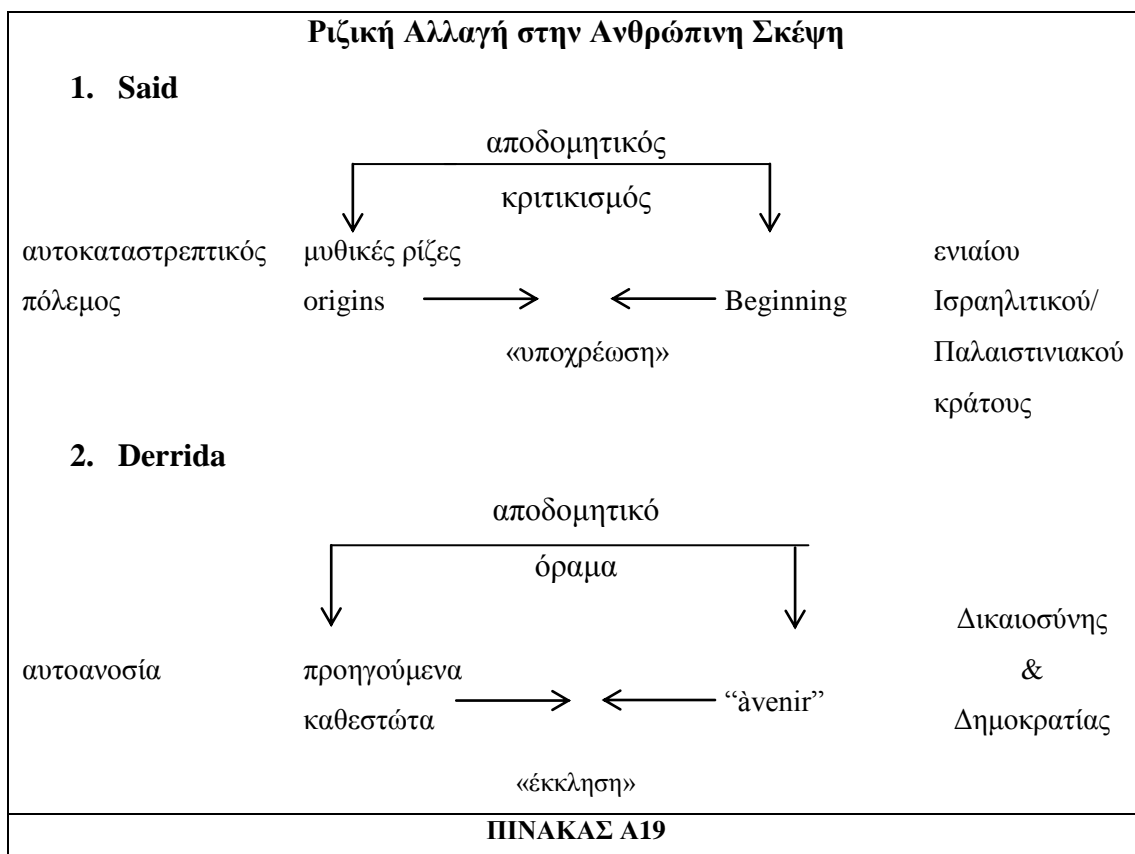
²⁶ Άρθρο σε. 923

Αντιλαμβανόμενος την αποδόμηση, ο Mitchell, ως ένα αναλυτικό θεωρητικό στάδιο θέτει τις ακόλουθες αντιστοιχίες:

<u>SAID</u>	<u>DERRIDA</u>
- αποδομητικό κριτικισμό	- αποδομητικό όραμα
- αυτοκαταστροφικό πόλεμο	- αυτοανοσία
- ενιαίο Ισραηλίτικο – Παλαιστινιακό κράτος	- δικαιοσύνη και δημοκρατία
- beginning	- à venir
- μυθικές ρίζες	- προηγούμενα καθεστώτα
- υποχρέωση	- έκκληση
ΠΙΝΑΚΑΣ Α18	

²⁷ I. Kant KKL A158/13 197

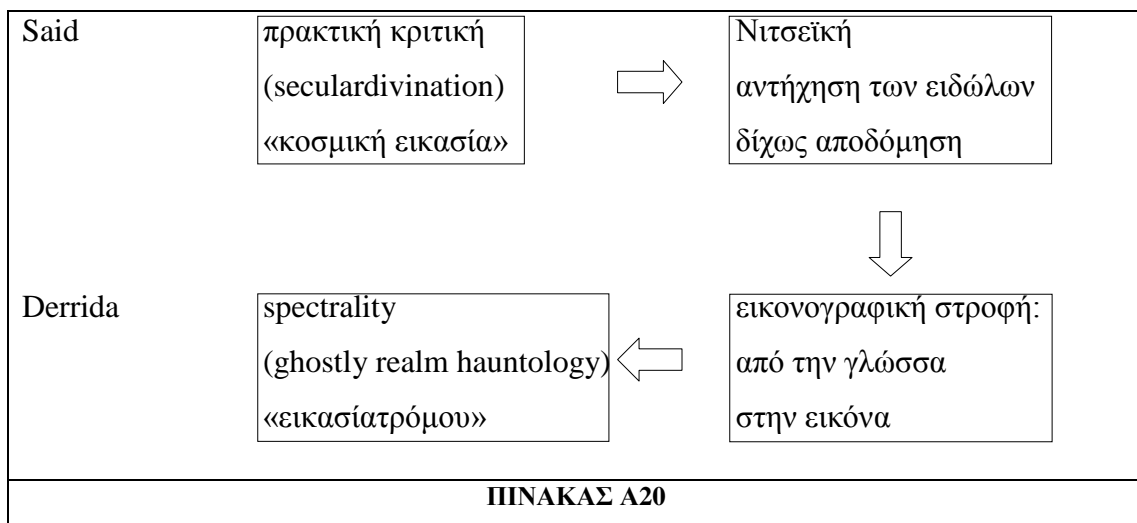
Με βάση αυτή την επιστημολογική απόδειξη ολοκληρώνει την θέση του ο Mitchell, υποστηρίζοντας ότι θα έπρεπε να προχωρήσουμε, αν όχι ακριβώς ακολουθώντας αυστηρώς τους κανόνες (εκείνους της νόησης), τουλάχιστον οδεύοντας σε συνέχεια του προγράμματος της αποδόμησης.

Αυτό σημαίνει ότι, έχοντας αντιληφθεί την πραγματικότητα μέσω της πρόσληψης οπτικών εικόνων, οι οποίες έχουν χαραχτεί στο συνειδησιακό μας χώρο (11^η Σεπτεμβρίου και των πολλαπλών άλλων εικόνων πολέμου μέσω των ΜΜΕ), κατατρομαγμένοι από αυτά τα είδωλα – φαντάσματα (ακριβής χαρακτηρισμός για το α-κατανόητο και α-πρόσμενο που τρομάζει) δεν θα πρέπει να αντιδρώμεν ενστικτωδώς, μέσω αμυγδαλικής ετοιμότητας, με α-νόητη απειρία ή, έτι χειρότερο, ζώντας σε μία συνεχή ετοιμότητα έναντι των κατά φαντασίαν επιθετικών «εικασιών», για την όποια ενδεχομενική νέα επίθεση. Όντας νοήμονα Υποκείμενα,

εκείνο το οποίο αναγκαιεί είναι η επανεξέταση και εξ' ορθολογίκευση των ζητημάτων της τρομοκρατίας. Πρόκειται για κάτι νέο, το οποίο ήτο απρόσμενον, συνεπώς χρειάζεται να επανεξετασθεί, το ζήτημα, σε νέους «ιπποκάμπιους» χώρους.

Αυτό είναι το μήνυμα των Said και Derrida, σχετικώς με την αλλαγή στην ανθρώπινη σκέψη (και όχι η καθ' εαυτού αποδόμηση), το οποίο ο Mitchell μας μεταφέρει.

Το μήνυμα του Said αφορά μία **κοσμική εικασία**, η οποία επέρχεται μέσω μίας πρακτικής κριτικής ως «Νιτσεϊκή» αντήχηση των ειδώλων, αλλά, χωρίς αποδόμηση. Εκείνο του Derrida, αφορά μία **εικονογραφική αντι-στροφή** (θεωρώντας ότι έτσι ερμηνεύεται ορθά) από την γλώσσα στην εικόνα, γι' αυτό μας αφήνει και άναυδους, υποχρεώνοντάς μας να αντιδρούμε, ομοίως, τρομοκρατικά.

Αυτό, δυστυχώς – και τούτο είναι μέρος της δικής μας κριτικής – αποτελεί μία οπισθοδρόμηση στην ανθρώπινη δημιουργική πρόοδο, μία πολιτισμική οπισθοδρόμηση στην εξέλιξη του ανθρωπίνου γένους. Για τον λόγο αυτό, χρειάζεται τα ζητήματα, της τρομοκρατίας, αφού εκλογικευθούν μέσω της ανάλυσης ή/και αποδόμησής τους, να υποβληθούν σε εκλογίκευση ως εκκοσμίκευση, ώστε να

μετατραπούν σε μία κοσμική και όχι-τρομοκρατική πραγματικότητα, ορθή δόξα, και όχι, απλά, εικασία.

Αυτή είναι η δημοκρατία η οποία θεμελιώνεται με την Πλατωνική Πολιτεία – η οποία έχει ανάγκη παιδείας μέσω παραδείγματος. Τοιουτοτρόπως δημιουργείται ένα **«καθεστώς πολιτείας» βασισμένο στην ανθρώπινη σχέση – μία σχέση η οποία αποτελεί η ίδια ένα άνευ όρων καθήκον** – όπως θα συμπληρώσει ο Καντ στο Δοκίμιό του *«Η σχέση της Θεωρίας της Πράξης στο Δημόσιο Δίκαιο»*²⁸ και συνεχίζει «μία τέτοια σχέση, δεν μπορεί να υπάρξει παρά μόνο μέσα σε μία κοινωνία η οποία βρίσκεται σε καθεστώς πολιτείας» – και τούτο θα έπρεπε και να είναι το ζητούμενο.

---

²⁸ Ι Καντ, Δοκίμια, μτφσ. Παπανούτσος, Δωδώνη, 1971, σ.129.

ΜΕΡΟΣ ΙΙ   Η ΑΥΤΟΑΝΟΣΙΑ ΣΤΟΝ DERRIDA
ΑΝΑΛΥΣΗΚΕΙΜΕΝΩΝ

ΚΕΦ. Β΄

SAMIR HADDAD   *«Derrida and Democracy at Risk»*,
Contretemps 4, September 2004

Περιεχόμενα

1. Το θέμα	58
2. Εισαγωγή	58
3. Μεθόδευση των προκειμένων	61
a) σχετικά με την Θρησκεία	61
b) σχετικά με την Δημοκρατία	66
c) ανάλυση της Δημοκρατίας	69
d) ο κίνδυνος της Αυτοανοσίας	76
4. Το επιχείρημα	78
5. Υποστήριξη του επιχειρήματος	79
6. Επίλογος	82

1. Το Θέμα

Ο SamirHaddad, στην μελέτη του με θέμα «*DerridaandDemocracyatRisk*» εκκινεί την ανάπτυξή του με την θέση ότι υπάρχει σήμερα μία «υποτιθέμενη αλήθεια», το γεγονός ότι η Δημοκρατία βρίσκεται σε κίνδυνο, όπως καθημερινώς αναμεταδίδουν τα ΜΜΕ. Ακολούθως, διερευνά την μεταφορική χρήση του όρου **αυτοανοσία** στον Derrida, τόσο σχετικώς με την **θρησκεία** (στο έργο του «*FaithandKnowledge, thetwoSourcesofReligionandthelimitsofReasonalone*»²⁹) όσο και την **πολιτική** (στο έργο του «*LaRaisonduplusFort*» (*Ya-t-ildesEtasYoyous?*)). Δικαιολογώντας την **διαφορετικότητα**, η οποία προκύπτει κατά την χρήση του όρου, ως **εμφατική**, σημειώνει ότι η επιδίωξη της πλήρους συνεπαγωγής της αυτοανοσίας με την δημοκρατία (γεγονός το οποίο ισχύει για την θρησκεία) δεν θα ήτο άνευ κινδύνων, με **κινδύνους** τις **αρνητικές συνέπειες** που θα επέκειντο ως μία ελλοχεύουσα διακινδύνευση. Αρνητικές, καθότι σύμφωνα με αυτές τις συνέπειες η δημοκρατία δομείται ουσιαστικά **υπό την έννοια της άμυνας**, συνεπώς κατά κύριο λόγο ως ΜΗ-**δημοκρατικό καθεστώς** – κάτι το οποίο ουδείς θα προσυπέγραφε ως «δημοκρατία αυτή-καθ' εαυτήν!»

2. Εισαγωγή

Η δημοκρατία σήμερα βρίσκεται σε κίνδυνο από δύο μέτωπα. Το πρώτο αφορά τους εχθρούς της, **δικτάτορες τρομοκράτες** και **θρησκευτικούς φονταμενταλιστές**, οι οποίοι την εμποδίζουν να «επέλθει» (à venir) σε κάποιες περιοχές του κόσμου... Έπειτα από το χτύπημα της 11^{ης} Σεπτεμβρίου, οπότε θεωρητικά η δημοκρατία χρειάζεται να αντεπιτεθεί για να υπερασπιστεί τον εαυτό της – γεγονός το οποίο

---

²⁹ Πρβλ. τον τίτλο της Θρησκεία στο συγγραφικό έργο του Καντ

πραγματώνεται σήμερα – κινδυνεύει και από τον ίδιο της τον εαυτό.³⁰ Τόσο διότι αναγκάζεται να ανυψώσει «ηγεμονικώς-τρομοκρατικά» το ανάστημά της, αντεπιτιθέμενη στο Αφγανιστάν και στο Ιράκ (όταν μάλιστα η εισβολή πραγματοποιείται παρά την θέληση των εντοπίων, όπως πληροφορούν τα ΜΜΕ) καθόσον διότι αναγκάζεται να βρίσκεται σε διαρκή ετοιμότητα – απόρροια του «εξαίφνης» της εισβολής της 11^{ης} Σεπτεμβρίου. Ετοιμότητα, η οποία, μεταφράζεται σε περιορισμό των προσωπικών ελευθεριών και δικαιωμάτων:

- περιορισμός στην ελευθερία κινήσεως
- περιορισμός στους νόμους μετανάστευσης
- αύξηση της κυβερνητικής και της εσωτερικής αστυνομικής δυνάμεως

για την προάσπιση της δημοκρατίας από τους εχθρούς της. Όλα αυτά, σε απάντηση της «υποτιθέμενης αλήθειας», ότι η δημοκρατία κινδυνεύει, γεγονός που αποτελεί ένα κτύπημα στην ελευθερία, επί της οποίας θεμελιώνεται η δημοκρατία. Είναι συνεπώς, ως εάν (για να χρησιμοποιήσω το πρόθεμα του Καντ³¹) υπάρχει κάτι έμφυτο στην δημοκρατία, το οποίο την θέτει σε κίνδυνο. Υπ' αυτήν την έννοια, και μόνον έτσι, θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι δικαιούται ο Derrida να ισχυρίζεται ότι οι κυβερνήσεις λειτουργούν σύμφωνα με μία ουσιώδη δυνατότητα για την έννοια της δημοκρατίας, αυτή καθ' εαυτήν, την οποία αντιπαραβάλλει με την αυτοανοσία:

«αντιφατική διαδικασία κατά την οποία ο εαυτός θέτει ένα επιμέρους τέλος (end = σκοπό) για τον ίδιο, ώστε να [μπορέσει] να επιβιώσει...»,

ενώ ως γνωστόν από την Βιολογία, αυτοκτονεί! Κατ' αυτόν τον τρόπο, όταν η δημοκρατία αντιλαμβάνεται ότι βρίσκεται σε διακινδύνευση, όπως π.χ. από τα

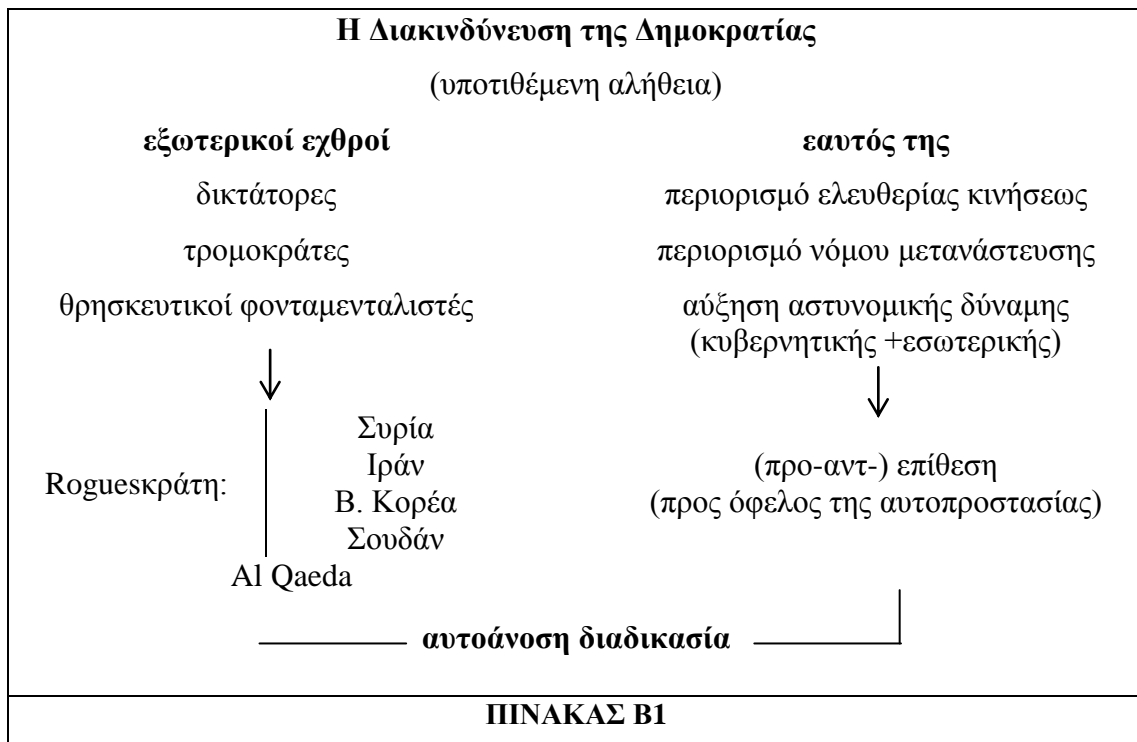
³⁰ Διότι η δημοκρατία είναι το ύψιστο καθεστώς «πολιτείας», το οποίο υπ' αυτές τις συνθήκες διαρρηγνύει την ίδια την βάση του, τα θεμέλια του και συνεπώς εκ-πορθείται.

³¹ Πρόθεμα το οποίο αναφέρει και αναλύει ο Derrida στο έργο του «*Rogues: Two Essays on Reason*», Stanford, 2005, παρ. 8.

«Rogues» κράτη (Συρία, Ιράκ, Β. Κορέα και Σουδάν) ή την AlQaeda (προ-) επιτίθεται προς όφελος της αυτοπροστασίας της

«...διαδικασία αναπόφευκτος διότι η δημοκρατία κατανοεί τον εαυτό της, για το καλύτερο ή το χειρότερο, σύμφωνα με την μέθοδο της αυτοανασίας».

Στο σημείο αυτό ο Haddad, δικαιώνει του Derrida - σε ένα πρώτο στάδιο – για την χρήση του όρου της αυτοανασίας, στην δημοκρατία,. Ακολούθως, αφού ανασυγκροτήσει την λογική του Derrida για την αυτοανασία, προτίθεται να αποδείξει ότι ακόμα και ορθή να ήτο η χρήση του όρου, πρόκειται για χρήση που δεν είναι, ούτε αυτή, άνευ κινδύνων. Αντικρούει, τοιουτοτρόπως, εμμέσως τον Derrida, για την συνεπαγωγή της λειτουργίας της δημοκρατίας ως αυτοάνοση διαδικασία, με την θέση ότι «η δημοκρατία - επί του προκειμένου – δομείται ουσιαστικά σε κατάσταση άμυνας...», μία όψη της δημοκρατίας την οποίαν ουδείς θα επιθυμούσε να εγκρίνει.

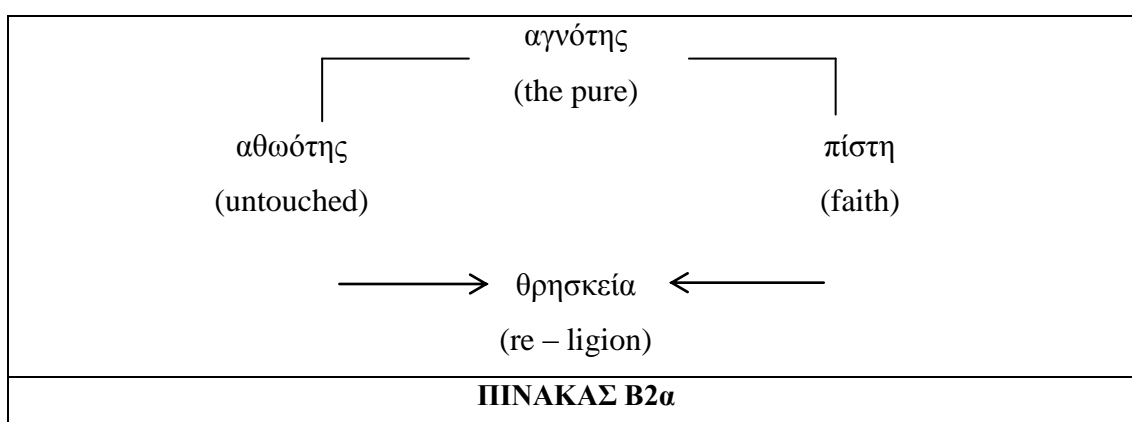

ΠΙΝΑΚΑΣ Β1

3. Μεθόδευση των προκειμένων

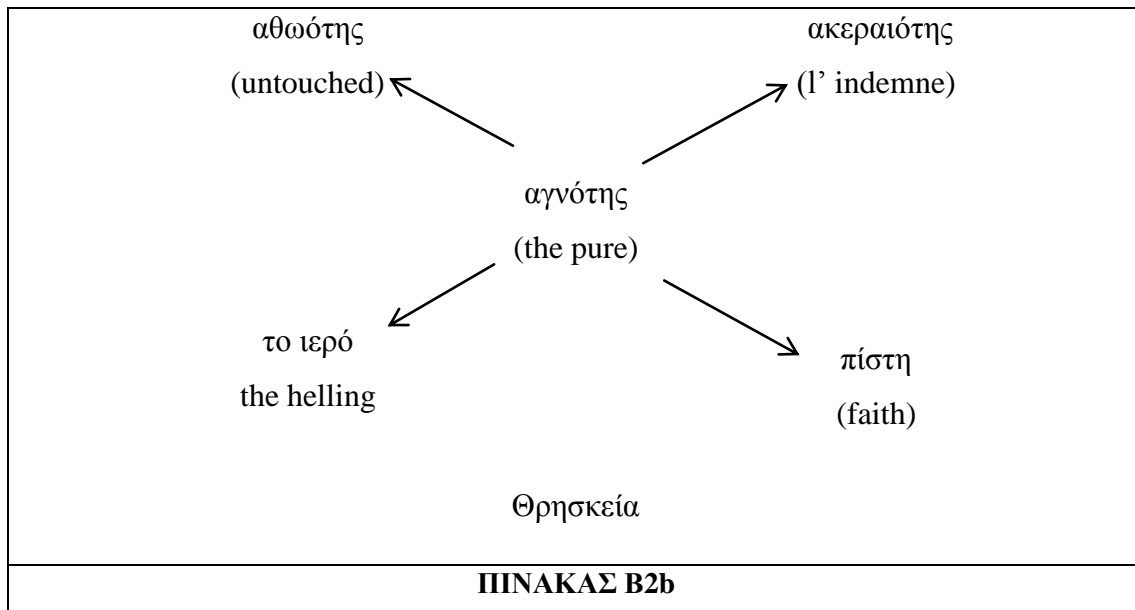
a) Σχετικώς με την θρησκεία

Ο Derrida στο έργο του σχετικώς με την θρησκεία (re-ligion) διαγνώσκει ότι υπάρχουν δύο πηγές [ως αρχές] της θρησκείας: η **πίστη** και η **αθωότης** (theuntouched ή l' indemne), η αλληλεπίδραση των οποίων εγκαθιδρύει το «ιερόν» (thehealing) το οποίο δεν είναι άλλο από την αγνότητα (thepure)

Το πρόθεμα **re-** του όρου της θρησκείας, ως συνεχής αυτοπροδιορισμός της, σημαίνει ότι η θρησκεία προσδίδει μία «διπλο-προσωπία» στον ήδη διπλό εαυτό της.³² Κατ' αυτόν τον τρόπο φέρει εις πέρας επιτυχώς την προσπάθειά της να εγκαθιδρύσει το «ιερόν» ως τέτοιο, και να προσδώσει στην πίστη την σιγουριά που της αναγκαιεί.

³²re-ligion από τον όρο ligard =προσδέτης/συνδέτης

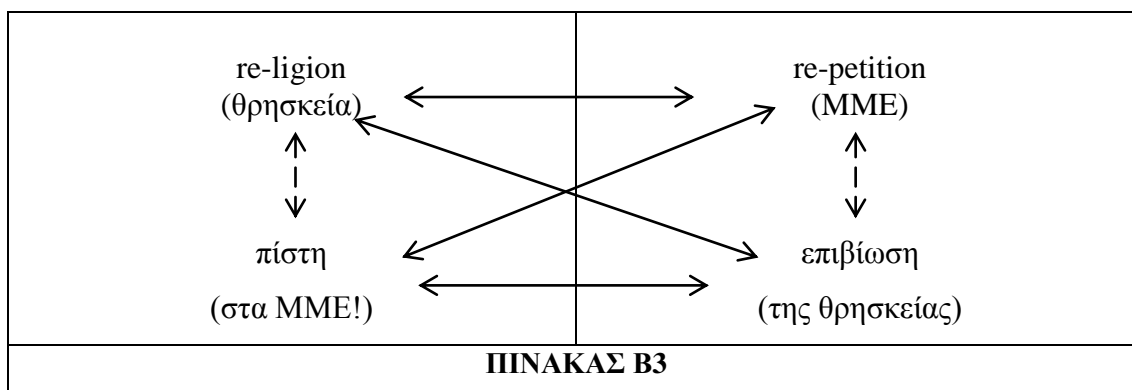
Αυτός ο εσωτερικός δυϊσμός – όπως ερμηνεύει ο Haddad – είναι αναγκαίος για την εκάστοτε επιλογή ανάμεσα στο βέλτιστον και το χειρίστον³³. Έτσι το επαναληπτικό πρόθεμα «re» - τίθεται, κατά την κυριολεξία του όρου, για την δυνατότητα της έκφρασης των εσωτερικών θρησκευτικών δρώμενων, βασικά, του κάθε επιμέρους ατόμου. Σήμερα, όμως, αυτό εν σχέσει προς το «σώμα» της θρησκείας, θεωρούμενο ως ένα όλον, αυτό **to re-** ως επαναληψιμότητα, αντιστοιχεί στην τεχνολογική ανα- παραγωγή των γεγονότων, ήτοι την **εξάρτηση της θρησκείας από τα ΜΜΕ**,

- τηλεοπτική ρητορική του *πάπα*
- τα δι' αερομεταφοράς προσκυνήματα στην Mecca
- η διεθνής τηλεοπτική διπλωματία του DalaiLama, κλπ.³⁴

³³ Πρβλ. τις αντιτιθέμενες ποιότητες «καθ' υπερβολήν και κατ' έλλειψη» στα Ηθικά Νικομάχεια, Αριστοτέλη με την «αρετή» ως την μεσότητα προς το καθ' ημάς μέσον (HN 1106b 30-31) το «κατωρθούν» μοναχώς (ο.π.35) ήτοι ως την μία και μοναδική λύση του συστήματος. Βλ. μέρος III ή/και επίλογο.

³⁴ Θα συμπληρώσω εδώ το φύτευμα της ελιάς στους κήπους του Βατικανού από τους προκαθήμενους των εκκλησιών, ως συμβολισμό της ειρήνης μεταξύ Μουσουλμάνων, Ιουδαίων και Χριστιανών την επέτειο της Αγίας Τριάδος και της Πεντηκοστής (8 Ιουνίου 2014), γεγονός που προέβησαν ανά τον κόσμο τα διεθνή ΜΜΕ.

Συνεπώς, όπως η εσωτερική πίστη χρειάζεται συνεχή επανασύνδεση των δεσμών [των ποιότητων] για την εδραίωση και διατήρηση του θρησκευέσθαι των ατόμων ομοίως, στην παγκόσμια θρησκεία χρειάζεται η τεχνολογία – ως (επανα)προβολή των γεγονότων – για την ίδια της την επιβίωση.

Παρατηρείται ότι η θρησκεία, καίτοι υποστηρίζουσα την αγνότητα και την αθωότητα, εκθέτει ένα μέρος του εαυτού της στην επανάληψη, είτε πρόκειται για εσωτερική μορφοποίηση είτε για τεχνολογική παρουσίαση. Αυτή η «μηχανοποίηση» της θρησκείας σημαίνει – κατά τον Derrida – ότι

- αγγίζεται το άθικτον/αθώον
- βεβηλώνεται το αγνό και
- συνεπώς το ιερόν ανάγεται σε προφανές.

Η θρησκεία, ως εκ τούτου, νοούμενη ως μία σχέση με το ιερόν (άρα αμερόληπτη) απειλείται με το να αποδεικνύει στον εαυτό της ότι εξαρτάται από την μηχανική/τεχνολογική επανάληψη – μία επανάληψη συνυφασμένη, κατά τον Derrida, με τον θάνατο. Συνεπώς, η θρησκεία θα πρέπει «λίγο» να πεθάνει, εν μέρει μόνον, ήτοι να θέσει η ίδια ένα μέρος του εαυτού της στον θάνατο,³⁵ για να μπορέσει να επιβιώσει. Για τον λόγο αυτό ο Derrida προσδίδει στην λειτουργική διαδικασία της

³⁵ Πρβ λ. Την θυσία των αθώων στην θεωρία του ωφελιμισμού.

τον χαρακτηρισμό του όρου της αυτοανοσίας, σύμφωνα με την ερμηνεία του όρου που ο ίδιος δίδει.

Όπως ο Haddad παρατηρεί, υπάρχει μία αμφισημία στην χρήση του όρου αυτοανοσία σχετικώς με την θρησκεία. Διότι αφ' ενός της προσδίδει ένα περιορισμό και αφ' ετέρου προβαίνει στην άρση του περιορισμού αυτού. Στην κυριολεξία:

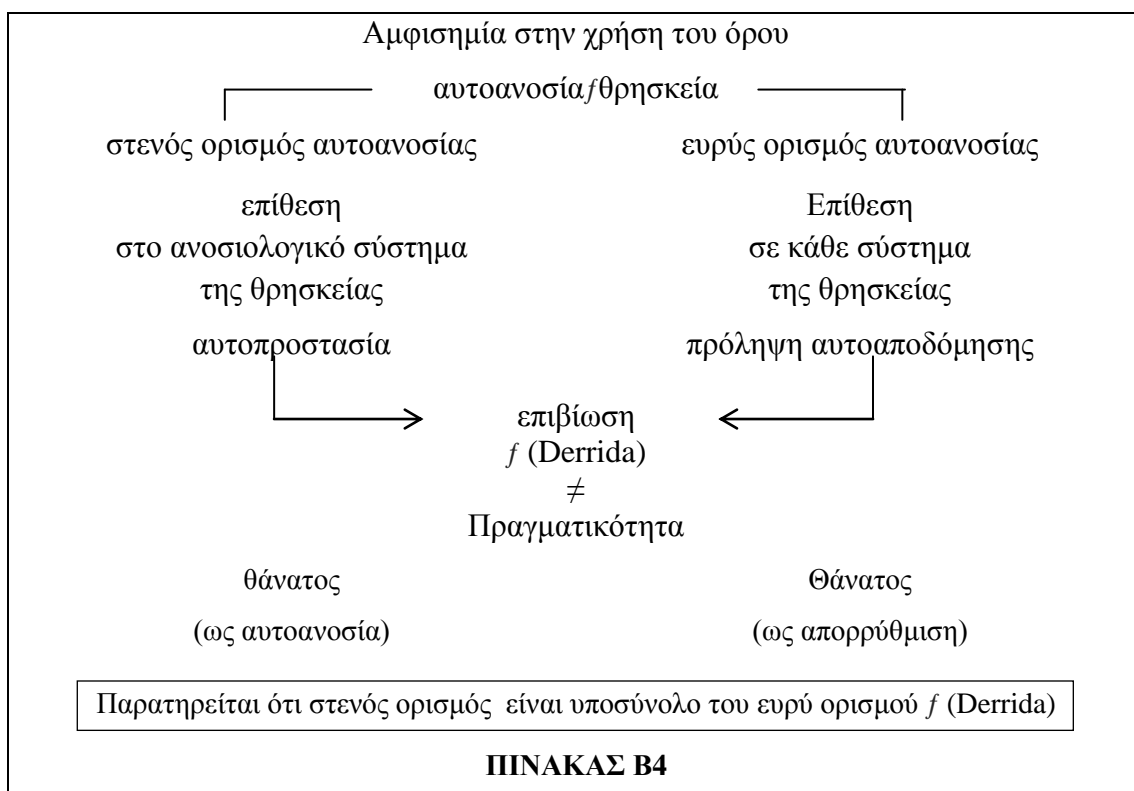
- i. όταν η θρησκεία επιτίθεται σ' εκείνα τα μέρη του εαυτού της, που θα μπορούσαν να θεωρηθούν ότι αποτελούν το ανοσοποιητικό της σύστημα, τότε η αυτοανοσία λειτουργεί ως δήθεν αυτοπροστασία σύμφωνα με την διαδικασία του ανοσοποιητικού συστήματος και συνεπώς ο Derrida παραμένει **πιστός στην βιολογική ερμηνεία του όρου**.
- ii. Η αξίωση, σύμφωνα με τον Derrida, η θρησκεία να προστατεύει εν γένει τον εαυτό της, συνεπάγεται ότι θα μπορεί να προβαίνει σε επίθεση εναντίον κάθε μέρους του εαυτού της, και όχι μόνον του αμυντικού/ανοσοποιητικού της συστήματος και τούτο **αντιβαίνει στον βιολογικό ορισμό**.

Το γεγονός ότι η θρησκεία επιτίθεται σε κάθε μέρος του εαυτού της ανεξαρτήτως του ανοσοποιητικού, σημαίνει ότι ο Derrida αμβλύνει τον ορισμό της αυτοανοσίας. Διότι προσδίδει την δυνατότητα επίθεσης όχι μόνον εναντίον κάθε μέρους του αμυντικού συστήματος αλλά και εναντίον κάθε άλλου μέρους του εαυτού ανεξαρτήτως αν αυτό ανήκει στο αμυντικό σύστημα ή όχι. Προσλαμβάνοντας την αμφισημία αυτή ο Haddad, όχι ως αφέλεια του Derrida, αλλά ως κυριολεξία, την δικαιολογεί σύμφωνα προς το ότι κάθε μέρος της θρησκείας δεν μπορεί παρά να ανήκει στο αμυντικό της σύστημα, προκειμένου η ίδια να διασφαλίσει την ιερότητα του αγνού και ανέγγιχτου, που την πραγματώνουν.

Πρέπει να σημειωθεί ότι με αυτόν τον ευρύτερο ορισμό της αυτοανοσίας ο Derrida επιτυγχάνει, επίσης, την διασφάλισή της από την αποδόμηση. Κατά την τελευταία, ο οργανισμός επιδέχεται μίαν ολοσχερή αυτοκαταστροφή (auto-destruction). Αντιθέτως, η θρησκεία επιτιθέμενη στα επιμέρους συστήματά της, όχι συγκεντρωτικά και παραλλήλως, αλλά σταδιακά, δεν εκμηδενίζεται. Διότι, αποφεύγοντας – μέσω της αυτοάνοσης διαδικασίας – την κατάρρευση από τον αφνίδιο θάνατο (αποδόμηση), παρέχει περαιτέρω επιβίωση στον εαυτό της, για πιθανόν ανασχηματισμό και ανασυγκρότησή της, ήτοι ως θεραπεία της.

Συνοψίζοντας, ο Haddad, στην ερμηνεία του όρου αυτοανοσία στον Derrida σχετικώς με την θρησκεία, αναφέρει ότι αυτή σημαίνει **τον εντοπισμό του «επιμέρους» το οποίο οφείλει να τεθεί σε θάνατο, προς όφελος της δυνατότητας επιβίωσης των λοιπών (επιμέρους) συστημάτων του συνόλου, ήτοι προς όφελος του οργανισμού ως ένα σύνολο, γεγονός μή-αληθές σύμφωνα με την βιολογία.**

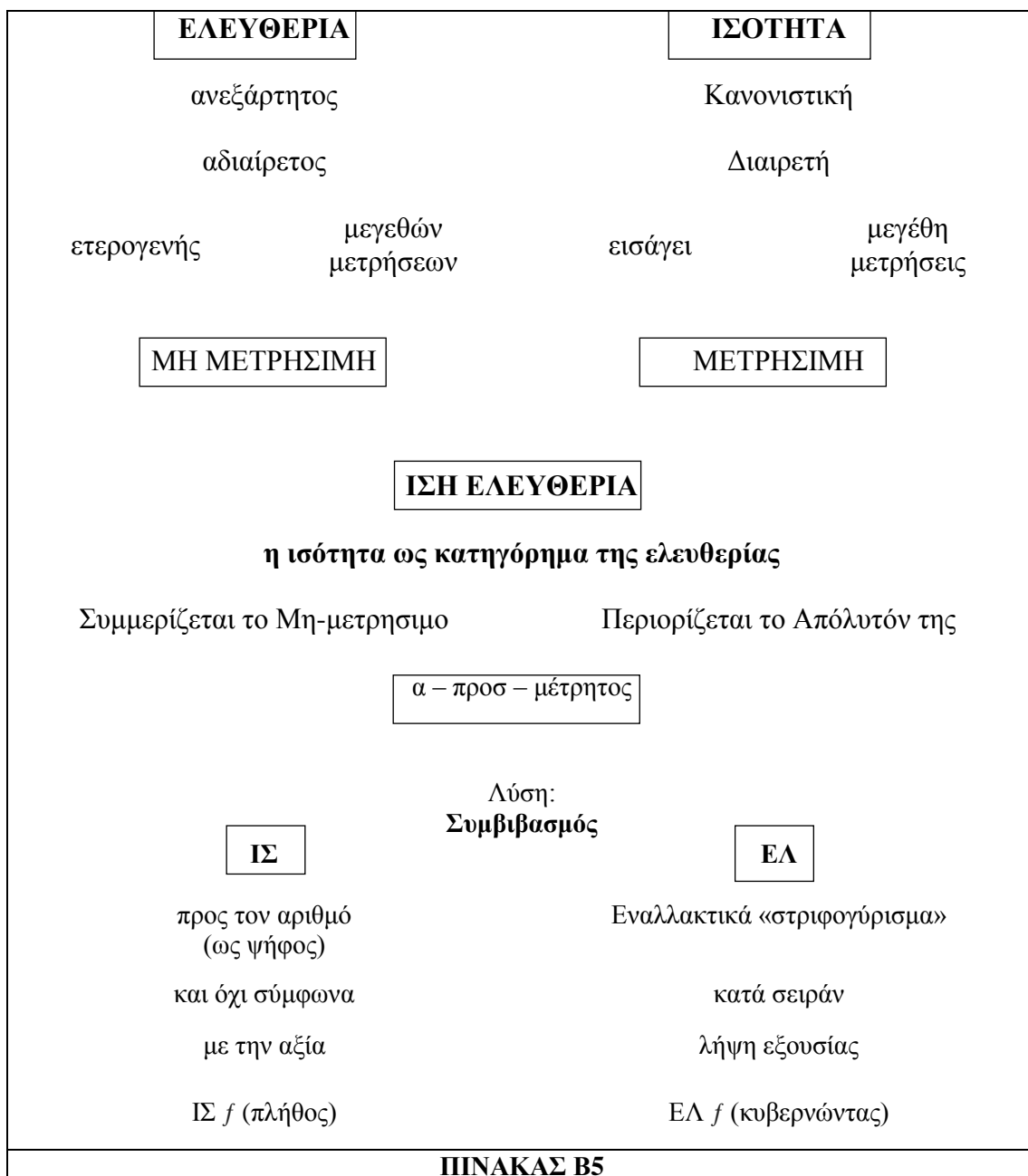

b) Σχετικώς με την Δημοκρατία

Η αμφισημία που παρατηρήθηκε στην θρησκεία συνεχίζει να υπάρχει και στον όρο δημοκρατία, επειδή τούτη, όντας το πολίτευμα σύμφωνα με το οποίο οι πολίτες είναι ελεύθεροι να διοικούν του εαυτούς των όπως επιθυμούν, εγκαλείται να συμφιλιώσει το αδύνατον: την **ελευθερία** με την **ισότητα**, θεμελιώδεις έννοιες για την ίδια της την συγκρότηση και λειτουργία. Η δημοκρατία καθότι αναφέρεται στους πολίτες, ένα πλήθος ατόμων, έκαστο των οποίων θεωρείται εξ' ίσου ελεύθερο, θέτει ως απλούστερη σύζευξη των αρχών της (ισότης $\neq$ ελευθερία) την «**Ιση Ελευθερία**». Σχέση η οποία ενέχει την αμφισημία αφ' εαυτής – μέσα – της, καθόσον φανερώνει την σύνδεση του μετρήσιμου, χαρακτηριστικό της ισότητος, με το μή-μετρήσιμο μέγεθος, χαρακτηριστικό της δημοκρατίας, την ελευθερία.³⁶

---

³⁶ Για να ισχύει η ρήση του Αριστοτέλη, την οποία αναφέρει ο Derrida σχετικώς με το ότι «εκείνοι οι οποίοι είναι ίσοι σε μία εκτίμηση, είναι ίσοι σε όλες τις εκτιμήσεις», χρειάζεται ένα ευρύτερο ψυχοπνευματικό καθεστώς «πολιτείας».

Καθίσταται, τοιουτοτρόπως, η ΙΣΗ-ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ένα απροσμέτρητο μέγεθος, το οποίο ενέχει αοριστία. Κατά την αριθμητική εξίσωση του πλήθους [και μάλιστα όχι μόνον ατόμων αλλά και πολιτικών κομμάτων] **χάνεται η αξιολογική ποιότητα**, διότι δεν πρόκειται για μία ισότητα, σύμφωνα με το δικαίωμα (merit) ως αξία. Ως εκ τούτου, παρατηρείται μία εναλλασσόμενη σχέση των κομμάτων στην εξουσία.

Οι μοντέρνες δημοκρατίες ενσαρκώνουν αυτήν την εναλλακτική. Μία εναλλακτική, δια της οποίας οι κυβερνήσεις εναλλάσσονται, μέσω ενός προγράμματος από νόμιμες εκλογές που θεωρούνται ως η καλύτερη προσπάθεια προσέγγισης των δύο αυτών μεγεθών: της ισότητας και της ελευθερίας. Πρόκειται όμως – δυστυχώς – για ΙΣΟΤΗΤΑ σύμφωνα με τον αριθμό σε ένα ιδεαλιστικά ίσο δικαίωμα ψήφου και για ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ σύμφωνα με ομοίως ιδεαλιστικά και όχι αξιολογικά κριτήρια ως προς την δυνατότητα επιλογής υποψηφίων: υποψήφιοι, οι οποίοι αρκεί να έχουν την πλειοψηφία, όχι αξιολογικά κρινόμενοι από τους θύνοντας... αλλά από ένα (αδαές επί των θεμάτων) πλήθος.

Αυτή η ριζική αοριστία στην ουσία της δημοκρατίας, η οποία είναι αίτιο και αποτέλεσμα της εναλλακτικής ενός συμβιβασμού, ήτοι την κατά τακτά χρονικά διαστήματα λήψη εξουσίας, ερμηνεύει, όπως εξηγεί ο Derrida, το γεγονός της ευρείας ποικιλίας των πολιτευμάτων ανά τον κόσμο, τα οποία όλα συγκαταλέγονται σε δημοκρατικά καθεστώτα.

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΑ ΚΑΘΕΣΤΩΤΑ	
Σοσιαλισμός	Socialist
Θρησκευτικότητας	Religious
Κοσμότητας	Secular
Κοινοβουλευτισμός	Parliamentary
Προεδρικής	Presidential
Κομμουνισμός	Communist
ΜΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ	
ΘΕΟΚΡΑΤΙΚΟ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΟ ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ	
ΠΙΝΑΚΑΣ Β6	

Με αυτή την λογική και θεμελιώνοντας στον Πλάτωνα (ο οποίο έχοντας διαβλέψει την δυσκολία της διεύρυνσης της δημοκρατίας σε ένα – αχανές σήμερα – ανομοιογενές πλήθος, αναγγέλλει ότι η Δημοκρατία δεν αφορά ένα απλό σύνταγμα, μία απλή «πολιτεία» αλλά εμπεριέχει κάθε τύπο συντάγματος, καθεστώτος ή κράτους...³⁷) θα υποστηρίξει την θέση του για την «επερχόμενη» δημοκρατία.

Μία άμεση κριτική στον Derrida θα μπορούσε να είναι το γεγονός ότι παραβλέπει και δεν αναφέρεται πουθενά στο τεράστιο έργο της *Πολιτείας και των Νόμων* του Πλάτωνα. Και όχι μόνον, διότι υπάρχουν και τόσα έργα του Αριστοτέλη σχετικά με το θέμα, με βάση τα οποία προσδιορίζεται η παιδεία – ως ανατροφή και εκπαίδευση ήθους³⁸ - για την «ανάδυση» της μίας, της πραγματικής Δημοκρατίας!

c) Ανάλυση της Δημοκρατίας

Αυτή η φιλοξενία της δημοκρατίας – ως διάνοιξη της στην αλλαγή – της παρέχει την δυνατότητα μίας, δημοκρατικής πάντοτε, μετάλλαξης η οποία φυσικά δεν επέρχεται άνευ κινδύνων – τουναντίον μάλιστα. Κινδυνεύει η ίδια η δημοκρατία:

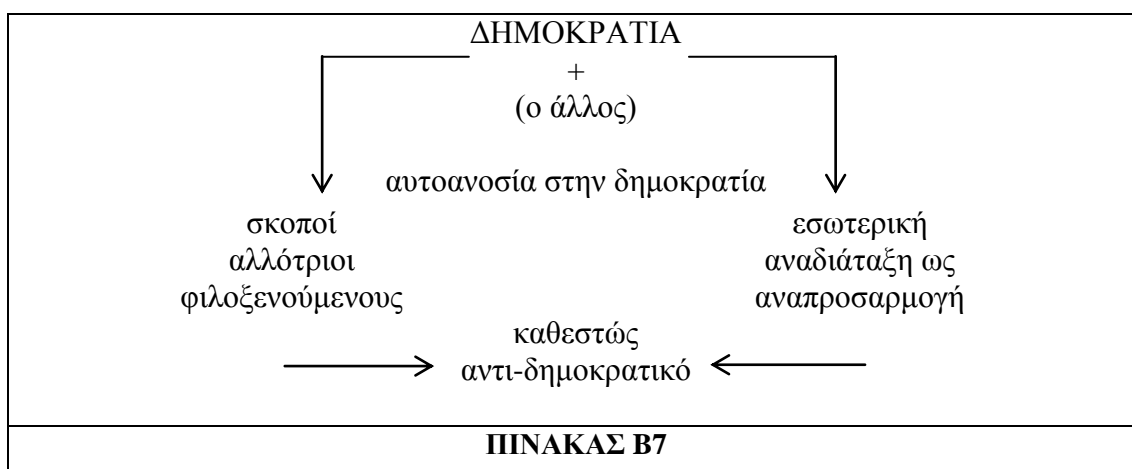
- τόσο από τους σκοπούς, τους οποίους ο εκάστοτε φιλοξενούμενος «άλλος» θα επιθυμούσε να της προσδώσει, εφ' όσον η ίδια εκτίθεται εις αυτόν,
- όσο και από τις εναλλακτικές θέσεις, τις οποίες θα πρέπει να υιοθετήσει ως εσωτερική αναδιάταξη και αναπροσαρμογή της, για να συσχετιστεί επαρκώς με τους εκάστοτε – έξωθεν προερχόμενους –

---

³⁷J. Derrida, «*La Raison du plus Fort*», σ. 30 στο άρθρο π.16

³⁸Παραθέτω στο παράρτημα II μία συλλογή αποσπασμάτων σχετικών με το θέμα της «παιδείας» μέσα από την αρχαία Γραμματεία.

σκοπούς των άλλων. Κατ' αυτόν τον τρόπο, η δημοκρατία μετατρέπεται, δημοκρατικώς, σε ένα αντι-δημοκρατικό καθεστώς (!)³⁹

Αυτήν εδώ την κατάσταση, ο Derrida, χαρακτηρίζει αντίστοιχη της αυτοανοσίας. Και τούτο διότι και στις δύο περιπτώσεις είναι το ίδιο συγκεχυμένο, και όχι ξεκάθαρο, το πού και πόθεν άρχεται η αντίστροφος διαδικασία της μεθόδου.

Για την εδραίωση της ως άνω θέσεώς του ο Derrida αναλύει δύο παραδείγματα:

- i. την διακοπή των εκλογών στην Αλγερία το 1992 και
- ii. το κτύπημα της 11^{ης} Σεπτεμβρίου.

i. Σχετικώς με την Αλγερία

Προς όφελος της αποφυγής ανάδυσης ενός φονταμενταλιστικού Ισλαμικού καθεστώτος, γεγονός το οποίο προέβλεψε η κυβέρνηση της Αλγερίας (κατ' ουσίαν άνθρωποι ξένοι προς την Αλγερία: FrenchAlgeria) ως αποτέλεσμα των εκλογών του 1992, προτιμά την διακοπή των. Αποφεύγεται τοιουτοτρόπως το ολοκληρωτικό

³⁹ Πρβλ. την άνοδο των ολοκληρωτικών καθεστώτων, τότε με τους φασιστές και ναζιστές, οι οποίοι έρχονται στην εξουσία (βλ. άρθρο υπ. 21 ή LaRaisonduplusfort, s. 57-58) και σήμερα την άνοδο των νεοναζιστικών, φασιστικών καθεστώτων (MarieLepain και Χρυσή Αυγή) ως εάν έχει πάθει ο κόσμος «αμνησία» - σύμφωνα με τον Mitchell.

καθεστώς, (με την αποφυγή της ανόδου του ισλαμισμού στην εξουσία), δεν αποτρέπεται, όμως, ο εμφύλιος πόλεμος που επακολουθεί και ο οποίος θα μετονομαστεί, αργότερα, σε **πόλεμο της ανεξαρτησίας**.

Σύμφωνα με τον Haddad, εδώ παρατηρείται ένας/ο ευρύτερος ορισμός του όρου της αυτοανοσίας, εν σχέσει με εκείνον που ο Derrida χρησιμοποιεί στην θρησκεία. Τώρα η δημοκρατία επιτίθεται σε ένα μέρος – μόνον – του εαυτού της προς όφελος της επιβίωσης του συστήματος. Μία **εισβολή υπό τύπου άμυνας** εναντίον ενός γεγονότος το οποίο είχε προβλεφθεί, ως ένας μεγαλύτερος κίνδυνος, από τους ίδιους τους ιθύνοντες λειτουργούς του δημοκρατικού συστήματος – **ένα άμεσο κτύπημα της δημοκρατίας στον εαυτό της, ως αυτο-άμυνα**. Πρόκειται για ένα παράδειγμα σχετικό με τις εντός του δημοκρατικού συστήματος λειτουργίες, κατ' αναλογία του ανοσοποιητικού εκείνου.

Μία άμεση κριτική μας στο Derrida έγκειται στο γεγονός ότι στην δημοκρατία η αυτοάνοση διαδικασία έχει ως αποτέλεσμα την επιβίωση του οργανισμού, ενώ στην βιολογία η μέθοδος οδηγεί στον θάνατο του οργανισμού. Πρόκειται για την εκ-διαμέτρου αντίθετη θέση, σύμφωνα με την βιολογία. **Συνεπώς είναι λανθασμένη η μεταφορά του όρου της αυτοανοσίας στην Δημοκρατία.**

ii. Σχετικώς με την επίθεση της 11^{ης} Σεπτεμβρίου

Το δεύτερο παράδειγμα αφορά την επίθεση της 11^{ης} Σεπτεμβρίου. Μία εισβολή εναντίον του εαυτού της Δημοκρατίας, όχι από την ίδια, αυτή καθ' εαυτήν αλλά από κάποιους άλλους, τους οποίους είχε η ίδια εναγκαλιστεί και αναθρέψει για την ευρύτερη άμυνά της.⁴⁰ Σε αντιδιαστολή με το παράδειγμα της Αλγερίας, δεν πρόκειται για μία μεθοδευμένη διαδικασία, πρόκειται για ένα άμεσο,καίριο και

---

⁴⁰ Το ανάλογο της «περιφέρειας» του ανοσιολογικού συστήματος της βιολογίας.

ξαφνικό κτύπημα, όχι από τους ιθύνοντες λειτουργούς αλλά εμμέσως, από τα «εκτελεστικά όργανα», αν θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν έτσι τα άτομα που μετέτρεψαν τον εαυτό τους σε «αερόβιες βόμβες». Από αλλοδαπούς, οι οποίοι είχαν εκπαιδευτεί στο «έδαφος» των ΗΠΑ, κάτω από την «μύτη» της CIA και του FBI, συνεπώς υπό την ανοχή – ως **αυτοάνοση συναίνεση** – της διακυβέρνησης των ΗΠΑ. Παρατηρείται ότι, καίτοι υπάρχει μία διαφορά στο είδος της εμπλεκόμενης ανοικτότητας της ίδιας της δημοκρατίας:

- Αλγερία: διάνοιξη σε πλήθος διακυβερνήσεων (ή μη-διάνοιξη)
- 11^η Σεπτεμβρίου: διάνοιξη σε πλήθος ατόμων – αλλοδαπών,

υπάρχει κάτι το οποίο είναι κοινό στα δύο παραδείγματα. Είναι το γεγονός ότι **ο κίνδυνος ανηγέρθη ως εσωτερική δυνατότητα της ίδιας της δημοκρατίας**. Συνεπώς, δεν πρόκειται για διαφορά είδους, αλλά κατ' ουσίαν για διαφορά βαθμού.⁴¹

iii. Συμπέρασμα από τα παραδείγματα

Στα δύο παραδείγματα παρατηρείται πρώτον, μία χωρο-χρονική κίνηση στην σκέψη του Derrida σχετικά με την αυτοανοσία. Δεύτερον, υπάρχει ένας ισχυρός παραλληλισμός, έστω και αν είναι αντίστροφος, σ' αυτά τα δύο παραδείγματα, αναφορικά με τον τόπο του κινδύνου (locationofthethreat):

- οι εκπαιδευτικές ομάδες των ΗΠΑ, αντί να επιτεθούν έναντι του αντιδημοκρατικού κινδύνου, όπως θεωρείτο εκείνος της σοβιετικής ένωσης στο Αφγανιστάν, στρέφονται εναντίον των ΗΠΑ. Ο τόπος του

---

⁴¹ Βλ. I Καντ, Δοκίμιο «*Η Έννοια του Αρνητικού Μεγέθους στην Φιλοσοφία*», Μτφσ. Τασάκος 2001, σελ. 36-37.

κινδύνου είναι ο ίδιος ο χώρος στον οποίο ενοικούν υποστηρικτές (οι «άλλοι») και υποστηριζόμενοι (οι ίδιοι).

- στην Αλγερία αντίστοιχα, ο τόπος του, κατ' υπόθεση, κινδύνου είναι ο ίδιος ο χώρος στον οποίο και εδώ ενοικούν οι «άλλοι», οι FrenchAlgerians, ως ίδιοι ενώ «οι ίδιοι», οι πάλαι ποτέ, κάτοικοι της Αλγερίας τώρα θεωρούνται οι άλλοι (!) (ως οι κατ' υπόθεσηχθροί, για να είμεθα ακόμα πιο ακριβείς σύμφωνα με την αφήγηση του Haddad).

ΑΛΓΕΡΙΑ	ΠΑΡΑΛΛΗΛΙΣΜΟΙ	ΗΠΑ
διακοπή εκλογών 1992	ΣΥΜΒΑΝ	επίθεση 11ης Σεπτεμβρίου
ενδοχώρα	ΤΟΠΟΣ (έσωθεν)	ενδοχώρα
«αλλοδαποί» γάλλοι ως κυβερνήτες	ΔΡΑΣΤΕΣ (οι άλλοι)	«αλλοδαποί» ως φίλοι εκπαιδευόμενοι
παρεμπόδιση φανατικού ισλαμικού καθεστώτος στην εξουσία	ΣΚΟΠΟΣ (άμυνα)	ετοιμότητα vs. σοβιετικών στρατευμάτων στο Αφγανιστάν
εμφύλιος	ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ (πόλεμος)	αυτο-επίθεση
└───┬───>	αυτο-ανοσία	←──┬───
ΠΙΝΑΚΑΣ Β8		

Εκ τούτων έπεται, ότι η πρόληψη για τον υποτιθέμενο κίνδυνο (ως αυτο-άμυνα στον επερχόμενο πιθανώς, κίνδυνο) επέρχεται κατ' ανάλογον τρόπο με εκείνον της απάντησης, η οποία δίδεται από την αυτοανοσία (απάντηση έναντι ενός αυτο-αντιγόνου ή αυτο-φλεγμονής).

Καθώς πρόκειται για **υποτιθέμενο κίνδυνο**, το θέμα εκφράζεται με υποθετικές προτάσεις.⁴² Έτσι ο Derrida χρησιμοποιεί θεωρητικούς όρους για την έκφραση της λειτουργίας της δημοκρατίας: «**αποστέλλειν μακράν**» (envoyer/ sending) για την πρώτη κίνησή της, και «**επιστρέφειν**» (ως κατοπτρική επαν-αποστολή, renvoyer/ resending⁴³) για την δεύτερη κίνησή της.

- Από **τοπολογικής απόψεως** αυτό σημαίνει ότι η αυτοανασία κατευθύνει την ίδια την δημοκρατία στο να εκδιώξει κάπου αλλού, ή να στρέψει ή να αποκλείσει τον εχθρό, υπό την πρόφαση της εσωτερικής της προστασίας. Επιβιώνει, συνεπώς, απελάσσοντας τους εγχώριους εχθρούς της σε εξορία. Αυτό διευκρινίζεται στις τροποποιήσεις για τις μεταναστεύσεις και τις πολιτογραφικές πολιτικές, οι οποίες πραγματοποιήθηκαν από τις κυβερνήσεις, ανά τον κόσμο, έπειτα από την 11^η Σεπτεμβρίου.
- Η πραγμάτωση της «τοπολογικής» εκδίωξης λειτουργεί ως μία αναστολή της εκάστοτε έκβασης σ' ένα επερχόμενο χρόνο, άρα υπάρχει παράλληλα και μία **χρονική μετάθεση**. Στην περίπτωση της Αλγερίας γίνεται αναστολή έως τις επόμενες εκλογές, ενώ στην περίπτωση των ΗΠΑ, οι δημοκρατικές μεταρρυθμίσεις και ο περιορισμός της ελευθερίας κινήσεως και των (ατομικών) δικαιωμάτων πραγματοποιούνται *a priori* για την πρόληψη μίας πιθανής, επερχόμενης επίθεσης.⁴⁴ Υπ' αυτήν την χρονική – τώρα –

---

⁴² Είναι γνωστόν ότι οι υποθετικές προτάσεις ανήκουν στην καθαρή επιστημολογική θεώρηση και μεθοδολογία.

⁴³ Κατ' αναλογίαν του re-ligion και re-petition της θρησκείας και της τεχνολογίας, τίθεται τώρα το re-envoyer ή re-sending.

⁴⁴ Ο άνθρωπος, ως θέσει ηθικό υποκείμενο, ήτοι αυτό που κατάφερε, με τόσο αίμα και τόσο πνεύμα να κερδίσει ο «Διαφωτισμός» από την Γαλλική επανάσταση έως σήμερα, μετατρέπεται ακαριαία, έπειτα από την 11^η Σεπτεμβρίου, σε «θέσει» τρομοκράτης. (πρβλ. θερμικές και μαγνητικές φωτογραφίες στα αεροδρόμια παγκοσμίως).

μετάθεση ο Derrida αναφέρεται σε μία/την «επερχόμενη»
δημοκρατία.⁴⁵

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ		
	<i>f</i> (υποτιθέμενο κίνδυνο)	
ΑΛΓΕΡΙΑ	χωρο / χρονικά	ΗΠΑ
έως	αναστέλλει μακράν	ως
τις επόμενες	(envoyer / sending)	επερχόμενη
εκλογές	+	δημοκρατία
	Επιστρέφει	
	(re-nvoyer / re-sending)	
	<i>f</i> (Derrida)	
Υπάρχει (ουσία + εαυτός): Δεν υπάρχει Δημοκρατία		
ΠΙΝΑΚΑΣ Β9		

Με θεμέλιο του την Πλατωνική διορατικότητα, της οποίας έγινε νύξη ανωτέρω, ο Derrida θέτει τον βασικό ισχυρισμό του, ότι **δεν υπάρχει ουσία στην [έννοια] της δημοκρατίας, ούτε εαυτός, ούτως ώστε η δημοκρατία να δύναται να έχει μία καθαρή όψη**. Είναι ως εάν, η δημοκρατία, δεν έχει δική της «προσωπικότητα» υπό την έννοια ότι δεν είχε, δεν έχει και δεν θα μπορέσει ποτέ να είναι ένας καθ' εαυτού εαυτός.⁴⁶ Διότι, συνεχίζει ο Derrida,

«η διπλή αποστολή (re-sending ofortotheotherandadjournment) είναι μία **μοιραία αυτοάνοση διαδικασία** χαραγμένη άμεσα στην δημοκρατία ... στην

⁴⁵ Βλ. «LaRaisonduplusFort», σ. 61

⁴⁶ Στο σημείο αυτό έγκειται η κύρια κριτική μας μέσω των ίδιων των «εργαλείων» του Derrida. Αφορά το σχηματικό πρότυπο του Πλατωνικού Τιμαίου και την Καντιανή μεθ' ερμηνεία του, με βάση, αυτή την διπλή χωρο-χρονική διάσταση που διακρίνει και ο Haddad.

έννοια της δημοκρατίας, μίας δημοκρατίας δίχως περιεχόμενο που στερείται ομοιομορφίας... της οποίας η έννοια παραμένει ελεύθερη.. ελευθέρως περιστρεφόμενη στην .. αοριστία της... [Συνεπώς] ... η δημοκρατία δεν είναι κυριολεκτικά ποτέ ... ο εαυτό της... και καθορίζεται από αυτήν [ακριβώς] την έλλειψη εαυτού»⁴⁷

Με το σχόλιο ότι η αυτοανοσία δεν είναι μόνο η μέθοδος δια της οποίας η δημοκρατία επιτίθεται σε ένα μέρος του εαυτού της, αλλά και η διαδικασία η οποία θέτει το ερώτημα σχετικώς με την κούφια έννοια της **ταυτότητας** της δημοκρατίας, ολοκληρώνει την ανάλυση της έννοιάς της ο Haddad.

Η κριτική του Haddad στον Derrida είναι ότι η συμβιβαστική λύση της απόσβεσης της έντασης μεταξύ ΕΛ (ελευθερίας) και ΙΣ (ισότητας) δια του «λαμβάνειν κατά σειράν την διακυβέρνηση» είναι μία διαδικασία η οποία θέτει την δημοκρατία σταθερά σε κίνδυνο, κατ' αναλογίαν εκείνης της αυτοανοσίας, την οποία επικαλείται ο Derrida. Συνεπώς **η δημοκρατία δεν «σώζεται» ούτε διατηρεί τον εαυτό της επιτιθέμενη σε μέρος αυτού, αλλά εκτίθεται και διέρχεται μέσα από συνεχείς κινδύνους.**

d) Ο κίνδυνος της Αυτοανοσίας

Κατά την γενική χρήση του όρου της αυτοανοσίας, ο Derrida έχοντας επίγνωση του πραγματικού ορισμού, σύμφωνα με την βιολογία, έχει ορθώς προσπαθήσει να τυποποιήσει τον γενικό ορισμό⁴⁸ ότι «η αυτοανοσία συνίσταται μόνο στο να βλάπτει κάποιον ή να καταστρέφει κάποιον, κατ' ουσίαν να καταστρέφει την ίδια την καθαυτή

---

⁴⁷ «La Raison du plus Fort», σ.61

⁴⁸ «La Raison du plus Fort», σ. 59

προστασία κάποιου οργανισμού....[άρα] ...η αυτοανοσία πάντοτε απειλεί και επιβάλλει αυτοκτονία....»⁴⁹

Κατά την χρησιμοποίηση του όρου σχετικώς με την δημοκρατία, ο Haddad παρατηρεί ότι ο Derrida αναφέρεται μόνο στο φαινόμενο της εισβολής σε ένα εν γένει μέρος αυτής και μάλιστα με έμφαση μόνο στον **τρόπο** με τον οποίο επιτίθεται στον εαυτό της [διακοπή εκλογών ή/και περιορισμό ελευθεριών], δίχως περαιτέρω συζήτηση για **τα τμήματα εκείνα** τα οποία συνιστούν την ίδια της την **άμυνα**(μέρος ή όλα όπως έκανε στην Θρησκεία). Δοθέντων, τόσο της σχολαστικότητας και ακρίβειας, όσο και της γραμματικής και ετυμολογικής αναζήτησης του Derrida στο ευρύτερο έργο του, ο Haddad δεν θα μπορούσε να δεχθεί την ως άνω αμφισημία του όρου ως παράλειψη ή έλλειψη συνεκτικότητας. Την θεωρεί ως **εμφατική** για να εντείνει την προσοχή στην πρωτότυπη μεταφορά που χρησιμοποιεί (αυτοανοσία έναντι δημοκρατίας ή θρησκείας) η οποία υπόσχεται μία νέα κατανόηση της δημοκρατικής διακινδύνευσης, σύμφωνα με τον νέο τρόπο σκέψεως που προτείνει.

Έχοντας απαντήσει μέχρι στιγμής ο Haddad, το πρόβλημα της διαφορετικότητας στην χρήση του όρου της αυτοανοσίας από τον Derrida:⁵⁰

- στην **θρησκεία** ότι κάθε μέρος ή άποψη της είναι αφιερωμένο σε μία δοκιμή ή προσπάθεια, χωρίς να είναι πάντοτε αυτή η όψη πραγματική ή επιτυχής, και
- στην **δημοκρατία** ότι η αναφορά σε μία εισβολή της δημοκρατίας εναντίον μερών μόνον αυτής, τίθεται προς χάριν της έμφασης,

---

⁴⁹ ο.π. σ. 71

⁵⁰ Εμείς θα διακρίνομε την ειδοποιό διαφορά θρησκείας και δημοκρατίας: η μεν θρησκεία ανήκει στην καθαρώς θεωρητική σφαίρα ή δε δημοκρατία στην πρακτική της, η διαφορά θεωρίας και πράξεως με όλα όσα αυτά σημαίνουν. Βλ. μέρος III.

με βασική προκείμενη την παρατήρηση ότι το δημοκρατικό αμυντικό σύστημα, το οποίο έχει σκοπό να προστατεύει την δημοκρατία ως οντότητα:

- δεν παρέχει εύλογο ερμηνεία για την ίδια [την λειτουργία] της δημοκρατίας
- δεν ερμηνεύει το γιατί θα έπρεπε να θεωρηθούν οι [τότε] εκλογές ως αντιτιθέμενες σ' εκείνο το οποίο η δημοκρατία προστατεύει
- ούτε επεξηγεί το γιατί οι κάτοικοι αποκλείονται από την δημοκρατία [αυτή καθ' εαυτήν] ως εάν αποτελούν μόνο αναπόσπαστο μέρος του δημοκρατικού αυτοάνοσου συστήματος, το οποίο η δημοκρατία υποτίθεται ότι θα πρέπει να προστατεύσει,⁵¹ τουτέστιν να προστατεύσει την ίδια την δημοκρατική ελευθερία,

θα αναπτύξει την θέση του επιχειρήματός του.

4. Το επιχείρημα

Η θέση του Haddad είναι ότι:

«υπάρχουν σοβαροί λόγοι για μία σχολαστικότερη χρήση της αυτοανοσίας στην δημοκρατία. Η αναζήτηση, όμως, της πλήρους συνεπαγωγής της αυτοανοσίας στην δημοκρατία δεν είναι άνευ κινδύνων».

Αυτή την θέση θα προσπαθήσει να συγκροτήσει και, επίσης, θα αναπτύξει **την αρνητική δυναμική των συνεπειών της** υπό την προϋπόθεση ότι:

---

⁵¹ Παρατηρείται εδώ μία αντιστροφή της λειτουργικής διαδικασίας της αυτοανοσίας στην δημοκρατία σχετικάς μ' εκείνη της βιολογίας.

«η αυτοάνοση διαδικασία στην δημοκρατία αφορά την επίθεση εναντίον της ίδιας της δημοκρατίας και όχι εναντίον μέρους αυτής».

5. Υποστήριξη του επιχειρήματος

Με βάση την ανάλυση του όρου της αυτοανοσίας, κατά την χρήση του από τον Derrida στην θρησκεία και την δημοκρατία, ο Haddad παρατηρεί ότι υπάρχει μία διαφορετικότητα ως **ευρύτερος** και **στενότερος ορισμός**. Σχετικώς με την χρήση του όρου στη δημοκρατία – κατά την οποία θεωρεί ότι χρησιμοποιείται ο ευρύτερος ορισμός – παρατηρεί ότι υπάρχουν **δύο διαφορετικές όψεις**. Αυτές οι όψεις διακρίνονται από το γεγονός ότι οι κάτοικοι, είναι ως εάν θεωρούνται ότι, αποτελούν το ανοσοποιητικό σύστημα του ευρύτερου οργανισμού της δημοκρατίας και όχι τα μέλη της δημοκρατίας, αυτής καθ' εαυτήν. Θέση την οποία ο Haddad θεμελιώνει στο ότι τόσο η διακοπή των εκλογών στην Αλγερία όσο και η αφαίρεση – μέρους έστω – των ελευθεριών και δικαιωμάτων των υπηκόων ανά την υφήλιον, απεφασίσθησαν από του ιθύνοντες, και συνεπώς απουσία των ίδιων των κατοίκων του [υποτιθέμενου] δημοκρατικού λαού.

1^η «στενή» όψη της δημοκρατίας

Η ανάλυση του όρου της αυτοανοσίας σύμφωνα με την οποία κάθε μέρος της δημοκρατίας θα πρέπει να θεωρείται ότι είναι διαθέσιμο για την άμυνά της, δημιουργεί μία εικόνα της, η οποία δεν διαφέρει από εκείνη των ολοκληρωτικών στρατιωτικών καθεστώτων. Καθεστώτα, σύμφωνα με τα οποία όλες οι λειτουργίες, οι κάτοικοι και τα δικαιώματά των εμπλέκονται στην ίδια την προστασία της δημοκρατίας.

Υπ' αυτές τις συνθήκες συνεπάγεται ότι η δημοκρατία δεν μπορεί να είναι πάρα ένα καθεστώς **ουσιωδώς** δομημένο γύρω από μία **έννοια άμυνας**. Άποψη η οποία, καίτοι είναι άμεσα απορριπτέα για την καθ' εαυτή έννοια της δημοκρατίας, σε επίπεδο πραγματικών γεγονότων αντιπροσωπεύει τον **τρόπο** με τον οποίο λειτουργούν μερικοί [(!) μόνον:] από εκείνους που διαχειρίζονται την πλέον δημοκρατική δύναμη σήμερα – παρατηρεί ο Haddad.

Αυτή η ανάλυση ταυτίζεται με εκείνη του όρου σχετικώς με την θρησκεία. Διότι η θρησκεία (και για τούτο είναι δογματική) έχει ανάγκη συνεχούς επαγρύπνησης και συσχέτισης του ιερού με την αθωότητα, ώστε να μπορεί να νοηματοδοτεί την κάθε της «δοκιμή». Δοκιμή, η οποία παραμένει πάντοτε τέτοια, εφ' όσον δεν έχει «έρεισμα»⁵² - πραγματικό αντικειμενικό στοιχείο πραγμάτωσης – στο οποίο θα μπορούσε να στηριχθεί και αποδεικτικά να προχωρήσει. Συνεπώς παραμένει στο θεωρητικό, και μάλιστα καθαρώς υποκειμενικό, επίπεδο.

2^η όψη της «ανοικτότητας» ως ευρύτερη όψη της πραγματικής δημοκρατίας

Είναι φανερό ότι η δημοκρατία δεν θα μπορούσε να αντιπαραβληθεί με την θρησκεία. Διότι αν αυτό συνέβαινε, θα επρόκειτο για ένα είδος φασισμού ή ολοκληρωτισμού και όχι για δημοκρατία. Μία τάση στην οποία ακριβώς ο Derrida επιθυμεί να αντισταθεί. Παρέχει, ως εκ τούτου, μία όψη ανοικτότητας στην δημοκρατία «στενεύοντας», περιορίζοντας την αυτοάνοση διαδικασία σε ένα μόνο μέρος του δημοκρατικού ανοσιολογικού συστήματος. Διότι, αλλιώς, ο ίδιος ο Derrida θα αντέφασκε με την θέση του, σχετικώς με την «**επερχόμενη δημοκρατία**», η οποία είναι ανοικτή στις δικές της αλλαγές και μεταρρυθμίσεις.

---

⁵² Βλ. Ι. Καντ. Για τα ερείσματα στην επιστήμη εν γένει, «Κριτική του Καθαρού Λόγου» (B66-73) και για εκείνα της επιστήμης της Ηθικής, «Κριτική του Πρακτικού Λόγου» παρ. 6, πρόβλημα II και ειδικώς σημείωση, και στον «Κριτικό Φωτισμό της Αναλυτικής του καθαρού πρακτικού Λόγου», το τελευταίο μέρος για την ελευθερία (185-190) ή (103-106) και «Προλεγόμενα σε κάθεμελλοντική Μεταφυσική» παρ. 46 και «Κριτική της Κριτικής Δυναμής» παρ. 37

Ο Haddad δεν αναλύει την επερχόμενη δημοκρατία (όπως ο ίδιος σημειώνει στην υπ. 34) δοθέντος ότι θεωρεί πως ότι ισχύει για την δημοκρατία –σύμφωνα με την ανάλυση την οποία κάνει – ισχύει και για την «επερχόμενη» δημοκρατία (και τούτο βασίζει στην δήλωση του Derrida, ότι η αυτοανοσία είναι εν ενεργεία και στην επερχόμενη δημοκρατία).⁵³ Δίχως περαιτέρω αναλογικές αντιστοιχίσεις ο Haddad ολοκληρώνει με την κριτική στον Derrida υποστηρίζοντας ότι:

- η δημοκρατία και η επερχόμενη δημοκρατία συνδέονται με μία σχέση αντίστοιχη εκείνης μεταξύ «messianic» και «Individualmessianic»
- η χρήση της αυτοανοσίας για την ανάλυση της δημοκρατίας παρουσιάζεται από τον Derrida «γενική και αόριστη, ως εάναγνοεί τους τόσο ακριβείς ορισμούς τους οποίους, ο ίδιος ο Derrida, υποστηρίζει...»

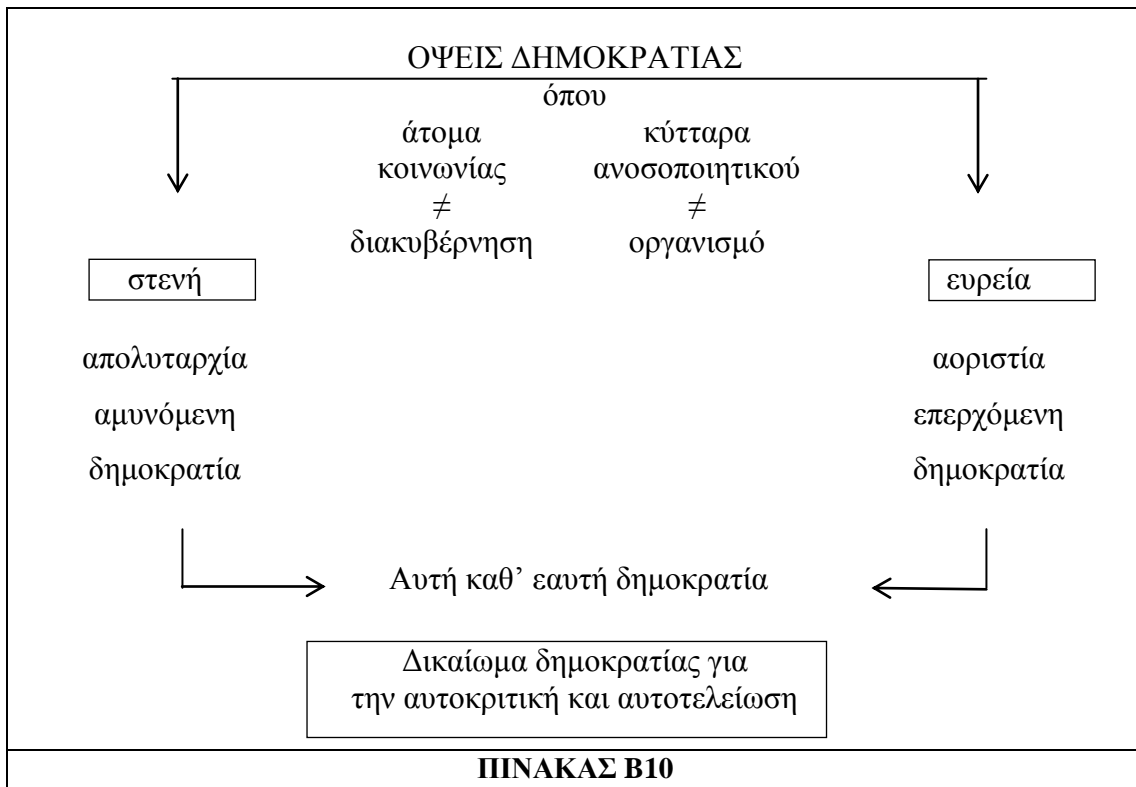
Ο Haddad ως εκ τούτου εγκυβάζει να αντισταθούμε στην απόλυτη μεταφορά του ορισμού της αυτοανοσίας στην δημοκρατία, οσάκις υπάρχει μία εισβολή ή κάποιο κτύπημα σε αυτήν. Κατ' αυτόν τον τρόπο αποφεύγεται η χρήση του όρου, κατά την απόλυτη αναλογική συσχέτισή του, στην περίπτωση της δημοκρατικής ανάλυσης.

Παρά το γεγονός ότι δέχεται πως κάποιες δημοκρατικές μεταρρυθμίσεις που λαμβάνουν χώρα σήμερα (όπως η ψήφος των γυναικών) θα μπορούσαν να εμπίπτουν σ' αυτό που ο Derrida αποκαλεί «**το δικαίωμα της δημοκρατίας για αυτοκριτική και (αυτο)τελείωση**» δεν επεκτείνεται επί του θέματος.⁵⁴

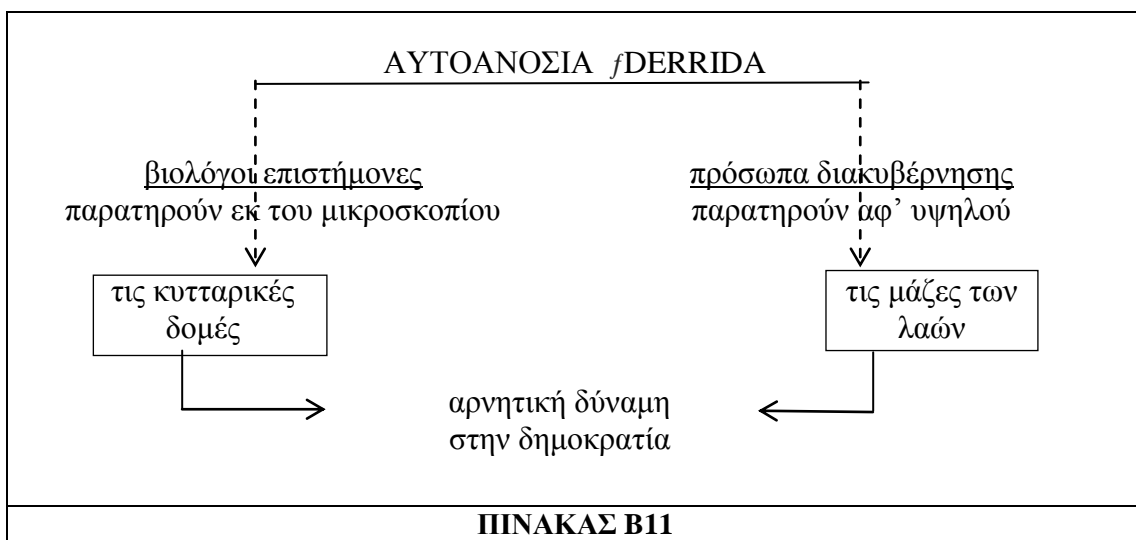
⁵³ La Raison du plus Fort, σ. 126-129

⁵⁴ Στο σημείο τούτο θα εντοπιστεί η δική μας κριτική ανάλυση, η οποία θα αναγνωρίσει την δημοκρατία ως μία οντότητα της διαλεκτικής συσχέτισης των ασυμβάτων αρχών της (ελευθερίας και ισότητας) ως πρακτική-λειτουργική εφαρμογή της ιδεολογικής-θεωρητικής σύλληψής της. Διαλευκάνεται, τοιουτοτρόπως, η διάκριση θρησκείας και δημοκρατίας, διερευνάται η θέση του Haddad (και των λοιπών συγγραφέων). Παράλληλα δικαιολογείται πλήρως γιατί ο Πλάτων και ο Αριστοτέλης δεν προβαίνουν σε ένα «συγκεκριμένον» ορισμό για την δημοκρατία αντικρούοντας την θέση του Derrida εκ θεμελίων.

6. Επίλογος

Ο Haddad, επιστρέφει στο θέμα της ανάλυσης, σχετικά με τους κινδύνους που ελλοχεύουν ως **αρνητική δυναμική της στενής όψεως**, ήτοι της απόλυτης αντιστοιχίας του συστήματος της αυτοανοσίας με εκείνο της δημοκρατίας.

Ο Haddad ολοκληρώνει διευκρινίζοντας πως θα μπορούσε να δεχθεί ότι είναι ένα λαμπρό παράδειγμα η αντιστοιχία της αυτοανοσίας με την εκ των έσω εισβολή της 11^{ης} Σεπτεμβρίου. Δεν αποδέχεται, όμως, τον ισχυρισμό της περαιτέρω συσχέτισης αυτοανοσίας και δημοκρατίας, διότι αυτός διαστρεβλώνει την ίδια της την έννοια: δεν πρόκειται για καθεστώς ελεύθερης απόφασης... αλλά καθεστώς συγκροτούμενο ως **μόρφωμα άμυνας εναντίον «υποτιθεμένων» εχθρών**. Γεγονός το οποίο συνηγορεί στο ότι ο όρος αυτοανοσία στην δημοκρατία, όχι μόνο δεν είναι έγκυρος αλλά, η μεταφορά θα είχε αρνητικές επιπτώσεις.

Σήμερα, δέκα χρόνια μετά, η κατάσταση στην Ευρώπη δεν αδικεί τον Haddad. Ειδικώς τώρα – μετά τις ευρωεκλογές με βάση τα αποτελέσματα στην Γαλλία, το λίκνο της μεταρρύθμισης της Ευρωπαϊκής πολιτικής..., όπου τα ποσοστά της ακροδεξιάς φαίνεται να ανέρχονται επικινδύνως.

ΜΕΡΟΣ ΙΙ   Η ΑΥΤΟΑΝΟΣΙΑ ΣΤΟΝ DERRIDA
ΑΝΑΛΥΣΗΚΕΙΜΕΝΩΝ

ΚΕΦ. Γ΄

Daniel Matthews «*The Democracy to come: Notes on the thought of Jacques Derrida*»

Critical Legal Thinking, Law & the Political,

16, April 2013

Περιεχόμενα

1. Το θέμα	85
2. Εισαγωγή	86
3. Τρόποι αυτοπροβαλλομένης διάσπασης	
a) της σχέσεως Δημοκρατία - Ηγεμονία	87
b) της σχέσεως Ισότητα – Ελευθερία	88
4. Επερχόμενη Δημοκρατία	90
5. Αυτοανοσία στην βιολογία στον Derrida - Διαφορές	91
6. Το επιχείρημα	91
7. Υποστήριξη του επιχειρήματος	92
8. Επίλογος.....	94

1 Το θέμα

Ο Matthews, με την «νύξη» (και όχι πλήρη ανάλυση όπως ο ίδιος προσδιορίζει) του όρου **επερχόμενη δημοκρατία** μας εισάγει στον τρόπο σκέψης του Derrida – σχετικώς με τον όρο αυτοανοσία – ως συνέχεια των προηγούμενων θέσεων και κυρίως εκείνης του Haddad, αλλά δέκα χρόνια αργότερα.

Πρόκειται για την ανάλυση μίας διπλής συσχέτισης – της **Δημοκρατίας με την Ηγεμονία** και της **Ισότητας με την Ελευθερία**, ως αναγκαίες προϋποθέσεις για την αυτοκατανόηση του ίδιου του **δημοκρατικού σκέπτεσθαι**, μέσω μίας **αυτοάνοσης λογικής**, προς όφελος της **επιβίωσης της δημοκρατίας**, παρά τους κινδύνους της αποδομητικής πολιτικής, οι οποίοι εκάστοτε την απειλούν.

Αρχικώς ο Matthews παρουσιάζει μία συνοπτική αναφορά της αναπόφευκτης συσχέτισης των εννοιών που ανεφέρθησαν. Ακολούθως παραθέτει τους δύο τρόπους στους οποίους ο Derrida εισηγείται την αυτοεπιβαλλόμενη διάσπαση εντός της δημοκρατίας. Μία ανάγκη διά-στασης των σχέσεων, ως κατοπτρικά τιθέμενες μεταξύ των, προς όφελος της αυτο-κατανόησης της ίδιας της δημοκρατίας και συνεπώς της αυτοπροστασίας της, σύμφωνα, πάντοτε, με τον Derrida. Ο Matthews ολοκληρώνει με μία έκκληση για την ανεύρεση μίας συμπλεκόμενης μεθόδου, ως μία κατεπείγουσα παρέμβαση για την διάνοιξη της δημοκρατίας σε ένα ριζοσπαστικό, διαφορετικό ορίζοντα. Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο ο Derrida εισηγείται τους δύο τρόπους διάσπασης.

Μία θέση, μία πρόταση εργασίας, ως απάντηση σ' αυτή την έκκληση θα παρουσιαστεί στο μέρος V. Αναφέρω, άμεσα, ότι (θα) αφορά την συγκρότηση της δημοκρατίας ως ένα **κοινωνικό, συλλογικό υποκείμενο** κατ' αναλογία του ανθρώπινου υποκειμένου. Τοιουτοτρόπως, η μέθοδος λειτουργίας του δημοκρατικού

καθεστώς θα εκτυλίσσεται κατ' αναλογίαν της ενέλιξης του ηθικού υποκειμένου, γεγονός το οποίο σημαίνει ότι θα οδεύει στον χρόνο, πραγματοποιούμενο με έργο του οποίου τις αποφάσεις λαμβάνει ως κοινωνικο-πολιτικό σύστημα (όροι που αντιστοιχούν στο ηθικό-υπαρξιακό Εγώ)!

2 Εισαγωγή

Ο όρος «επερχόμενη δημοκρατία» ανήκει κατ' ουσίαν στο ώριμο έργο του Derrida, καθότι το βιβλίο του «*The Rogues: Two Essays on Reason*» παρουσιάζει εμφατικά το θέμα σχετικώς με το δημοκρατικό σκέπτεσθαι, υποστηρίζοντας ότι τούτο θα πρέπει να κυβερνάται από μία **αυτοάνοση λογική**. Παρά το γεγονός ότι ο Derrida εμπνέεται από την βιολογία:

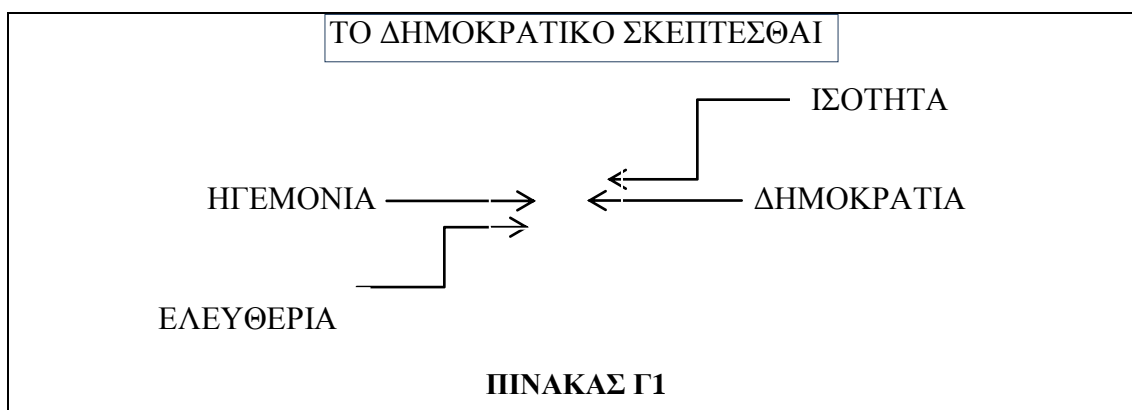
η αυτοανοσία περιγράφει ένα είδος σωματικής αυτο-αποδόμησης, κατά την οποία το ανοσιολογικό σύστημα του οργανισμού παράγει αντισώματα και λεμφοκύτταρα, τα οποία, εργαζόμενα ενάντια σε ουσίες που, εκ φύσεως, παράγονται στο σώμα, το οδηγούν στην αυτοκαταστροφή,

ο Derrida χρησιμοποιεί τον όρο για να περιγράψει «μία κίνηση **αυτοάμυνας** και **αυτοπροστασίας**» από κάτι το οποίο στην πραγματικότητα ηγείται αυτής της αποδομητικής διαδικασίας.

Συνεπώς, η θέση του Derrida, ότι η δημοκρατία είναι αυτοάνοση, σημαίνει ότι η δημοκρατία είναι ως εάν λειτουργεί με μία εσωτερική δική της, προσωπική της, λογική. Για την λειτουργία αυτής της εσωτερικής λογικής, ως ένα είδος εσωτερικού συμβιβασμού (compromise) ή ψόγου (flaw) – σε αντιδιαστολή του ανέγγιχτου ή της

αθωότητας (unscathed) της θρησκείας – είναι αναγκαίο να προηγηθεί μία αυτο-επιβαλλόμενη διάσπαση, εντός του ίδιου του δημοκρατικού σκέπτεσθαι⁵⁵ ως εις τον πίνακα Γ1.

Ο Matthews παρουσιάζει δύο τρόπους αυτής της διάσπασης, όπως τους περιγράφει ο Derrida, αμέσως παρακάτω.

3. Τρόποι αυτοεπιβαλλόμενης διάσπασης

a) Περίπτωση σχέσεως Δημοκρατίας – Ηγεμονίας (εδώ ως διακυβέρνηση)

Η δημοκρατία κατανοείται ως «κράτος του δήμου» (cratos και demos στο πρωτότυπο) γεγονός που σημαίνει ότι η δυναμική της λειτουργίας της βρίσκεται στον ίδιο τον κόσμο, τους πολίτες της. Για το πρακτικό λειτουργικό της έργο η δημοκρατία χρειάζεται, εκ των πραγμάτων, να συνδέεται με κάποιο κυβερνητικό σώμα. Έτσι δημοκρατία και ηγεμονία – ηγεμονία εδώ ως διακυβέρνηση – αποτελούν δύο αδιαχώριστες αρχές, αντιτιθέμενες [ως αρχές διαφορετικού είδους σε ισορροπία]. Κατά συνέπεια, όχι μόνο δεν μπορεί να νοηθεί δημοκρατία άνευ διακυβέρνησης, αλλά επιπλέον, η αποτελεσματικότητα της δημοκρατίας εξαρτάται από την ίδια της την διακυβέρνηση, ως τον κεντρικό πυρήνα, ο οποίος διατηρεί σε συνοχή τους

⁵⁵ Πρβλ. τις εννοιολογικές συγκροτήσεις στο κεφ. Α' Mitchell.

πολίτες, τον «δήμο» [προς το ίδιον όφελος, κατά την δική τους συνεπιλογή]. Η προαναφερθείσα ισορροπία, δημοκρατίας και ηγεμονίας, ως ισοδύναμοι εταίροι σε συν-επιλογή (co-option), υποχρεώνει την δημοκρατία σε μία «**αυτοάνοση αποδόμηση εαυτού**» (autoimmuneself-destruction) για την ανάγκη επιλογής του εκάστοτε «επιμέρους» το οποίο θα πρέπει να θυσιάσει εν ονόματι, της ίδιας της, της «επιβίωσης»... –ήτοι την επικράτησή της ως δημοκρατικό καθεστώς. Αυτή η ομογενοποίηση των ετερογενών μονάδων-πολιτών, η οποία επιτυγχάνεται μέσω «εκθλίψεων και αποκλίσεων»,⁵⁶ ελλοχεύει πάντοτε στο σώμα της δημοκρατίας. Τούτο αποτελεί κάτι το οποίο βασανίζει την (υπό δημοκρατικούς όρους ισχύουσα) ηγεμονία κάθε πολιτικής, δημοκρατικής κοινότητας, καταστρέφοντας την ουσία της – την [εύθραυστη] ισορροπία της διαφορετικότητας του ενός μέρους προ το άλλο.

Δημοκρατία και ηγεμονία, ως εκ τούτου, καίτοι πρακτικώς συνδέονται αναγκαστικά με μία «πόρπη»,⁵⁷ αυτός ο δεσμός αποβαίνει καταστρεπτικός, για την ίδια την δημοκρατία.

b) Περίπτωση σχέσεως Ισότητας – Ελευθερίας

Η δεύτερη διάσπαση αφορά την καθιερωμένη προβληματική σχέση, ισότητας και ελευθερίας (την οποία ήδη ανέλυσε ο Haddad). Ισότητα και ελευθερία είναι επίσης δύο αναγκαίες αλλά **αντιτιθέμενες απαιτήσεις** που συνδέονται με την δημοκρατία.

Κατά την εφαρμογή τους, οι απαιτήσεις αυτές μεταφράζονται και τροποποιούνται στις παρακάτω ιδιότητες ή συνθήκες:

⁵⁶ Πρβλ. το «...καθ' υπερβολή και κατ' έλλειψιν» στα Ηθικά Νικομάχεια του Αριστοτέλη.

⁵⁷ επιτυχής ο χαρακτηρισμός της πόρπης καθότι υπάρχει πάντοτε το διάκενο της ειδοποιού διαφοράς

Η μεν **ισότητα**, που ευελπιστεί να εξασφαλίσει ότι κάθε άτομο μέσα στην κοινότητα έχει **ίση αξία**, το μόνο που επιτυγχάνει, κατ' ουσίαν, είναι να αντιμετωπίζεται κάθε άτομο, ο πολίτης, ως μία **ισοδύναμη ψήφος**.

Η **ελευθερία**, από την μεριά της, η θεμελιωδέστερη των αρχών της δημοκρατίας, είναι εκείνη που σχετίζεται με την **υποκειμενικότητα** κάθε μέλους της πολιτείας. Αυτή αφορά την ικανότητα του ατόμου να υπερβαίνει την κανονιστικότητα του εαυτού, την οποία εγκαθιδρύει η ισότητα.

Πάρα ταύτα, καίτοι ελευθερία και ισότητα, είναι αντιτιθέμενες έννοιες δεν νοείται ελευθερία [του συνόλου], δημοκρατική ελευθερία, δίχως την έννοια της ισότητας [των μελών του συνόλου]. Αφομοιούμενη, τοιουτοτρόπως, η ισότητα στην ελευθερία, παρουσιάζεται ως ένα **απροσμέτρητο** μέγεθος που μεταφράζεται σε **ιση-ελευθερία**, υπό την έννοια ότι τα άτομα είναι ισοδυνάμως ελεύθερα (... όπως λεπτομερέστερα αναλύθηκε στην εργασία του Haddad).

Ελευθερία και ισότητα, είναι δύο συνεργαζόμενοι και αμοιβαίως εξαρτώμενοι παράγοντες, οι οποίοι βρίσκονται συνδεδεμένοι, κατ' ανάγκη μάλιστα, επί ενός ευρύτερου πλαισίου: **το πλαίσιο της ελευθερίας για όλα** υπό ελεγχόμενες συνθήκες – τούτο θεωρείται ότι σημαίνει **αυτοάνοση λογική** της ελευθερίας για όλα. Είναι ως εάν σχετίζονται με μία αυτοάνοση σχέση, (λόγω της ασταθούς εσωτερικής ισορροπίας των δυνάμεων⁵⁸ που τις αντιπροσωπεύουν) στην εσωτερικότητα του συστήματος της δημοκρατίας.

---

⁵⁸ Πρόκειται, και εδώ, για μία αντιφατική διαφορά βαθμών, όχι είδους. Βλ. Ι.Καντ, «*Η έννοια του αρνητικού μεγέθους στην φιλοσοφία*», Μτφσ. Χ. Τασάκος, Printa 2001, σ. 36-37.

4. Η επερχόμενη Δημοκρατία

Η ελευθερία είναι το βασικό θεμέλιο της δημοκρατίας, γεγονός το οποίο σημαίνει – κατά την ανάλυση του Derrida

«ελευθερία για όλα και ισότητα απροσμέτρητη».

Με βάση τούτο «η δημοκρατία βρίσκεται σε πόλεμο με τον εαυτό της», διότι έχει αδυναμία να επιλύσει τις εσωτερικές τάσεις και αντιθέσεις της.

Ο Matthews, χρησιμοποιώντας όρους από το πρώιμο έργο του Derrida, θα ισχυριστεί ότι η δημοκρατία δεν είναι ποτέ παρούσα (present) αλλά πάντοτε υποχωρούσα (deferred). Δεν είναι ποτέ παρούσα διότι είναι ως εάν έχει έλθει, έχει επαρκώς μεθοδεύσει το πρόγραμμά της, σε θεωρητικό επίπεδο, και μένει η πρακτική του εφαρμογή. Για την επίτευξη αυτού του προγράμματος που σημαίνει εφαρμογή της «ίσης ελευθερίας», ως πραγμάτωση της δημοκρατίας εδώ και τώρα, η δημοκρατία αναγκάζεται να αποχωρήσει. Έτσι υποχωρούσα η ίδια, εγκαλεί την ηγεμονία/διακυβέρνηση να αναλάβει όπως εφαρμοστεί στην πράξη, το εκάστοτε θεωρητικό έργο της – μία επίτευξη υπό την εγγύηση πάντοτε της ίδιας της δημοκρατίας.

Η κενότητα την οποία εγκαλείται να καλύψει η ηγεμονική αρχή δεν αφορά μία χαοτική γεφύρωση, αλλά μία ανοικτότητα επί του, πάντοτε υπάρχοντος, δημοκρατικού πλαισίου⁵⁹, ως μία αγκαλιά μεταξύ της υπο-χωρούσης δημοκρατίας και της επερχόμενης εκείνης.

---

⁵⁹Πρόκειται για το ελάχιστο και πάντοτε υπάρχον «δυναμικό πεδίο» το αντίστοιχο:

- a) σε κβαντικό επίπεδο: φορτίο $\frac{1}{2}$ plank ενέργεια (τόση ώστε αφ' ενός να μην δραστηριοποιείται το πεδίο αφ' εαυτού, αφ' ετέρου να μην καταστρέφεται)
- b) σε πνευματικό επίπεδο: (i) η ραστώνη φιλ/κα (Καντ: «Έννοια του αρνητικού μεγέθους στην φιλοσοφία»), (ii) αμυγδαλή & ιππόκαμπος (κατά την βιολογία)

5. Αυτοανοσία στην Βιολογία και στον Derrida – διαφορές

Είναι γνωστό ότι στην βιολογία και την ιατρική η ερμηνεία του όρου **αυτοανοσία** σημαίνει **αποδομητικές** και δυνάμει **θανατηφόρες συνέπειες**.

Ο Derrida [ως εάν πραγματοποιεί ένα βήμα πίσω] παρατηρεί ότι, το γεγονός της ύπαρξης της μεθόδου της αυτοανοσίας αποκαλύπτει ότι **η απόλυτη ανοσία είναι αδύνατος**. Υπό το πρίσμα του Derrida, ο οργανισμός, το σύστημα, σε μία προσπάθειά του να πραγματοποιήσει την απόλυτη ανοσία, επιφέρει στον εαυτό του αποδόμηση. Υπ' αυτή την οπτική, εάν η δημοκρατία ήτο απολύτως απρόσβλητη (άνοση: immune) από συμβιβασμούς, θα έπρεπε να ήτο ένα απολύτως **ηγεμονικό, αμετάκλητο, αδρανές και δίχως ζωή** καθεστώς ή σύστημα.

Η αυτοανοσία [ως έχουσα εσωτερικό δυναμικό ή στροφορμή] προσδίδει, παραδόξως στην δημοκρατία ζωή και παιγνίδι⁶⁰, καλλιεργεί ένα ανοικτό, προθετικό μέλλον σχετικώς μ' εκείνο το οποίο θα μπορούσε «να επέλθει» ως δυνατότητα⁶¹ πραγμάτωσης των στόχων της και συναινεί στην εξέλιξή της μέσα από τις ατελείωτες επαναδιατυπώσεις, επανεργασίες και επαναλήψεις εν γένει.

6. Το επιχείρημα

Η «επερχόμενη δημοκρατία» δεν αφορά τον ορίζοντα μίας δυνατότητας, η οποία τίθεται ως ρυθμιστική ιδέα (κατά την πλατωνική ή καντιανή λογική) προς την οποία πρέπει να κινηθούμε, υποστηρίζει ο Matthews. Το «επερχόμενη δημοκρατία»

---

c) σε οικονομικό επίπεδο: η «υπεραξία» του εργάτη, η οποία δεν πρέπει να σπαταλάται αλλά να αποταμιεύεται για «καιρούς χαλεπούς» ώστε να συντηρείται το οικονομικό σύστημα ατομικό και επιχειρηματικό.

⁶⁰ Αναφορά σχετική με το «ελεύθερο παιγνίδι της διάνοιας με την φαντασία» στον Καντ, «Κριτική της Κριτικής Δύναμης», Πρόλογος, κεφ. V.

⁶¹ [αυτο-άνοσης επιλογής θα συμπλήρωνα εάν τα δύο συσχετιζόμενα μέρη αντιστοιχούν με το ελεύθερο παιγνίδι της διάνοιας και της φαντασίας για την συγκρότηση ιδεών

σημαίνει μάλλον, την εξάρθρωση κάθε δυνατότητας η οποία διαρθρώνει την δημοκρατία εκ των ένδω.

Για να δικαιολογήσει αυτή τη θέση, ο Matthews, χρησιμοποιεί την ανάλυση του ρηματικού χρόνου, που τίθεται από τον ίδιο τον Derrida στον όρο «επερχόμενη».⁶²

Διακρίνει ότι πρόκειται:

- a) αφ' ενός για ένα ενεστωτικό-μέλλοντα (**futur-present** / idealfutur), ο οποίος είναι κατηγορικός, ήτοι κατηγορηματικός και προγραμματισμένος υπό την έννοια των προσδοκιών, και
- b) αφ' ετέρου για ένα πραγματικό-μέλλοντα (**future** – «**to come**»/ realfutur), ο οποίος είναι απρόβλεπτος και απρόσμενος, άνευ προγραμματισμένων σκοπών («telos» στο πρωτότυπο), ή προορισμών, διότι αυτοί εκ των πραγμάτων δεν θα μπορούσαν να εννοηθούν ή να υποτεθούν a priori. Ως εκ τούτου, συμπεραίνει ο Matthews, το ρηματικό επίθετο «επερχόμενη» που τίθεται ως κατηγορήμα στην δημοκρατία, δεικνύει, κατά τον Derrida, ένα ενδεχομενικό μετασχηματισμό και διάσπαση στην καρδιά [την ουσία] της δημοκρατίας, γεγονός το οποίο (pointstoapromiseofchange) στοχεύει σε **μία υπόσχεση αλλαγής εδώ και τώρα.**

7. Υποστήριξη του Επιχειρήματος

Η ανοσιολογική «ροή» στην δημοκρατία, είναι το ίδιον χαρακτηριστικό το οποίο προσδίδει την δυνατότητα διάνοιξης της για ένα δημοκρατικό μέλλον. Αυτή η «ανοικτότητα» δεν είναι ένα οπτιμιστικό αποτέλεσμα το οποίο επέρχεται αφ' εαυτού. Χρειάζεται στοχασμός, αναστοχασμός, λογική κρίση και μεθόδευση, επειδή δεν

---

⁶² Βλ. Μέρος IV, 2^η στιγμή, 2^η αυτοανοσία.

υπάρχουν ούτε εγγυήσεις, ούτε κανονιστικές οδηγίες. Ως εκ τούτου υπάρχει «κατεπείγουσα ανάγκη προοδευτικής εργασίας και δέσμευσης» για κάθε περαιτέρω μεθόδευση.

Η «επικείμενη δημοκρατία» ως στοχασμός του «άμεσου» μέλλοντος, μπορεί να αναδείξει ένα νέο τρόπο αναστοχασμού και πρόβλεψης για την «επερχόμενη δημοκρατία» την οποία εισάγει ο Derrida. Αυτού του είδους είναι η προσέγγιση την οποία παρουσιάζει ως δύο αμοιβαία συσχετιζόμενους στόχους:

- a) Ο πρώτος αφορά μία διερεύνηση των συνθηκών σχετικώς με την δυνατότητα της δημοκρατίας να επιφέρει, η ίδια μία α-πορία (aporía στο πρωτότυπο). Ήτοι μή βρίσκοντας «πόρο» ή πέρασμα, έχει φθάσει σε αντιφατικές προτάσεις **ο στοχασμός**. Πρόκειται για μία αντίθεση στην ίδια την ουσία της δημοκρατίας», γι' αυτό ο Derrida μιλάει για μία αυτοάνοση λογική.

Για την επίτευξη αυτού του στόχου χρειάζεται μία «κριτική απόσταση» από τις τετριμμένες κατανοήσεις και πρακτικές, ούτως ώστε αυτές να επαναπροσδιοριστούν ριζικά.

- b) Ο δεύτερος στόχος αφορά τον **αναστοχασμό** της «επερχόμενης δημοκρατίας», με έμφαση στο επερχόμενη. Κατ' αυτήν (την έμφαση) παρατηρείται ότι επέρχονται αναγκαία τα κάτωθι:

Παρέμβαση και αποδιοργάνωση προς όφελος της **μεταμόρφωσης** καθώς και **ανθεκτικότητα** – [ως αντίσταση – στις επερχόμενες αντιξοότητες του κατεστημένου ή/και των «εκπλήξεων»(!) ...]

8. Επίλογος

Επιζητείται – ως σημειώνει ο Matthews τελειώνοντας – μία κατεπείγουσα παρέμβαση εδώ-και-τώρα, μία **συνεκτική μέθοδος**⁶³ η οποία θα διανοίγει την δημοκρατία σε ένα ριζοσπαστικότερο, διαφορετικό του σημερινού, ορίζοντα.

---

⁶³ Αυτή την μέθοδο θα προσπαθήσουμε να εντάξουμε στο διαχρονικό σχηματικό πρότυπο του Πλατωνικού Τιμαίου, ως μία πρόταση εργασίας, βλ. μέρος V.

**ΜΕΡΟΣ ΙΙΙ   ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΤΩΝ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ**

ΚΕΦ. Α΄

W.J.T. MITCHELL   *«Picturing Terror: Derrida’s Autoimmunity»*

Cardozo Law Review [Vol. 27: 2.2005]

Περιεχόμενα

1. Εισαγωγή	96
2. Κριτική του επιχειρήματος	97

1. Εισαγωγή

Ο Mitchell επιχειρεί μία **ανάλυση** του θέματος της μεταφοράς της αυτοανοσίας στην Δημοκρατία επικαλούμενος τις απόψεις διαφόρων συγγραφέων. Κατ' αυτόν τον τρόπο επιτυγχάνει παράλληλα δύο στόχους.

Ο **πρώτος στόχος**, είναι εκείνος της ευρύτερης, κατά το δυνατόν, ανάλυσης του θέματος, καθότι σ' αυτήν παρουσιάζεται κάθε δυνατή πτυχή, ως επιμέρους οπτική, του θέματος που διερευνάται.

Ο **δεύτερος στόχος** είναι ότι, με το να αναφέρεται στις απόψεις περισσοτέρων συγγραφέων, εδραιώνει πραγματολογικά την αλήθεια της θέσεώς του. Διότι, εφόσον το θέμα αφορά την θεωρία και την κριτική εμπίπτει στον χώρο εκείνο, ο οποίος εμπεριέχει εκείνα τα **«πράγματα»** που θα μπορούσαν να ονομαστούν, απλά, ως διευρυμένα γεγονότα, διότι αφορούν τα καθαρώς **πρακτικά γεγονότα**. Τούτο σημαίνει ότι οι έννοιες, οι οποίες τα προσδιορίζουν, ως μη επιδεχόμενες φυσικο-πραγματικό αντικείμενο, διότι αφορούν καθαρά νοήματα (όπως δικαιοσύνη, ισότητα, ελευθερία, ειρήνη, κ.α.),⁶⁴ μπορούν να αποδειχθούν μόνον από την γνωστική ικανότητα του ανθρώπου,⁶⁵ στην οποία και θεμελιώνονται.

---

⁶⁴ Έννοιες, οι οποίες προσδιορίζονται με σύμβολα, έργο της ηθικής συνείδησης του ανθρώπου. Γι' αυτό σήμερα αναφέρεται από τους επιστήμονες ότι τόσο η φύση όσο και ο άνθρωπος διαχειρίζονται την πολυπλοκότητα κβαντικά και όχι συντακτικά, που σημαίνει ακριβώς με σύμβολα. Η μεν φύση με φαινότυπους, ο δε άνθρωπος, με τα δικά του σύμβολα από την γραφή, έως τα σύμβολα των καθαρών νοημάτων, όπως περιστερί για την ειρήνη, κ.α.

⁶⁵ Βλ. Ι. Καντ, «Κριτική της Κριτικής Δυναμής» παρ. 91, 2) σ.456-57 και υπ. Καντ.

2. Κριτική του Επιχειρήματος

Η ανάλυση του Mitchell έχει διπολικό χαρακτήρα, κατ' αναλογία εκείνου της μεταφοράς του Derrida, ούτως ώστε να ανατρέψει τον συλλογισμό του κατ' αντίστροφο τρόπο. Εκκινεί με τις θέσεις που παρουσιάζονται από τον ίδιο στους πίνακες A3, A4, A5, A7 και A10. Τον διπολικό αυτό χαρακτήρα υποστηρίζουν επίσης οι McLuhan, Khalidi και Benjamin, ο καθ' ένας από την δική του οπτική, όπως παρουσιάζεται στους πίνακες A11, A12 και A13 αντίστοιχα.

Ο Mitchell, τοιουτοτρόπως και μέσω των κατοπτρικών θέσεων που παρουσιάζει στους πίνακες A8, A9, A13 και A14, φθάνει στην συγκρότηση της, ομοίως κατοπτρικής, θέσεως του επιχειρήματός του:

η τρέλα του νόμου // ο νόμος της τρέλας⁶⁶

θέση αρνητική, με την οποία ακυρώνει την καταφατική επιλογή του Derrida ανάμεσα στις δύο καταστροφικές κατοπτρικές θέσεις της συστημικής και κρατικής τρομοκρατίας, που αναφέρονται στον πίνακα A16.

Παρατηρείται ότι, ενδιάμεσα στην ανάλυση των παραπάνω τοποθετεί την θέση της DonnaHaraway, μία **προτροπή για προσοχή** στο να μην χαθεί η **αναλογία** όπως αυτή παρουσιάζεται στον πίνακα A6. Αυτή την θέση έχει ως θεμέλιό του ο Mitchell για να υποστηρίξει την επιστημολογική μεθοδολογία που δίδεται στους πίνακες A18 και A19 (για την προφάνεια των οποίων παρουσίασα τον πίνακα A17).

---

⁶⁶ Όλες αυτές οι κατοπτρικές εικόνες αναφέρονται και θυμίζουν το βασικό κατοπτρικό τους ανάλογο που είναι εκείνο του: cogitoergosum// sumergocogito, προς το παρόν δίχως σχόλια. Παραπέμπω, μόνο, στον Καντ, «Κριτική του Καθαρού Λόγου» (ΚΚΛ) B422: υπ. Καντ, μτφσ. Δημητρακόπουλου, Αθήνα 2006, σ.99-100.

Η κριτική του Mitchell στον Derrida, ότι η **επερχόμενη δημοκρατία** δεν αφορά μία πραγματική δημοκρατία, αλλά ένα απολυταρχικό – τρομοκρατικό καθεστώς, είναι διττώς εδραιωμένη, τόσο πραγματολογικά, όσο και επιστημολογικά.

Παρά το γεγονός ότι ο Mitchell θα μπορούσε να αρκεστεί στην, έως αυτό το σημείο, ανάλυσή του, διότι αφορά μία κριτική θεώρηση, δίχως υποχρέωση να παράσχει μία αντιπρόταση, κάνει ένα περαιτέρω άνοιγμα. Χωρίς να μπορώ να πω μετά βεβαιότητας αν τούτο γίνεται συνειδητά ή μη, το θεωρώ ούτως ή αλλιώς θετικό, διότι πρόκειται για μία πρόκληση προς την συγκρότηση της Δημοκρατίας κατ' αναλογία του ηθικού υποκειμένου – τουλάχιστον όπως το ερμηνεύω εγώ. Τούτο υποστηρίζω καθότι παρεμβάλλει αμέσως μετά το επιχείρημά του ένα απόσπασμα από το έργο του Derrida «A tasteforthesecret»⁶⁷ στο οποίο υπάρχει η ανάλυση «morphe, eidos, phantasm» το οποίο αντιστοιχεί στο γνωστό «ορώ – είδα – ιδέα».

Ο Mitchell ολοκληρώνει με αναφορά σε ένα Μανιχαϊστικό δυισμό, και όχι στην καθαρή πλατωνική συσχέτιση των ασυμβάτων αρχών που συγκροτούν την δημοκρατία. Αυτό το γεγονός, θα συνηγορούσε στο να θεωρηθεί το προαναφερθέν άνοιγμα, ως μία μή συνειδητή κίνηση. Μία κίνηση, παρά ταύτα αξιέπαινη διότι προτρέπει σε περαιτέρω εμβάθυνση.

---

⁶⁷ Βλ. άρθρο σ. 924, υποσ. σ. 33-34.

ΜΕΡΟΣ ΙΙΙ

ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ

ΚΕΦ. Β

Samir Haddad   *«Derrida and Democracy at Risk»,*

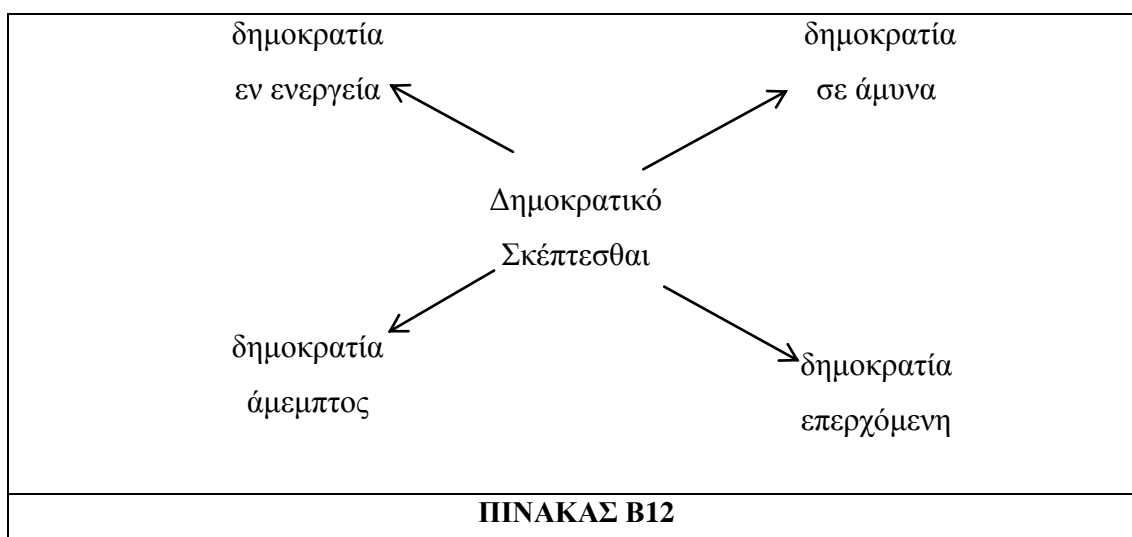
Contretemps 4, September 2004

Περιεχόμενα

1. Εισαγωγή, ανασυγκρότηση του επιχειρήματος 100
2. Κριτική του επιχειρήματος 102

1. Εισαγωγή, ανασυγκρότηση του επιχειρήματος

Όπως ο Mitchell ξεκίνησε με την αντιπαράθεση δύο συγγραφέων για να αναπτύξει το διπολικό σχήμα και να αντικρούσει τον Derrida, ο Haddad χρησιμοποιεί το δίπολο **Θρησκεία – Δημοκρατία**. Παρουσιάζει την κάθε μία, με μία διπλή αναλογία, όπως φαίνεται στον Πίνακα B2 α,β για την θρησκεία και για την δημοκρατία στον Πίνακα B12.⁶⁸

Ο Haddad, αντί να χρησιμοποιήσει τις γνώμες διαφόρων άλλων συγγραφέων ούτως ώστε να θεμελιώσει το επιχειρήματά του, χρησιμοποιεί την λογική συσχέτιση του ίδιου του Derrida σχετικά με τις **εκλογές στην Αλγερία το 1992** και την **επίθεση της 11^{ης} Σεπτεμβρίου** (Πίνακας B8). Αναπτύσσει, έτσι, την εσωτερική διάσταση του προβλήματος που έχει θέσει στον πίνακα B1. Μία **τοπολογική διάσταση** σύμφωνα με την οποία θα ισχυριστεί ότι ο όρος αυτοανοσία στην δημοκρατία θα μπορούσε πλήρως να αντιστοιχηθεί με εκείνον της θρησκείας. Κάτι το οποίο, εκ των πραγμάτων, παρουσιάζει την δημοκρατία να ταυτίζεται ποιοτικά με απολυταρχικό

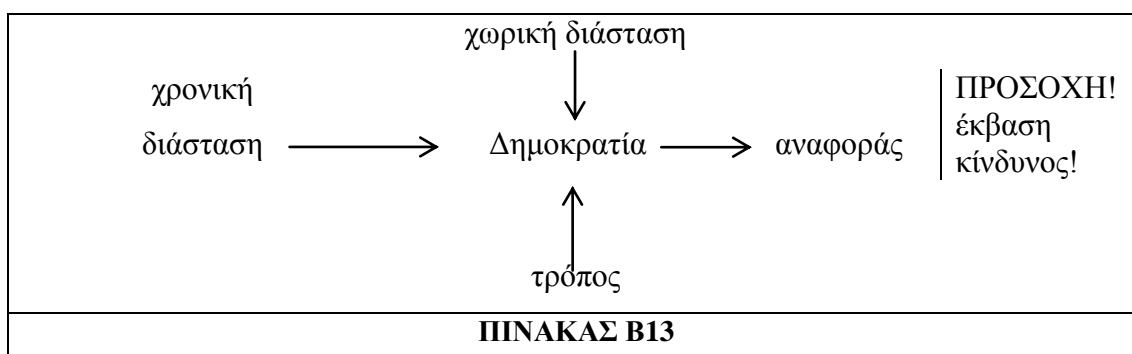
⁶⁸ Αυτός ο πίνακας συγκροτείται με τις αναφορές του Haddad στην υπ. 34 του κειμένου.

καθεστώς. Αυτή είναι η κριτική του στον Derrida, γεγονός το οποίο θεωρεί, και όχι αδικώς, ότι είναι αφ' ενός άτοπο, και αφ' ετέρου όχι άνευ κινδύνων. Ακολούθως, με τις παρατηρήσεις του ο Haddad για την γενικότερη χρήση του επιθέματος «**ξανά**», **re**-**ligion**, **re**-**petition** για την θρησκεία, όπως αναφέρονται στον πίνακα B3 και **re**-**sending** αναφορικά με την δημοκρατία, εισάγει την **χρονολογική διάσταση** του προβλήματος (πίνακας B9). Επιτυγχάνει, έτσι, να αντιπαραθέσει τους δύο ορισμούς του όρου αυτοανοσία, ως δύο όψεις της δημοκρατίας, την **στενή** και την **ευρεία**, κάθε μία με το ανάλογο περιεχόμενο, όπως παρουσιάζονται στον πίνακα B10. Ως βασικό συμπέρασμα του ανωτέρου πίνακα επέρχεται ότι η **δημοκρατία είναι α-μοιρη εαυτού**, διότι **παραπαίει μεταξύ** ενός δογματικού, **απολυταρχικού καθεστώτος που ελλοχεύει κινδύνους**, και μίας **επερχόμενης, δόκιμης πάντοτε και συνεπώς, αόριστης δημοκρατίας**.

Ο Haddad καταλήγει στο ερώτημα – δεν το εκφράζει ευθέως αλλά το υπονοεί εντόνως – **πώς είναι δυνατόν να αναμένεται να επέλθει κάτι, το οποίο δεν υπάρχει ως καθ' εαυτού οντότητα**, εφ' όσον η δημοκρατία παρουσιάζεται ως μή έχουσα (καθ' εαυτού) εαυτόν; Το μόνο το οποίο θα μπορούσε να επέλθει – και αυτή είναι η ισχυρή θέση με την οποία ο Haddad αντικρούει τον Derrida – είναι **επερχόμενοι κίνδυνοι**. Κίνδυνοι που θεμελιώνονται στον **τρόπο** λειτουργίας των σημερινών δημοκρατιών. Διότι, τα δήθεν δημοκρατικά καθεστώτα σήμερα, δεν διαφέρουν από τα ηγεμονικά ή δικτατορικά – τουλάχιστον σε επίπεδο πλήθους ήτοι λαού – όπως φαίνεται στον πίνακα B11.

Παρατηρείται ότι ο Haddad εξασφαλίζει την πλήρη ανάλυση των εννοιών προσδιορίζοντας όχι μόνον περιεχόμενο (τον προσδιορισμό του όρου) και μορφή (ως

τις όψεις του όρου) της αυτοανοσίας, αλλά και σύμφωνα με την κάθε δυνατή λογική λειτουργία των κρίσεων, όπως γνωρίζουμε από τον πίνακα των κατηγοριών.⁶⁹

Κατ' αυτόν τον τρόπο, ο Haddad, εδραιώνει τον κίνδυνο τον οποίο έχει επισημάνει ότι επέρχεται, από την πραγματική λειτουργία των δήθεν δημοκρατικών καθεστώτων σήμερα. Και συμπληρώνει ότι αποδέχεται την μεταφορά του Derrida σχετικά με την αυτοανοσία στην δημοκρατία μόνον ως **έμφαση** και για το μεμονωμένο γεγονός της επίθεσης της 11^{ης} Σεπτεμβρίου, υποστηρίζοντας ότι το υπόλοιπο σχήμα αφορά μονάχα μία **υποτιθέμενη αλήθεια**.

2. Κριτική του επιχειρήματος

Η θέση του Haddad, με βάση την οποία θα αναπτύξει το όλον επιχειρήμα του, έγκειται στο ότι αποδέχεται ως μία **υποτιθέμενη αλήθεια** το γεγονός πως η δημοκρατία σήμερα βρίσκεται σε κίνδυνο (πίνακας Β1). Η χρήση του όρου υποτιθέμενη του επιτρέπει να μετατεθεί από το **επιστημολογικό πρότυπο της ιδεατής επιστημολογικής** – άρα αντικειμενικά εφικτής - **συστηματοποίησης**,

⁶⁹ Βλ. Ι Καντ, «Κριτική του Καθαρού Λόγου» (B160)

[η οποία εκκινεί με πραγματικά γεγονότα που αντιστοιχούν σ' εκείνα του μηδενικού επιπέδου στον πίνακα:

<u>Επίπεδο</u>	<u>ΤΟΜΕΑΣ ΓΝΩΣΕΩΝ</u>	<u>ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ</u>
2	Φιλοσοφία της Επιστήμης	Ανάλυση των μεθόδων και Λογική της επιστημονικής ερμηνείας
1	Επιστήμη	Ερμηνεία των γεγονότων
0		Γεγονότα

που σημαίνει ότι:

1. Τα θεωρήματα συμφωνούν με τις παρατηρήσεις – επίπεδο 1
2. Τα αξιώματα να είναι προφανείς (λογικές) αλήθειες – επίπεδο 2
3. Τα αξιώματα και τα θεωρήματα συσχετίζονται απαγωγικά (παραγωγικά)]

στο καθαρώς θεωρητικό μαθηματικό πρότυπο, το οποίο δεν θεμελιώνεται σε πραγματικά γεγονότα διότι δεν είναι «βουτηγμένα» στον αντικειμενικό κόσμο.

Με την υποτιθέμενη αλήθεια στη θέση της βασικής αναγκαίας αρχής, σύμφωνα με το θεώρημα της μη πληρότητας, ή πρόταση Goedel, της μαθηματικής λογικής, ο Haddad κινείται στον χώρο της δημοκρατίας κατ' αναλογία εκείνου της θρησκείας. Διότι, την θέση του δόγματος κατέχει αυτή η «υποτιθέμενη αλήθεια», η οποία ως καθαρώς θεωρητική πρόταση χρειάζεται αμφίδρομη επαλήθευση ώστε να ισχύει ευθέως και αντιστρόφως – κατ' αναλογία της ικανής και αναγκαίας συνθήκης των μαθηματικών – για την εκάστοτε επερχόμενη δοκιμή.

Την ως άνω αναγκαιότητα έχει διευκρινίσει ο Haddad σχετικώς με την θρησκεία ως την ικανότητά της να συμμετέχει, με όλα της τα υπο-συστήματά της, σε κάθε επιμέρους επίθεση. Διότι, εφ' όσον πρόκειται για ένα θεωρητικό συλλογισμό, η

επίθεση ως ένα είδος domino, επιδρά στον καθ' εαυτό εαυτόν της θρησκείας, αν υποτεθεί ότι υπάρχει – ή όσο υπάρχει για τον καθ' ένα υποκειμενικά.

Στην δημοκρατία διασφαλίζεται η ικανή και αναγκαία συνθήκη με την διπλή κίνηση – κατ' αναλογία του πίνακα B3 για την θρησκεία – «sending, re-sending» που αναφέρει ο Derrida. Αυτό το γεγονός επωφελείται ο Haddad για να ισχυριστεί την ισχύ της στενής όψεως του όρου της αυτοανασίας και στην περίπτωση της δημοκρατίας. Εδραιώνει, έτσι, τους επεκφρασμένους φόβους του για τους κινδύνους που επέρχονται από το ως άνω μή δημοκρατικό καθεστώς.

Σύμφωνα με τις παραπάνω προϋποθέσεις – και μόνον – ορθώς αντιπαραβάλλει την θρησκεία με την δημοκρατία. Έτσι δεν μπορούμε να καταλογίσουμε στην ανάλυσή του λογικό σφάλμα. Θα μπορούσε όμως να αναγνωριστεί μία έλλειψη ως παράλειψη της βασικής, **ειδοποιού διαφοράς** των εννοιών της **θρησκείας** και της **δημοκρατίας**. Η μεν θρησκεία αφορά θέσεις που έχουν ως πρότυπο ένα θεωρητικό μοντέλο ή δε δημοκρατία είναι μία πραγματική λειτουργική μέθοδος, με *a priori* θέσεις και σκοπιμότητες, για πρακτικό έργο και, τοιούτοτρόπως, *aposteriori* κρινόμενη.

Στο σημείο αυτό θα αδικούσαμε τον Derrida αν δεν επισημαίναμε ότι ακριβώς για τον ως άνω λόγο κάνει την διάκριση της στενής και της ευρείας όψεως του όρου της αυτοανασίας, αποδίδοντας αντιστοίχως την πρώτη στην θρησκεία και την άλλη στην δημοκρατία.

Ο Haddad, παρά το γεγονός ότι παρακάμπει την επισήμανση της ειδοποιού διαφοράς – θεωρώντας την, το πιθανότερο, ως αυτονόητη – παρουσιάζει, όπως και ο Mitchell εξ' άλλου, την δημοκρατία κατ' αναλογίαν ενός υποκειμένου που πασχίζει, τουλάχιστον, να συγκροτήσει την προσωπικότητά του.

Αυτό γίνεται φανερό στο σημείο που αναφέρεται στην «καίρια» έννοια της **ταυτότητας της δημοκρατίας** καθώς και στις προκείμενες που αναλύσαμε. Θα μπορούσαμε να δούμε ότι σύμφωνα με αυτές, η δημοκρατία:

- ανοίγει την αγκαλιά της στον «κάθε – ένα» - φίλο της
- αντιλαμβάνεται και προνοεί για την επίθεση από τον φίλο, ως εάν ήτο εχθρός – κατοπτρισμός
- αποστέλλει μακράν– προφύλαξη
- περιμένει (πάντοτε) ότι θα επιστρέψει (à venir)–(υπό την έννοια της **ελπίδας** του κάθε ανθρώπινου υποκειμένου... για το βέλτιστον) – αναστοχασμός και επανεκκίνηση.

Θα ολοκληρώσω με το σχόλιο ότι για να συμβαίνουν αυτά, όχι μόνο δεν έχει καθ' εαυτού εαυτόν η δημοκρατία, αλλά ακριβώς επειδή είναι ως εάν έχει μία **δυνατή, ισχυρήπροσωπικότητα** μπορεί να εναγκαλίζεται, να ευ-ελπιστεί να καλυτερεύει η ίδια τον εαυτό της. (θέμα το οποίο θα μας απασχολήσει στο μέρος V).

**ΜΕΡΟΣ ΙΙΙ   ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΤΩΝ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ**

ΚΕΦ. Γ΄

Daniel Matthews «*The Democracy to come: Notes on the thought of
Jacques Derrida*»
Critical Legal Thinking, Law & the Political,
16, April 2013

Περιεχόμενα

1. Εισαγωγή	107
2. Το επιχείρημα	107
3. Επίλογος	109

1. Εισαγωγή

Η εργασία του Matthews επέρχεται ως συνέχεια εκείνης του Haddad εφ' όσον αναλύει την «επερχόμενη δημοκρατία» την οποία ο τελευταίος απλά έθιξε.

Η θέση, την οποία υποστηρίζει, είναι ότι **η επερχόμενη δημοκρατία δεν αφορά** τον ορίζοντα μίας ρυθμιστικής ιδέας, προς τον οποίο θα πρέπει να κινηθούμε, αλλά τουναντίον – **μία προθετική διάσπαση**. Διάσπαση σύμφωνα με την οποία θα μπορούσαμε να υποψιαστούμε, να φανταστούμε το τί θα ήτο δυνατό να επέλθει, να συμβεί, ανάλογα με τις εκάστοτε θεωρούμενες, ως δεδομένες, συνθήκες. Κατ' αυτό τον τρόπο θα ήτο δυνατόν να τεθούν στόχοι, προθετικοί⁷⁰ στόχοι προς τους οποίους το «κοινωνικό υποκείμενο» η δημοκρατία, επιλέγοντας το βέλτιστον,⁷¹ θα δύναται να κινηθεί στο μέλλον προς όφελος της αυτοβελτίωσης και αυτοτελείωσής της.

2. Το επιχείρημα

Στην έντεχνη και συνοπτική εργασία του, ο Matthews, είναι ως εάν παρουσιάζει την κεντρική ιδέα των θέσεων του Mitchell και του Haddad, όπως φαίνεται στον πίνακα Γ1. Με εισαγωγή του την τοποθέτηση της αυτοανοσίας στο σύνολο των ιδιόρρυθμων όρων που χρησιμοποιεί ο Derrida, οδεύει αμέσως στην παρουσίαση του τρόπου διάσπασης των αντιθετικών ζευγών δημοκρατίας – ηγεμονίας και ισότητας – ελευθερίας. Έτσι καθορίζει τις προκείμενες του επιχειρημάτων του.

Κατ' αναλογία των προκείμενων, (θέσεις – τρόποι του ίδιου του Derrida, τους οποίους χρησιμοποιεί ο Matthews για να καταστήσει σαφή την προφάνεια του

---

⁷⁰ Με πρόθεση ένα στόχο για επιβίωση, και μάλιστα «προτιθεμένης της κατά την αρετήν υπεροχής προς το έργον» Αριστοτέλης, «*Ηθικά Νικομάχεια*», 1098a.

⁷¹ Το άριστο και το κάλλιστο της αρχαίας γραμματείας

επιχειρήματός του, και εξ αυτών ακολούθως να το συνάγει απαγωγικά), χρησιμοποιεί την **χρονική διάσπαση στην ίδια την επερχόμενη δημοκρατία** που επιτελεί ο Derrida— γεγονός όχι μόνο ορθό,⁷² αλλά και αναγκαίο. Αναγκαίο για την κατοπτρική ανάλυση της επερχόμενης δημοκρατίας και την επαν-αυτο-συγκρότηση της προς όφελος της βέλτιστης όδευσής της, λαμβανομένων υπ' όψιν των περισσοτέρων, κατά το δυνατόν, από τους αστάθμητους παράγοντες, οι οποίοι θα μπορούσαν να επιδράσουν αρνητικά, ή θετικά, στην έκβασή της.

Με την διάσπαση της επερχόμενης δημοκρατίας, ο απαγωγικά κινούμενος Matthews, διαφωτίζει και θεμελιώνει την αντίθεσή του στη θέση που προσδιορίζει ο Derrida για τον όρο αυτοανοσία στην δημοκρατία. Θεμελιώνει, έτσι την λειτουργική διαφορά που υπάρχει, εν αντιθέσει προς εκείνη η οποία ισχύει στην βιολογία: **αυτοανοσία στη βιολογία σημαίνει αποδομητικές και δυνάμει θανατηφόρες συνέπειες και ΟΧΙ όδευση προς το βέλτιστο, όπως το εννοεί ο Derrida.**

Η θέση του Derrida θα μπορούσε να θεωρηθεί μία «κατ' ειρωνείαν» μεταφορά – είναι γνωστό ότι ο «τόνος» προσδιορίζει την μουσική (με μουσική το περιεχόμενο...). Υπ' αυτήν την έννοια η μεταφορά έχει αποτέλεσμά της, την εκ διαμέτρου αντίθετη θέση, εκείνης των βιολογικών συμβάντων της μεθόδου. Και τούτο διότι αφορά την ενέλιξη⁷³ του κοινωνικού υποκειμένου, της δημοκρατίας, και όχι τον βέβαιο θάνατον στον οποίο οδηγεί η αυτοανοσία, τον φυσικό οργανισμό.

---

⁷² Ας μην λησμονούμε ότι ο Αριστοτέλης ορίζει «καλό» το ορθόν, κι ότι τούτο υπερισχύει και του «αγαθού», την επιλογή του οποίου και προσδιορίζει. Ας θυμηθούμε τα λόγια του δικαστή στο τέλος του παλαιού έργου της Δίκης, της Νυρεμβέργης «ήταν αγαθό αλλά όχι ορθόν»

⁷³ Με **ενέλιξη**, μία μή εκ ταυτότητος προβολικότητα, συμπίπτουσα με την αντίστροφο της και **προβολικότητα** την ικανότητα διατήρησης αναλλοίωτων των γραφικών ιδιοτήτων δύο ομολόγων σχημάτων προς τρίτο- ιδιότητες, οι οποίες απορρέουν από τον διπλό λόγο. Π.Δ. Λαδόπουλος, «Στοιχεία Προβολικής Γεωμετρίας», Καβαδία, Αθήνα, 1962, τόμος Α' σ. 174 και 124 αντιστοίχως.

3. Επίλογος

Ο Matthews ολοκληρώνει την ανάλυση, εν αντιθέσει, προς τους προηγούμενους συγγραφείς, προσδιορίζοντας **πλαίσιο και λειτουργία της επερχόμενης δημοκρατίας**. Το πλαίσιο προσδιορίζεται από τον δεύτερο στόχο, ο οποίος δίνει τις ιδιότητες που θα πρέπει να συγκροτούν την επερχόμενη δημοκρατία. Επ' αυτού του πλαισίου η ίδια θα αντιπαρατεθεί κατοπτρικά προς τον εαυτό της – αυτό προσδιορίζεται από τον όρο απορία. Κατ' αυτόν τον τρόπο η ίδια μπορεί να επέλθει όχι ως κάτι ξένο και αλλότριο αλλά αυτοκατοπτριζόμενη ανάμεσα στις δύο της όψεις (παρελθόντος και μέλλοντος). Όψεις οι οποίες συνυπάρχουν όχι ως ασύνδετες αλλά «συνδεδεμένες με μία πόρπη» (clasp) – για να χρησιμοποιήσω την ορολογία του Matthews – ως το πραγματικό κοινωνικό δημοκρατικό πολίτευμα. Διότι, αυτοκατοπτριζόμενη αποκτά την αυτογνωσία της και μέσω της «αυτοάνοσης» λογικής που διαθέτει επιτελεί την αυτοκριτική της, ώστε συνεχώς να αυτόβελτιώνεται. (πρβλ σήμερα την μέθοδο της βιοανάδρασης για τα ανθρώπινα υποκείμενα).

**ΜΕΡΟΣ IV ΣΧΟΛΙΑ ΣΤΟΝ ΔΙΑΛΟΓΟ ΤΟΥ JACQUES
DERRIDA ΜΕ ΤΗΝ GIOVANNA BORRADORI**

Περιεχόμενα

1. Εισαγωγή	111
2. Πρώτη στιγμή πρώτη αυτοανοσία. Αντίδραση και αντανάκλαση. Ο ψυχρός πόλεμος στο κεφάλι.....	115
3. Δεύτερη στιγμή – δεύτερη αυτοανοσία: Χειρότερη από τον ψυχρό πόλεμο, «worse than everything that has ever taken place»!....	119
4. Τρίτη στιγμή, τρίτη αυτοανοσία – ο φαύλος κύκλος της καταστολής.....	121
5. Σχολιασμός	122
6. Επίλογος	127

1. Εισαγωγή

Ο Derrida στον διάλογο του με την Borradori αναφέρεται στην επίθεση της 11^{ης} Σεπτεμβρίου ως ένα **τραύμα** για την παγκόσμια συνείδηση. Όχι ένα οιονδήποτε ψυχολογικό τραύμα, το οποίο έπεται από μία μικρή ή μεγάλη περίοδο πένθους δύναται να επουλωθεί. Ένα ψυχολογικό **άπειρο** τραύμα (infinite)⁷⁴, υπό την έννοια του μη εκλογικεύσιμου, διότι «δεν το χωράει ο νους» κατά την απλή λαϊκή έκφραση.

- a) άπειρο ως **α-περίγραπτο** διότι δεν υπάρχουν τα νοητικά εργαλεία για τον καθορισμό του (describe), εφ' όσον πρόκειται για μοναδική και μάλιστα αρνητική παράσταση:
  - i. αρνητική εφ' όσον πρόκειται για καταστροφή, συνεπώς για αρνητική δημιουργία, και
  - ii. αρνητική διότι η μορφή της δεν παριστά δομές αλλά αποδόμηση (deconstruction) ήδη υπαρχουσών πραγμάτων και δύναμης.
- b) άπειρο ως **α-κατάλληλο** διότι δεν μπορούμε να το ταυτοποιήσουμε (identify), καθότι δεν αφορά θέσεις (ή όπερ τω αυτό αντιθέσεις) αλλά ανεπανάληπτη καταστροφική διάλυση. Όντας ανεπανάληπτη δεν υπάρχει γενικό μορφικό σχήμα (το καθόλου) ούτε καν μόρφωμα για να υπαχθεί η, έστω, καταστροφική αρνητική μορφή. Ως εκ τούτου στην παράσταση δεν δύναται να αποδοθεί νόημα και έτσι παραμένει άνευ περιεχομένου, άρα ακατάληπτος και ακατανόητος.
- c) άπειρο ως **α-προσδιόριστο**, διότι εφ' όσον δεν υπάρχει περιεχόμενο στην, έστω, διαλυτική αυτή μορφή ή όψη, δεν δύναται να της αντιστοιχηθεί ένα νόημα, παραμένουσα τοιουτοτρόπως α-νόητη.

---

⁷⁴ Βλ. διάλογο σελ. 93-94

Όντας μη-νόησιμη δεν μπορεί να εννοιοποιηθεί και κατά συνέπεια ούτε να ονομαστεί (nameit)

ΑΠΕΙΡΟ (INFINITE) ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΟ ΤΡΑΥΜΑ αοριστία (abstract)		
α- ταυτοποιήτο cannot identify (σχήμα)	α – προσδιόριστο cannotname (έννοια)	α- περίγραπτο cannot describe (μορφή)
ΠΙΝΑΚΑΣ IV 1		

Όλες οι αρνητικές θέσεις που παρουσιάζονται στον πίνακα IV 1 αντιστοιχούν σ' αυτό που ο Derrida ονομάζει άπειρο τραύμα:

τραύμα ως αρνητική, πνευματική, ακατάληπτη θέση της σύλληψης του απείρου, του καθόλου, με βάση το οποίο λειτουργεί η ανθρώπινη νόηση, το πνεύμα εν γένει, (για να προσδιορίσει τις έννοιές του και να συγκροτήσει τα εκάστοτε λογικά του συστήματα).

Για τον Derrida αυτή η αρνητική τραυματική θέση αντιστοιχεί σε έναν **ορίζοντα μη-γνώσης** ή αλλιώς έναν **μη-ορίζοντα γνώσης**.

ορίζοντα μη-γνώσης horizon of non-knowledge	μη-ορίζοντα γνώσης non-horizon of knowledge
κατ' αναλογία της θέσης	
cogito ergo sum	ergo sum cogito ⁷⁵
ΠΙΝΑΚΑΣ IV 2	

⁷⁵ Βλ. Ι Καντ, Κριτική του Καθαρού Λόγου, Β422 υπ. Καντ σχετικώς με τον προσδιορισμό του Εγώ νοώ.

Αυτό το γεγονός αποδεικνύει την ευρύτερη νοητική αδυναμία στο σκέπτεσθαι και διαλογίζεσθαι το γεγονός, και κατ' επέκταση την αδυναμία πρόβλεψης.

Υπάρχει Αδυναμία στις ΝΟΗΤΙΚΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ ⁷⁶		
POWERLESSNESS		
το ΣΚΕΠΤΕΣΘΑΙ		<u>1^η κίνηση</u>
κατανοείν	comprehend	} γνωρίζειν (cognize)
αναγνωρίζειν	recognize	
το ΔΙΑΛΟΓΙΖΕΣΘΑΙ		<u>2^η κίνηση</u>
ταυτοποιείν	identify	} περιγράφειν (describe)
ονομάζειν	name	
το ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΕΣΘΑΙ		<u>3^η κίνηση</u>
αδυναμία πρόβλεψης	foresee	πρό-θεση
ΠΙΝΑΚΑΣ IV 3		

Υπάρχει αδυναμία πρόβλεψης διότι δεν υπάρχουν θέσεις, ερείσματα, στις οποίες θα μπορούσε έλλογα να βασιστεί ο στοχασμός και να θεμελιώσει την πρόθεση – έστω – για την αντιμετώπιση κάθε παρόμοιου επέκεινα γεγονότος, εφ' όσον δεν έχει κατανοηθεί και ερμηνευθεί το εν λόγω τραυματικό γεγονός.

Προς χάριν αυτής της ερμηνείας και εννοιολόγησης, η οποία δεν μπορεί να επεκφραστεί, να ταυτοποιηθεί με καθαρώς εννοιολογικά εργαλεία, καθότι αφορά μία αφηρημένη (abstract) ιδεολογική κατάσταση, χρησιμοποιεί τρεις συγκριτικές στιγμές: του μακρόκοσμου και του μικρόκοσμου. Με

- a) μακρόκοσμο: το παγκόσμιο σύστημα της ανθρωπότητας ως ένα αυτοδύναμο λειτουργικό όλον σε επιβίωση και

⁷⁶ Αριστοτέλη, Ηθικά Νικομάχεια, Βιβλίο Ζ'

- b) μικρόκοσμο: την γονιδιακή διαδικασία επιβίωσης του ανθρώπινου οργανισμού.

Επειδή, μάλιστα, το πρόβλημα προς επίλυση αφορά «εμπόλεμη κατάσταση», θα συγκριθεί, θα παραλληλιστεί το άπειρο ψυχολογικό τραύμα με τον αδυσώπητο νόμο (implacable law) ο οποίος προσδιορίζει την διαδικασία της αυτοανοσίας. Κατά συνέπεια, οι τρεις στιγμές, που αναλογούν, παράλληλα, στο σκέπτεσθαι, διαλογίζεσθαι και διαβουλεύεσθαι, τίθενται ως εξής:

- c) **1^η στιγμή: 1^η αυτοανοσία**, διαπίστωση συνέχισης του ψυχρού πολέμου
- d) **2^η στιγμή: 2^η αυτοανοσία**, κατάσταση χειρότερη του ψυχρού πολέμου
- e) **3^η στιγμή: 3^η αυτοανοσία**, διερεύνηση για εξισορρόπηση του ψυχρού πολέμου

Για να γίνει τούτο κατανοητό, θα χρειαστεί μία αναφορά στο ιστολογικό τραύμα, σύμφωνα με την βιολογία.

Όλες οι αυτοάνοσες ασθένειες, παρά την διαφορετική τυπικότητά τους, χαρακτηρίζονται από ανάπτυξη ανοσιολογικής απόκρισης ενάντια σε στοιχεία του ίδιου του εαυτού:

λειτουργία που συνεπάγεται την διατήρηση μίας προστατευτικής ισορροπίας, μεταξύ των ενεργειών που καθορίζουν την ζωτικότητα του οργανισμού και συνεπώς την κανονιστικότητά του.

Μία αυτοάνοση ασθένεια, εν γένει, είναι μία κατάσταση στην οποία ο τραυματισμός των ιστών προκαλείται από κύτταρα (T cells) ή αντισώματα επιδρώντα στον ίδιο τον

εαυτό. Η ενεργοποίηση μπορεί να αρχίσει με μία λοίμωξη η οποία εξακολουθεί, επιμένει και απουσία του αρχικού μικροβιακού αντιγόνου. Για να συμβεί όμως αυτό, για να αρχίσει η διαδικασία της αυτοανοσίας, χρειάζεται ιστοσυμβατότητα.⁷⁷ Αυτήν «καλλιέργησαν» οι ΗΠΑ επιμορφώνοντας τους αλλοδαπούς – ως εάν ήταν ημεδαποί και έδωσαν την δυνατότητα της αυτοάνοσης παθογένεσης μέσα στο ίδιο τους το έδαφος, τον ίδιο τους τον οργανισμό.

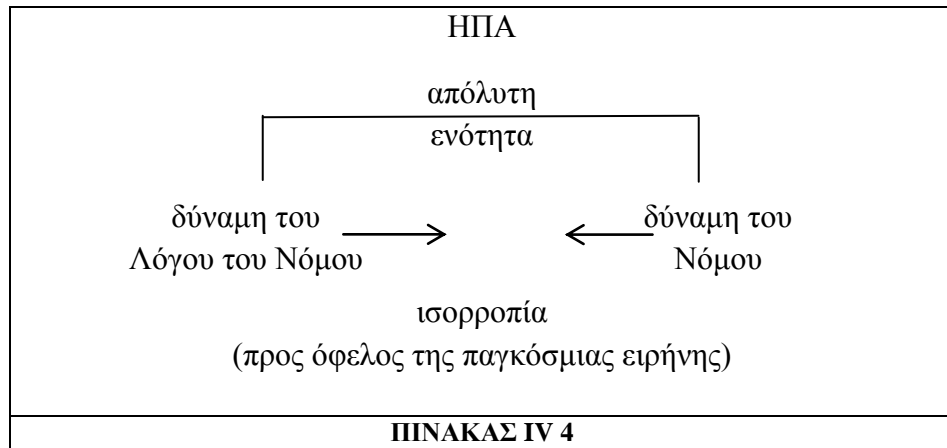
2. Πρώτη στιγμή πρώτη αυτοανοσία. Αντίδραση και αντανάκλαση. Ο ψυχρός πόλεμος στο κεφάλι

Η πρώτη στιγμή αφορά την διερεύνηση της κατάστασης του κτυπήματος της 11^{ης} Σεπτεμβρίου ως γεγονός. Γεγονός το οποίο κατατάσσεται σ' εκείνα του ψυχρού πολέμου, ο οποίος θεωρείτο ότι είχε τελειώσει. Όχι μόνο είχε τελειώσει, αλλά έκτοτε οι ΗΠΑ κηδεμονεύουν τον κόσμο, εγγυώμενες την ασφάλειά του, δια της κυρίαρχης θέσης των στο συμβούλιο ασφαλείας και σε άλλους διεθνείς οργανισμούς. Οι ΗΠΑ, τοιουτοτρόπως, πλην του πλούτου, της τεχνοεπιστημονικής και στρατιωτικής των δύναμης, παραμένουν, με την αυτοπαρουσία των στον κόσμο, το διαπίστευμα της τάξης:

- a. τόσο ως απόλυτη ενότητα **δύναμης και νόμου**
- b. όσο και ως απώτερη επιβολή **δύναμης και λόγου του νόμου**⁷⁸

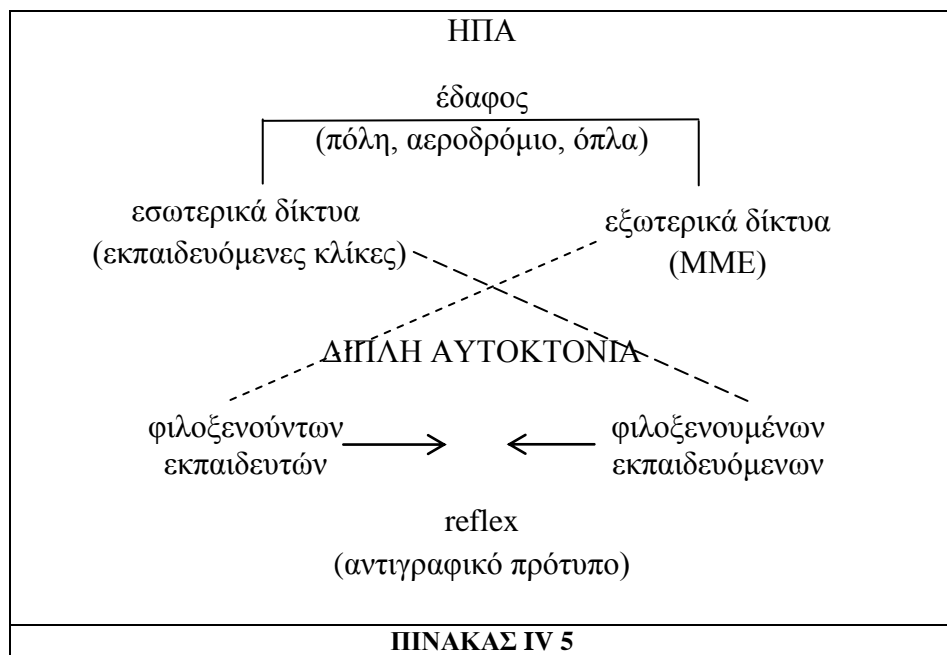
⁷⁷ Βλ. μέρος I 6) αυτοάνοση ασθένεια.

⁷⁸ Παρατηρείται μία διαλεκτική σχέση κανονιστικότητας και Λόγου (το αντίστοιχο της φύσης και λόγου για το πολιτικό υποκείμενο – ΗΠΑ)

Αυτό το κλειστό κύκλωμα αποτελεί το πρώτο σύμπτωμα αυτοανοσίας κατά τον Derrida. Πρόκειται για μία αυτοκαταστροφική αυτοανοσία, διότι:

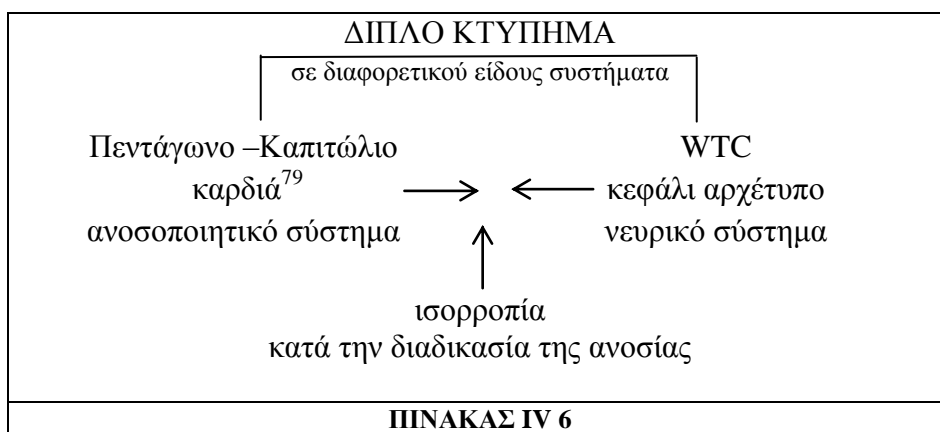
- a) οι ΗΠΑ παρέχουν το έδαφος και τα μέσα διάδοσης και τα όπλα επίθεσης και τους χρήστες των όπλων για μία διπλή αυτοκτονία –αυτοκτονία και όχι δολοφονία διότι πρόκειται για το ίδιο το «σώμα», το έδαφος και τις λειτουργίες των ΗΠΑ.

b) παρατηρείται ότι αυτή η διπλή αυτοκτονία επιτελείται ως ένα διπλό κτύπημα:

- i. **στο κεφάλι** του παγκοσμίου συστήματος, το (WorldTradeCenter-WTC) ως το αρχέτυπο, διότι υπάρχει και, το αντίστοιχο του, στην Κίνα, και
- ii. **στην καρδιά** του συστήματος – το πεντάγωνο δίπλα στο Καπιτώλιο που στεγάζει το κογκρέσο.

Αυτά τα δύο κτυπήματα επειδή αντιστοιχούν, το μεν πρώτο στην λειτουργική δομή του νευρικού συστήματος που παρέχει την πληροφορία στο ανοσοποιητικό σύστημα, ενώ το δεύτερο είναι το ανάλογο της λειτουργικής διαδικασίας του ανοσοποιητικού συστήματος, αυτού καθ' εαυτού, ο Derrida ομιλεί για μία πρώτη στιγμή αυτό-καταστροφικής αυτοανοσίας.

c) αξιοσημείωτο είναι ακόμη ότι η επίθεση στο «κεφάλι» εκτελείται σε δύο χρόνους, για να υπάρξει η δυνατότητα της αρνητικής απήχησης της καταστροφικής εικόνας στην παγκόσμια συνείδηση.

⁷⁹ Παρατηρείται ότι η διπλή ροή της καρδιάς προσδιορίζεται με την συνδιαλλαγή της διπλής αρχής: πολιτικής (καπιτώλιο) και στρατιωτικής (πεντάγωνο).

Από τα ως άνω συμπεραίνεται ότι η διπλή αυτοκτονία, του διπλού κτυπήματος, στα δύο διαφορετικά ζωτικά λειτουργικά κέντρα του συστήματος, ενός και του αυτού γεωπολιτικού χώρου, – όχι οιονδήποτε αλλά των ΗΠΑ, ήτοι του χώρου εκείνου, ο οποίος εγγυάται την ασφάλεια του κόσμου, κατάφερε να πραγματοποιηθεί υπό την **ακούσια** αιγίδα των ΗΠΑ. Διότι οι ίδιες οι ΗΠΑ, με το να εκπαιδεύσουν τους αλλοδαπούς, ως εάν επρόκειτο για δικά της άτομα, καλλιέργησαν την ιστοσυμβατότητα⁸⁰ συστημάτων που από την φύση των ήταν ξένα προς άλλα, για την ασφάλεια του ευρύτερου παγκοσμίου οργανικού συστήματος. Τοιουτοτρόπως, κατ' αναλογία της βιολογικής αυτοανοσίας – και δεδομένης της ιστοσυμβατότητας, επέρχεται πλέον εύκολα η διπλή αυτοκτονία.

Από τα παραπάνω πιστοποιείται πράγματι ότι το κτύπημα της 11^{ης} Σεπτεμβρίου αφορά ένα κτύπημα «ψυχρού πολέμου στο κεφάλι» όπως το ορίζει ο Derridaγεγονός «αυτοανοσίας» αποδεκτό ως τέτοιο, από όλους τους διανοούμενους. Ακολούθως θα μας περάσει στην «επόμενη» στιγμή, την δεύτερη αυτοανοσία.

⁸⁰ Είναι γνωστό ότι κατ' αυτό τον τρόπο επιτυγχάνεται σε μη συμβατά γενετικά ζεύγη, η απόκτηση τέκνων.

**3. Δεύτερη στιγμή – δεύτερη αυτοανοσία: Χειρότερη από τον ψυχρό πόλεμο,
«worsethaneverythingthathasevertakenplace»**

Ο Derrida εκκινεί με τις διαβαθμίσεις της ψυχολογικής ποιοτικής αποτύπωσης των γεγονότων στον άνθρωπο:

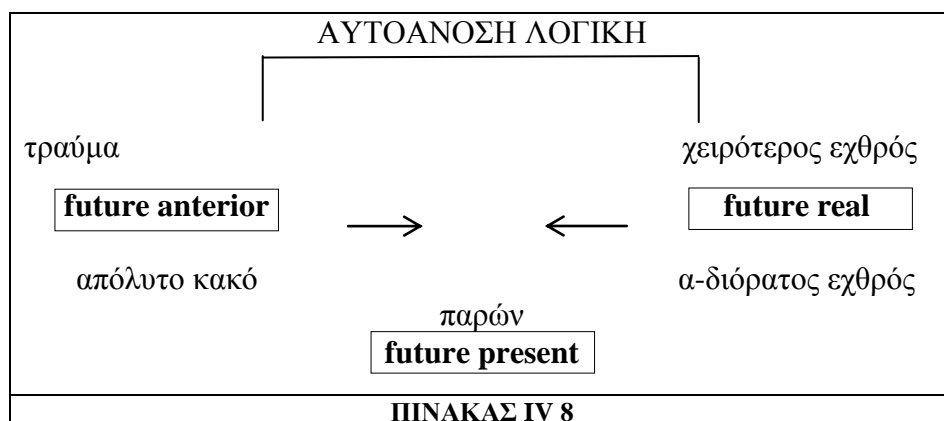
- a) Ένα **σημαντικό γεγονός**, προκαλεί πάντα μία πληγή στην συνηθισμένη καθημερινότητα της ιστορίας, την συνηθισμένη επανάληψη και αναμονή εμπειριών, διότι διακόπτει την καθιερωμένη ροή των γεγονότων.
- b) Ένα **τρομακτικό γεγονός**, είναι εκείνο που δεν καταγράφεται ούτε ως ένα απλό συνειδητό γεγονός στη μνήμη, ούτε αποθηκεύεται ασυνείδητα αυτούπου συνέβη. Το τρομακτικό γεγονός συνδέει το παρόν με το παρελθόν ως μία ασταμάτητη επανάληψή του, η οποία μπορεί εξακολουθητικά να αναπαράγει ότι έχει ήδη προκύψει.

Το τραυματικό γεγονός συνεπώς, καίτοι ανήκει στο παρελθόν ενέχει μία συγχρονικότητα, διότι επιστρέφει στο εδώ και τώρα – συνειρμικά, όμως ή ασυνείδητα, όπως είναι γνωστό από την ψυχολογία.

- c) Ένα κατ' εξαίρεση, **άπειρο τραυματικό γεγονός**, δεν παραμένει απλά στη μνήμη, ούτε απωθείται και κατατάσσεται απλά στο ασυνείδητο. Βρίσκεται πάντοτε ως μία ενεργός λειτουργική α-κατάληπτη εικόνα – εκείνη του τρόμου επί του προκειμένου – η οποία έχει τόση δύναμη ώστε να επιτυγχάνει να αυτο-προβάλλεται στο μέλλον, υπερσκελίζοντας το παρόν. Και όντας «άπειρο» γεγονός επισκιάζει το μέλλον, το οποίο επέρχεται ως ένα, έτι χειρότερο, τραύμα.

Γι' αυτό ο Derrida αναφέρει ότι η «τωρινότητά του» επέρχεται από ένα απαρουσίαστο μέλλον.⁸¹

Όταν, ως εκ τούτου, ο άνθρωπος συλλογίζεται το μέλλον του, το διαλογίζεσθαι βρίσκεται εμπροσθεν, υποθετικών πάντοτε προτάσεων, αλλά αρνητικών την φορά τούτη. Αρνητικών υπό την έννοια ότι οι θέσεις που προ-αιρούνται δεν προσβλέπουν στο μέλλον αλλά, έχοντας επιτελεστεί η ως άνω μεταστροφή, επέρχονται εξ αυτού. Αυτή την κίνηση της νόησης ορίζει ο Derrida ως **αυτοάνοση λογική ή δεύτερη αυτοανοσία**. Την ανάλυση της αυτοάνοσης λογικής ο Derrida επιτυγχάνει με την χρονική διάσταση του μέλλοντος χρόνου σύμφωνα με το ακόλουθο επιστημολογικό σχήμα.⁸²

Στον ψυχρό πόλεμο, θεωρούμενος ως ένα **θεωρητικό παιχνίδι**, μία μονομαχία ή αντιπαράθεση **δύο** εξ ίσου **ισχυρών κρατών σε ισορροπία**, (όχι μόνο κατά την στρατιωτική δύναμη, αλλά και ως προς στην **πολιτισμική εξέλιξη**) υπήρχε πάντοτε μία εξ ορθολογικευμένη λογική, αν θα μπορούσε έτσι να διατυπωθεί, για την επαναφορά της κάθε προκύπτουσας ανισορροπίας. Σήμερα, τα αναμενόμενα, ως επικείμενα, γεγονότα του τρόμου αφορούν μία επίθεση. Επίθεση από ένα αδιάγνωστο

⁸¹ Βλ. διάλογο σ. 97

⁸² Αυτό μας το παρουσίασε και ο Matthews

μέτωπο, του «άξονα του κακού», ο οποίος ενέχει χημικό, βακτηριακό ή και πυρηνικό υλικό. Δεν διαθέτει, όμως, ισοδύναμα ανεπτυγμένα πολιτισμικά ήθη, για **θεωρητικά παιγνίδια προς όφελος της ίδιας της ανάπτυξης** – όχι πλέον, μόνο αμοφτέρων, όπως τότε στον ψυχρό πόλεμο κρατών αλλά – **όλων των λαών της γης**. Αντιθέτως, αποτελεί την απόλυτη απειλή, γιατί θέτει σε κίνδυνο τον παγκόσμιο ιστό, και τούτο μή γένοιτο!

4. Τρίτη στιγμή, τρίτη αυτοανοσία – ο φαύλος κύκλος της καταστολής

Η Τρίτη στιγμή της αυτοανοσίας επέρχεται ως εγκλωβισμός της διεθνούς κοινής γνώμης στο μεθοδολογικό πρότυπο του προηγούμενου πίνακος. Αφορά το γεγονός της κατοπτρικής απάντησης στην τρομοκρατία, με τρομοκρατία. Δεν πρόκειται για μία καταστολή της τρομοκρατίας αλλά για μία κατάσταση που συνεχίζει [διττά] να κλιμακώνεται, σε μία αντιπαράθεση του **«ποιός είναι ο περισσότερο τρομοκράτης»**.

Το γεγονός ανάγεται στο θέμα της απροσδιοριστίας των εννοιών,⁸³ διότι είναι ως εάν γίνεται **λήψη**, εδώ, όχι του ζητούμενου, αλλά **του προς αποφυγήν γεγονότος** – μία απροσδιοριστία εννοιολόγησης, η οποία παρουσιάστηκε στις δύο προηγούμενες «στιγμές». Το ζήτημα εγκαλεί μία **φιλοσοφική ερμηνεία**, ένα **διαβουλεύεσθαι** το οποίο θα μπορούσε, διαρρηγνύοντας τον φαύλο κύκλο, να καθοδηγήσει σε σοφότερη αντιμετώπιση.

Για να μεθοδεύσει τον συλλογισμό, ο Derrida, διερωτάται τι σημαίνει **πραγματικά** ο όρος **τρομοκρατία**, τι σημαίνει «**κρατική**» ή «**διεθνής**» τρομοκρατία και πού τίθενται τα όρια, οι καθοριστικές γραμμές εθνικού και διεθνούς αστυνομίας και στρατού, ειρηνικής παρέμβασης και πολέμου, πολιτών και στρατιωτών, σε μία

⁸³ Το θέμα του Πλατωνικού Θεαίτητου

ἔπικράτεια, και πάντοτε μέσα στα πλαίσια που διασφαλίζουν την αμυντική ή επιδεκτική δυνατότητα μίας «κοινωνίας».⁸⁴

5. Σχολιασμός

Η ως άνω σημασιολογική αστάθεια για τα όρια των εννοιών, και κατά συνέπεια τον προσδιορισμό των πραγματικών πρακτικών λειτουργικών διαχωρισμών, φανερώνει ότι οι κοινωνίες, το ευρύτερο παγκόσμιο σύστημα, συμπεριφέρεται ως ένα **χαοτικό σύστημα** και ως εκ τούτου συλλαμβάνεται ως εννοιολογική αοριστία. Διότι όταν ένα σύστημα παρουσιάζει χάος και πολυπλοκότητα λειτουργεί κατά τους νόμους της κβαντικής φυσικής, όπως η φύση και η συνείδηση. Αυτό σημαίνει ότι τόσο η φύση όσο και ο άνθρωπος διαχειρίζονται την πολυπλοκότητα όχι αθροιστικά αλλά συντακτικά:

η μεν φύση με **φαινότυπους**, η δε συνείδηση με **σύμβολα** για να προσδιορίσει τις καθαρές έννοιές της (ειρήνη, δόξα, φιλία, κ.α.) την αλήθεια των οποίων διασφαλίζει η γνωστική ικανότητα του ίδιου του ανθρώπου.⁸⁵

Σήμερα, εποχή κατά την οποία υπάρχει ένας καθολικός οικονομικός, πολιτικός και πληροφοριακός ιστός σ' ολόκληρο τον πλανήτη, η έκφανση των κοινωνιών, είτε πρόκειται για πολιτισμική έκφραση, είτε για έκφραση τρόμου, αντιστοιχεί στην «κβαντική» συμπεριφορά της παγκοσμιοποιημένης διεθνούς κοινότητας ως ένας ζωντανός πολύπλοκος οργανισμός, και τούτο είναι το δύσκολο.

Ο Derrida προσπαθεί να βάλει μία τάξη στο χάος, διευρύνοντας ιστορικο-πολιτικά την έκφανση του όρου τρομοκρατία. Ξεκινά από την αναμφίβολον θέση ότι:

---

⁸⁴ «Λέω εδώ απλά «κοινωνία» γιατί υπάρχουν περιπτώσεις όπου μία περισσότερο ή λιγότερο οργανική και οργανωμένη πολιτική παρουσία δεν είναι ούτε ένα κράτος, ούτε μία τελείως μη-κρατική παρουσία αλλά κατ' ουσίαν ένα κράτος: απλά κοίτα στο τι σήμερα ονομάζεται Παλαιστίνη ή Παλαιστινιακή Αρχή.»

⁸⁵ Βλ. Ι Καντ, «Κριτική της Κριτικής Δύναμης», παρ. 91, και υπ. Καντ σε αυτήν.

όλες οι βίαιες εμπειρίες είναι αναγκαστικά απόρροια κάποιας μορφής τρομοκρατίας

και πιστοποιεί ότι, η ιστορία του όρου τρομοκρατία έχει τις ρίζες της στην «βασίλεια» του τρόμου, κατά την διάρκεια της γαλλικής επανάστασης. Ένας τρόμος που διεξήχθη στο όνομα του κράτους και που προϋποθέτει, νομικό μονοπώλιο, την βία.

Στην λειτουργική έκβαση των σημερινών κοινωνιών, υπάρχει ένα διαχωρισμός, μία διαφοροποίηση των κοινωνικών κατηγοριών:

- **οι πολίτες** που θεωρούνται ότι είναι τα θύματα της τρομοκρατίας, και
- **οι στρατιωτικοί** που τίθενται εναντίον των εγκλημάτων προς την ανθρώπινη ζωή, και εναντίον της παραβίασης εθνικών και διεθνών νόμων.

Παρά το γεγονός ότι οι στρατιωτικοί φαίνεται να υποστηρίζουν τους πολίτες, δρουν κυρίως για ένα **πολιτικό σκοπό**:

να επηρεάσουν ή να αλλάξουν την πολιτική μιας χώρας τρομοκρατώντας τους πολίτες.

Οι ως άνω ορισμοί, παρατηρεί ο Derrida, δεν αναιρούν την **«κρατική τρομοκρατία»** και τούτο διότι

κάθε τρομοκράτης... ισχυρίζεται ότι αντιδρά σε αυτοάμυνα για μία προηγηθείσα τρομοκρατία από μέρους του κράτους....

Αυτό φαίνεται καθαρά στο γεγονός ότι οι ΗΠΑ, κατά την μακράν και περίπλοκον ιστορία των με την Νότια Αμερική, επιτυγχάνουν να κερδίσουν μία ενδοκυβερνητική **ομοφωνία στο να ορίζεται τρομοκρατία**:

κάθε οργανωμένη πολιτική αντίσταση έναντι της εκάστοτε κυβέρνησης, ούτως ώστε, εν συνεχεία, να δύναται να κληθεί «**ένοπλη συμμαχία**» για την καταπολέμηση της καλούμενης τρομοκρατίας.

Επιπλέον, οι ΗΠΑ πάντοτε, εξουσιοδοτούνται από τον ΟΗΕ για την αντιμετώπιση της διεθνούς τρομοκρατίας, έτσι τους προσδίδεται η ευχέρεια να χρησιμοποιούν οτιδήποτε κρίνουν κατάλληλο για να προστατεύσουν τον εαυτό τους.

Εύκολα παρατηρείται μία υπάρχουσα **διαλογιστική αταξία**, ένα εννοιολογικό χάος στους ως άνω ορισμούς, ως επισημαίνει ο Derrida και το επιβεβαιώνει με την αναφορά στο γεγονός ότι κάποια κράτη εξέφρασαν επιφυλάξεις σχετικά με τη σαφήνεια της έννοιας και τα κριτήρια που χρησιμοποιούνται για να προσδιορίσουν τον όρο «**διεθνής τρομοκρατία**», όπως φάνηκε σε μία τηλεοπτική σύνοδο του ΟΗΕ, έπειτα από την 11^η Σεπτεμβρίου. Διότι, ως τόσες άλλες νομικές έννοιες, θεωρείται και παραμένει δυσνόητος, δογματική και πρώιμος (ως ακατανόητος λογικά, άρα κβαντικά και όχι ορθολογικά επεκφρασμένη).

Η φιλοσοφική ερμηνεία, που αποτελεί την βάση για την περαιτέρω αναγκαία ανθρώπινη διαβούλευση, έχει ανάγκη του πλήρους καθορισμού των εννοιών της, για την διαύγεια των κρίσεών της. Μόνον έτσι θα μπορούσαν να συγκροτηθούν πραγματικά οι προϋποθέσεις ενός φιλοσοφικού Λόγου, ο οποίος θα ήτο δυνατόν να χαράξει νέα γραμμή πλεύσης και να επιλύσει το αδιέξοδο του «**τρομοκρατικού-αντιτρομοκρατικού**» φαύλου κύκλου.

Στο σημείο αυτό ο Derrida αναφέρεται στην ανάγκη «αλλαγής παραδείγματος» ως μεταστροφή των σχετικών θέσεων, υπό την μορφή της αλλαγής οπτικής, όπως συνέβη στην αντιμετώπιση των «βετεράνων» της Αλγερίας.

Μέχρι την δεκαετία του 1990 οι αλγερινοί επαναστάτες θεωρούντο εσωτερική υπόθεση της γαλλικής εθνικής επικράτειας. Το 1990, το γαλλικό κοινοβούλιο ανακηρύττει αναδρομικά τον, τότε, εμφύλιο σε καθεστώς «πολέμου», για να έχει την δικαιοδοσία να ικανοποιήσει το «συνταξιοδοτικό αίτημα» των «βετεράνων», οι οποίοι, τότε, είχαν την αστυνόμευση για την εθνική ασφάλεια, και το επιτυγχάνει, με βάση το διεθνές δίκαιο.

Αυτό το τελευταίο προσδιορίζει ότι

- **η ένοπλη καταστολή**
- **η εσωτερική αστυνόμευση και**
- **η κρατική τρομοκρατία**

ξαφνικά μετατρέπονται σε **πόλεμο**, ενώ παράλληλα οι **τρομοκράτες** έκτοτε θεωρούνται, από τον περισσότερο κόσμο, ως **αγωνιστές και ήρωες της εθνικής ελευθερίας**.

Με βάση τα παραπάνω ο Derrida ισχυρίζεται ότι χρειάζεται

- **μία επείγουσα επανίδρυση των νομικο-πολιτικών καταστάσεων** και
- **μία εννοιολογική μετάλλαξη**, η οποία πρέπει να θα είναι σημασιολογική, λεξιλογική και ρητορική.

Κατ' αυτόν τον τρόπο, ο στοχασμός θα απεγκλωβίζετο από τον φιλοσοφικό κατοπτρισμό, του «**ποιός ο περισσότερο τρομοκράτης**» και μπορούσε να αναλογιστεί μία πραγματικά φιλοσοφική ερμηνεία. Άλλως η τρομοκρατία, όχι μόνο δεν καταπολεμάται αλλά κλιμακώνεται. Ισοδυναμεί με το ρητό:

«καταφεύγω στην τρομοκρατία ως έσχατη λύση. Υπερασπίζομαι τον εαυτό μου και αντεπιτίθεμαι. Ο αληθινός τρομοκράτης, ο χειρότερος, είναι αυτός

που θα μου έχει στερήσει κάθε άλλο μέσο ανταπόκρισης, πριν παρουσιάσει τον εαυτό του, ο πρώτος επιτιθέμενος, ως [εάν ήτο] το θύμα».⁸⁶

Το πρόβλημα, επίσης, σχετικώς με τον περισσότερο ή λιγότερο τρομοκράτη δεν αφορά ένα ζήτημα **ποσοτικής λογικής**. Η ποιότητα και η ένταση της συγκινησιακής κατάστασης που προκαλείται συνειδητά ή ασυνείδητα ΔΕΝ είναι πάντοτε ανάλογος του αριθμού των θυμάτων ή του μεγέθους της καταστροφής. **Πρόκειται για μία ποιοτική μετάλλαξη προς το χειρότερο, και τούτης ο χειρισμός είναι που αναγκαιεί.**

Πρόκειται για μία απόλυτη ανάγκη, επειδή εμείς, τα άτομα που αποτελούμε τις κοινωνίες ΔΕΝ είμεθα μόνον φύση. Ταυτόχρονα με τα «αντανακλαστικά» μας χαρακτηριστικά, και την πνευματική μας θεωρητική ικανότητα, έχουμε στην δικαιοδοσία μας αδυσώπητη τεχνολογική καταστροφική δύναμη – δικό μας επίτευγμα. Εύκολα, συνεπώς, εάν καρδιά και νους, ήθος και λογική δεν συγκυβερνήσουν, θα μπορούσε να επισυμβεί το χειρότερο, το απόλυτο κακό:

ο θάνατος ολοκλήρου του οργανισμού της ανθρωπότητας

και τούτο ορίζει ως 3^η στιγμή, τρίτη ανοσία ο Derrida.

---

⁸⁶ Διάλογος σ. 107

6. Επίλογος

Οι τρεις στιγμές, την ανάλυση των οποίων ως αρνητική διαδικασία παρουσιάζει ο Derrida, αντιστοιχούν στις τρεις κινήσεις της νόησης. Επιτυγχάνει, έτσι, για το συγκεκριμένο γεγονός της 11^{ης} Σεπτεμβρίου, να τις αντιστοιχεί με τρεις κινήσεις της διαδικασίας της βιολογικής αυτοανοσίας

- την κατοπτρική σύλληψη από τον «υποδοχέα»
- την μεταφορά στον πυρηνικό χώρο
- και την απόπτωση ή θάνατο,

γεγονός το οποίο υποστηρίζει και ο Haddad. Η μεταφορά όμως της αυτοανοσίας δεν φαίνεται ότι θα μπορούσε να επεκταθεί στην δημοκρατία, διότι δεν μας παρέχει, ο Derrida, στοιχεία με τα οποία θα μπορούσε, τούτο, να επαληθευθεί. Η **ποιοτική**, και όχι ποσοτική **λογική** της τρομοκρατίας, αναφέρεται σε *aposteriori* κριτική και όχι *arriori* αναγκαιότητα. Δεν εμβαθύνει, συνεπώς, ούτε αμβλύνει την, όντως αναγκαία, ποιοτική λογική στον ψυχολογικό χώρο της ηθικής – πολιτισμικής ηθο-παιδείας.

Η δημοκρατία, ως γνωστόν από την αρχαία γραμματεία, χρειάζεται την, κατά την κυριολεξίαν, «πολιτείαν» των ανθρώπων. Καθότι τότε είναι οι άνθρωποι σε θέση να θέτουν τους νόμους των και να υπακούουν σε αυτούς. Η δημοκρατία ακόμη θα μπορούσε να επιβιώσει και μεταξύ πολιτισμικά ετεροκλίτων κοινωνιών οι οποίες, όμως αποτελούνται από, μεθοδολογικά, κατ' ανάλογον τρόπο διαπαιδαγωγημένα άτομα. Διότι, το επαναλαμβάνω,

«αρκεί η συσχετίσή των, η σύνδεσή των αυτή καθ' εαυτήν, να είναι ένας άνευ όρων σκοπός, ο οποίος τίθεται ως ένα άνευ όρων καθήκον και πρώτο»

όπως αναφέρει ο Καντ. Διότι τότε, και μόνον έτσι, συνεχίζει,

«σε κάθε εξωτερική σχέση οι άνθρωποι δεν μπορούν να κάνουν διαφορετικά παρά να μπαίνουν σε αμοιβαία αντίδραση»

γεγονός που σημαίνει ότι το Εγώ τίθεται στην θέση του Άλλου, και τοιουτοτρόπως διατηρείται η ισορροπία. Μία πραγματική και όχι αυτοάνοση ισορροπία – του συστήματος.

«Μία τέτοια σύνδεση όμως δεν δύναται να υπάρξει παρά μόνο μέσα σε μία κοινωνία εν όσω αυτή βρίσκεται σε καθεστώς πολιτείας, δηλαδή αποτελεί ένα σώμα.»⁸⁷

Ο Derrida, επίσης, καίτοι αναφέρεται στον παγκόσμιο ιστό, την ανθρωπότητα ως ένα σώμα, καίτοι, ακόμα, κάνει νύξεις για μεταστροφή προς το μέλλον, με το παράδειγμα της αλλαγής οπτικής, δεν αναφέρεται στο καθαρό ανθρωπιστικό πολιτισμικό έργο – την **μετατροπή ενός δύνασθαι σε ένα είναι.**⁸⁸ Ούτε παρουσιάζει το επιστημολογικό πρότυπο το οποίο του αντιστοιχεί. Και τούτο είναι το θέμα του πέμπτου μέρους.

---

⁸⁷ Βλ. Ι. Καντ, «Δοκίμια», Εισ. Μετφ. Σχ. Ε.Π. Παπανούτσος, Δωδώνη 1971. Δοκίμιο Θεωρία και Πράξη, σ. 127.

⁸⁸ Βλ. Ι. Καντ, «Κριτική του Πρακτικού Λόγου», Κριτικός Φωτισμός της Αναλυτικής του καθαρού πρακτικού λόγου – τελευταίο μέρος.

Περιεχόμενα

1. Εισαγωγή	130
2. Μια νέα οπτική	130
3. Δικαιολόγηση της νέας οπτικής	
a) Αντιθετικές σχέσεις	135
b) Αντιφατικές αρχές	136
c) Φιλοσοφική ερμηνεία της σχέσης εναντίωσης	137
d) Μαθηματικό πρότυπο	139
4. Αντί επιλόγου	140

1. Εισαγωγή

Ξεκινώντας την μελέτη των κειμένων, σχετικώς με τον Derrida, από το έργο του Matthews, και με αφορμή την παρατήρηση της **κατ' ανάγκην συνύπαρξης των αντιφατικών αρχών**, άρχεται η υποψία για μία νέα οπτική. Πρόκειται για ιδέα η οποία ισχυροποιείται κατά την ανάγνωση του έργου του Mithcell καθόσον εκείνος παρουσιάζει, επιπλέον, την **κατοπτρική συσχέτιση** των ως άνω αντιθέσεων, γεγονός που σημαίνει ότι η συσχέτιση αφορά αντιφατικά μεν μεγέθη αλλά ανάλογα, τα οποία βρίσκονται (ή θα πρέπει να βρίσκονται) σε ισορροπία. Θέση η οποία **επιβεβαιώνεται** ακολούθως από το έργο του Haddad, σύμφωνα με το οποίο **αντιδιαστέλλονται οι λειτουργίες** των ως άνω αρχών, καίτοι όχι με τόση προφάνεια, **σε θεωρία και πράξη**.

2. Μία νέα οπτική

Όταν ο Derrida, ομιλεί για τους θρυμματισμένους ορίζοντες της γνώσης, παραθέτοντας όλα τα ρήματα που αντιπροσωπεύουν τις (μη-) λειτουργίες⁸⁹ της νόησης, αναφέρεται στην αδυναμία γνώσεως, συνεπώς κρίσης και ως εκ τούτου πρόβλεψης.⁹⁰ Επίσης, επειδή δεν υπάρχει λογικό πρότυπο για επαγωγικό-απαγωγικό συλλογισμό, η αντιμετώπιση της τρομοκρατίας τίθεται κατ' ανάγκη ως «τρομοκρατία v.s. τρομοκρατίας», γεγονός που όχι μόνο επιβραδύνει την προοδευτική όδευση του ανθρώπου εν γένει, αλλά τον οπισθοδρομεί. Συνεπώς επιζητείται διαφορετικός τρόπος επίλυσης του προβλήματος.

---

⁸⁹ Διάλογος. 94: comprehend, recognize, cognize, identify, name, describe

⁹⁰ ο.π. foresee

Από τις ως άνω παρατηρήσεις, δοθέντων, επίσης, και των τριών στιγμών της αυτοανασίας που αναφέρει ο Derrida, έπεται ότι **η κοινωνία λειτουργεί ως ένα φυσικό και έλλογο ον**, το οποίο δια του αναστοχασμού της (συλλογισμού επί της συσχέτισης των πραγματικών γεγονότων με τα οποία η ίδια εκφαινεται), αυτό-εξελίσσεται, εφόσον τούτα αφορούν προθετικό πρακτικό έργο.

Μία δυνατότητα για την επιστημολογική, και κατά συνέπεια αδιαμφισβήτητη, αντιμετώπιση του ζητήματος θα ήταν μία λύση κατ' αναλογίαν εκείνης που αφορά την **καθολική επιστήμη της ύπαρξης**. Τούτο διότι η μοναδικότητα – έστω και αρνητική⁹¹ – του γεγονότος της 11^{ης} Σεπτεμβρίου, για την αντιμετώπισή της, παραπέμπει στην έννοια του «εξ' ενός» ή «μέχρι ενός» με την οποία ο Αριστοτέλης⁹² αποδεικνύει την ορθότητα μίας καθολικής επιστήμης της ύπαρξης, κάτι θεμελιώδες έως σήμερα. Σύμφωνα με αυτήν θα μπορούσε, ίσως, να δοθεί το πρότυπο για μία λύση στο α-σύλληπτο πρόβλημα που μας απασχολεί. Διότι, «κατ' αυτήν την μέθοδο η αιτία παράγει το αποτέλεσμα χωρίς να το περιέχει αλλά και χωρίς να είναι ένα απλό ηγούμενό της,⁹³ επειδή, ακριβώς, η λογική μπορεί να εντοπίσει την αιτία εντός του αποτελέσματος». Αυτό σημαίνει ότι, «έχομε και πάλι έννοια [εκείνο το οποίο έλειπε για την κρίση] που καθιστά την αιτία λογικώς απλούστερη από το αποτέλεσμα [ήτοι αντιστοιχεί ένα περιεχόμενο στο μορφικό της σχήμα] με το προγενέστερο λογικώς απλούστερο του μεταγενέστερου [του εμπειρικού γεγονότος επί του προκειμένου]⁹⁴ και συνεπώς ο λογισμός διαθέτει εργαλεία θεωρητικής δικαιολόγησης

⁹¹ Αν ήταν θετική θα ήτο, ίσως, ωφελιμότερο να αφήναμε την κοινωνία να προάγεται αφ' εαυτής

⁹² Αριστοτέλης, *Μετά τα φυσικά*, Ε' 1026α 30-33

⁹³ Αριστοτέλης, ο.π. Παρατηρείται ότι η «μετατροπή ενός δύνασθαι σε ένα είναι» που αναφέρει ο Καντ εδώ, έχει το βαθύτερο θεμέλιό της.

⁹⁴ Όλη η ανάλυση αφορά μία εκτενέστερη θέση της πυθαγορίζουσας φράσης «πρώτον γαρ καθολικόν» βλ. A.C.Lloyd, «Οι ύστεροι Πλατωνικοί», μτφσ. Ν. Παπαδακάκης, Μ. Κόφφα, Ενάλιος 2006, σ. 109.

για να προβεί σε έργο. Έργο το οποίο αφορά ενδεχομενικές δομές, τις οποίες επινοεί και που θα επιδιορθώσουν τα λάθη του συστήματος. Και τούτο διότι

«η σχέση μίας πραγματικής αρχής με κάτι που τίθεται ή καταργείται μέσω αυτής, δεν μπορεί να εκφραστεί κατ' ουδένα τρόπο μέσω μίας κρίσεως, αλλά μονάχα μέσω μίας έννοιας...».⁹⁵

Αυτή τη σχέση την εγγυάται η γνωστική ικανότητα του ανθρώπου,⁹⁶ γι' αυτό πρόκειται και για «επιστήμη της ύπαρξης».

Παρότρυνση για την νέα ανάγνωση έδωσαν τα κείμενα τα οποία αναλύθηκαν.

Ο **Matthews** με την αναφορά του στην αναγκαστική συνύπαρξη **δημοκρατίας** και **ηγεμονίας**, ως διακυβέρνηση, καθορίζει τις αντιφατικές αρχές που βρίσκονται σε διαλεκτική συσχέτιση στο «κοινωνικό» υποκείμενο. Με την αναφορά στο «δαιμονικό ζεύγος», όπως αποκαλεί εκείνο της **ισότητας –ελευθερίας** είναι ως εάν μας παρέχει τις χαρακτηριστικές ιδιότητες εκάστης των ως άνω αρχών.

Ο **Mitchell** αναλύει την, από κάθε άποψη, διττή, **κατοπτρική συσχέτιση**, η οποία αφορά την **ορθή παράλληλη ομολογία ή αναλογία** για τις πολλαπλές μορφές και ζητήματα τα οποία έχει να αντιμετωπίσει κάθε κοινωνία. Αυτές αντιστοιχούν στην αυτό-αντίληψη της κοινωνίας (το ανάλογο των **μορφικών παραστάσεων**) ως την έκφρασή της, μέσω των πραγματικών γεγονότων της έκφρασης των πολιτών που την **απαρτίζουν**.

Ο **Haddad** με την διάκριση του όρου **αυτοανοσία σε στενή και ευρεία όψη**, προσδιορίζει τα περιεχόμενα των εκάστοτε μορφικών παραστάσεων. Αυτό σημαίνει ότι είναι σε θέση το «**κοινωνικό πνεύμα**» να ενοποιεί τις καταστάσεις – κάτι το

---

⁹⁵ Ι. Καντ, «Έννοια του Αρνητικού Μεγέθους στην Φιλοσοφία», σ,70

⁹⁶ Ι. Καντ, «Κριτική της Κριτικής Δύναμης» παρ. 91 2 και υποσ. Καντ

οποίο ενισχύει την θέση ότι η αναζητούμενη λύση θα μπορούσε να βασίζεται στο «πρότυπο» της επιστήμης της ύπαρξης.

Ο **Derrida**, όπως ο ίδιος αναπτύσσει τις «τρεις στιγμές» της αυτονομίας, περιγράφει έμμεσα τις τρεις κινήσεις της νόησης.

Η **πρώτη στιγμή** αφορά την κατοπτρική αρνητική πρόσληψη, η οποία οδηγεί σε **σύγχυση** του άλλου και του εαυτού, του ξένου και του φίλου. Αυτή η σύγχυση, μία ασυνείδητη συμπλοκή, λειτουργεί ως **εμβολιασμός** από το ίδιο το (ακατανόητο) τρομοκρατικό φαινόμενο. Προκαλείται, έτσι, η **ιστοσυμβατότητα** του μη τρομοκράτη σε τρομοκράτη: **δεύτερη στιγμή**, δεύτερη αυτοανοσία διότι ο οργανισμός παύει να λειτουργεί έλλογα, ενσυνείδητα, ορθολογικά και λειτουργεί αντιτρομοκρατικά.

Για να μπορέσουμε να ακολουθήσουμε τον συλλογισμό του Derrida κατά την **τρίτη στιγμή**, τρίτη αυτοανοσία, πρέπει να επισημανθούν τα ακόλουθα και μάλιστα κατ' αναγκαιότητα, λαμβανομένου υπ' όψιν ότι εγκαλεί κάθε λογής διανοούμενους απ' όλο τον κόσμο να συμπράξουν για την επίλυση του προβλήματος αλλιώς θα θεωρηθούν συνυπαίτιοι της καταστροφής.

Η συγκρότηση του υποκειμένου επιτυγχάνεται δια της αυτογνωσίας του ανθρώπου, κατά το αναστοχαστικό ενέργημα του πρακτικού έργου του ίδιου του εαυτού προς τον άλλο, την κοινωνία. Καθιστά έτσι ο άνθρωπος τον εαυτό του ένα «αδιαβατικό» σύστημα⁹⁷ (αυτάρκες, αυτόνομο και υπεύθυνο) το οποίο γνωρίζει τις δυνατότητές του και τις επιθυμίες του⁹⁸ και λειτουργεί προς όφελος του ευρύτερου συστήματος ή οργανισμού.

---

⁹⁷ Βλ. Πλάτων, «*Τίμαιος*» 34b5-8

⁹⁸ Βλ. Ι. Καντ, «*Θεμέλια Μεταφυσική των Ηθών*», (παρ. «Μπορεί να θέλει» 407, 26-27)

Στην περίπτωση που διερευνάται, την θέση του ανθρώπου έχει ο παγκόσμιος οργανισμός, ως ένας ιστοσυμβατός, πλέον, σύνολο εφ' όσον η πληροφορία παρέχεται και μάλιστα αδιακρίτως, στο καθένα άτομο και την ίδια στιγμή σε κάθε μέρος της γης. Αυτό σημαίνει ότι το σύστημα δεν έχει πλέον κάποιον «άλλον» για να κάνει «δοκιμές» και να καθρεπτιστεί, εφ' όσον όλα τα συστήματα του οργανισμού εμπλέκονται στην αυτοάνοση διαδικασία – καθ' ένα κατά το μέτρο της δυνατότητάς του.

Η διεθνής κοινότητα βρίσκεται εγκλωβισμένη σ' ένα περιβάλλον το οποίο η ίδια επέτρεψε να δημιουργηθεί και έχασε τον έλεγχο.

Ως τρίτη στιγμή, τρίτη αυτοανοσία τίθεται εκείνη της **αυτοσυνειδητότητά μας**ότι βρισκόμαστε σε ένα εχθρικό περιβάλλον. Ως εκ τούτου το ίδιο το σύστημα θα πρέπει να επινοήσει καταστάσεις για να απεμπλακεί από την σύγχυση αυτή. Θα πρέπει να από-στασιοποιηθούν οι περιστάσεις ώστε να βρει το σύστημα την **ομοιόστασή** του ξανά: όλοι μαζί σε εξισορρόπηση και όχι σε σύγχυση (γι' αυτό ανεφέρθη ο Matthews σε μία πόρπη...).

Αυτό είναι ένα πραγματικά μοναδικό γεγονός στην ιστορική πραγματικότητα. Γι' αυτό ο Derrida εγκαλεί τους διανοούμενους όλου του κόσμου για την επίλυσή του, προτρέποντάς τους για τον επανα-προσδιορισμό των καταστάσεων, με όραμα την «επερχόμενη δημοκρατία». Πρόκειται για μία διανοητική **μετα-στροφή**⁹⁹ με **όραμα** την επερχόμενη δημοκρατία, **πίστη** πολύ και με **μέθοδο** λειτουργίας την δικαιοσύνη – την ομοίως «επερχόμενη» δικαιοσύνη. Διότι το ζήτημα αφορά «εκείνο το είδος ζώων, το οποίο έχει Λόγο και ως τάξη έλλογων όντων, που όλα πεθαίνουν αλλά το

---

⁹⁹ Η πρώτη κίνηση του ανθρώπου είναι η έκφανση του με πρακτικό έργο προς τα έξω, προς τον κόσμο, η δεύτερη είναι ο αναστοχασμός ως στροφή, αφορά μία μεταστροφή, πάλι προς την πραγματικότητα, στην οποία συμπεριφερόμεθα εκάστοτε ανάλογα με την αυτοεπιβεβαίωση που έχουμε αυτοσυνειδητοποιήσει: επί του προκειμένου «αυτοάνοση καταστροφή».

γένος του είναι αθάνατο, έχει την υποχρέωση να αναπτύξει στην εντέλεια τις καταβολές του»,¹⁰⁰ τώρα κατά κύριο λόγο τις πνευματικές για να μην οδηγηθεί σε αυτοάνοση αυτοκαταστροφή!

3. Δικαιολόγηση της νέας οπτικής

a. Αντιθετικές σχέσεις

Βασικό σημείο της νέας αυτής ανάγνωσης είναι ότι η χρησιμοποίηση του όρου αυτοανοσία στην δημοκρατία από τον Derridaπραγματοποιείται κατά ένα **ακριβώς αντιδιαμετρικό τρόπο**, εκείνου της χρήσης του όρου στην βιολογία. Στην βιολογία σημαίνει προοδευτικά φθίνουσα διαδικασία, η οποία οδηγεί σε βεβαία αυτοκαταστροφή ως αυτοκτονία. Στην δημοκρατία σημαίνει πιθανή ενέλιξη, μέσω αυτοπροσδιορισμού, για την ίδια την επιβίωση του ανθρώπου και μάλιστα προς ένα βέλτιστο μέλλον. Παρατηρούνται άμεσα οι αντιθετικές σχέσεις:

βέβαιον $\neq$ πιθανόν

φθίνουσα αυτοκαταστροφή $\neq$ ενελκτικός αυτοπροσδιορισμός

αυτοκτονία $\neq$ επιβίωση,

θέσεις οι οποίες βρίσκονται σε αντίθεση την στιγμή που τόσο ο **φυσικός οργανισμός**, όσο και η δημοκρατία, θεωρούμενη ως ένα **πνευματικό σύνολο**, ενεργούν προς όφελος της **αυτοσυντηρησίας των**. Αυτές οι τυπικές και αδιαμφισβήτητες αντιθέσεις απαντώνται σε όλο το εύρος του συγγραφικού έργου του Derrida.¹⁰¹ Κάθε μελετητής,¹⁰² ως εκ τούτου, όπως οι τρεις συγγραφείς, τα κείμενα των οποίων παρουσιάστηκαν, δεν μπορεί παρά να υποστηρίζει, την «εν γένει» θέση ότι **άστοχα** ο Derridaχρησιμοποιεί τον όρο αυτοανοσία στην δημοκρατία.

¹⁰⁰ Βλ. ΙΚαντ, «Δοκίμια: Ιδέα μιας ιστορίας με πρίσμα κοσμοπολίτικο

¹⁰¹ Βλ. Matthews "Suggestion for further reading – works of Derrida"

¹⁰² Ο.π. Matthews, "works by other authors"

b. Αντιφατικές αρχές

Η δυναμική ισορροπία¹⁰³ των προαναφερθέντων αρχών **Δημοκρατίας** και **Ηγεμονίας** και η μεταξύ των, αναγκαία συνύπαρξη παραπέμπουν στην διαλεκτική σχέση των αρχών φύσης και Λόγου στον άνθρωπο. Για την δυνατότητα της σχέσης αυτής χρειάζεται, παράλληλα, να υπάρχει η ισορροπία των συνεπειών των επί του φυσικού όντος «άνθρωπος».¹⁰⁴ Οι συνέπειες αυτές είναι, αντιστοίχως, η **κανονιστικότητα** και η **ελευθερία**, και αφορούν τις βασικές ιδιότητες που διέπουν το ανθρώπινο υποκείμενο, καθόσον αφορούν τις διαδικασίες έκφρασής του, σύμφωνα με την **εμπειρική** και την **ηθική** του συνείδηση.

Εάν η δημοκρατία θεωρηθεί ότι αφορά το συλλογικό, κοινωνικό υποκείμενο,¹⁰⁵ τότε οι ως άνω ιδιότητες αντιστοιχούν στο ζεύγος των εννοιών **ισότητα** και **ελευθερία**, οι οποίες διέπουν την κοινωνία ως σύνολο. Τοιούτοτρόπως, όπως το ανθρώπινο **υποκείμενο** προβαίνει στο χώρο των ομοίων του, την κοινωνία, με πράξεις¹⁰⁶ τις οποίες αποφασίζει ως **ηθικο-υπαρξιακό εγώ**, η δημοκρατία, ως το **συλλογικό υποκείμενο**, λειτουργεί με θεμέλιό της **τους κοινωνικο-πολιτικούς θεσμούς και νόμους**, οι οποίοι έχουν τεθεί αρτιογιάπό τους πολίτες, με πρόθεσή τους¹⁰⁷ το βέλτιστον, για την ίδια των την διαβίωση. Για να επιτευχθεί το καθαρό πρακτικό πολιτισμικό έργο, (το οποίο σημαίνει την μετατροπή «ενός δύνασθαι σε

---

¹⁰³ Πρβλ. Αριστοτέλης, *Ηθικά Νικομάχεια*, 1181b 16-18.

¹⁰⁴ Βλ. Ι Καντ, «*Η έννοια του αρνητικού μεγέθους στην φιλοσοφία*», Εισ. Μετφ. Χ. Τασάκος, Printa, 2001, σ. 21-27.

¹⁰⁵ Πρβλ. Charles Taylor, «*Πηγές του εαυτού, Η γένεση της νεωτερική ταυτότητας*» Μτφσ. Ξ. Κομνηνός, Ινδικτός 2007.

¹⁰⁶ Πράξεις είναι τα έργα εκείνα (σε αντιδιαστολή με το τέχνημα), τα οποία ενέχουν τον σκοπό (το τέλος) για το οποίο πράττονται μέσα των (Αριστοτέλης, *Ηθικά Νικομάχεια* 1140b 18-19) ούτως ώστε η ως άνω σκοπιμότητα να μεταφέρεται στο κοινωνικό σύνολο.

¹⁰⁷ Με πρόθεση, μία σκοπιμότητα προς όφελος της επιβίωσης και μάλιστα «προτιθεμένης της κατά την αρετήν υπεροχής προς το έργο» Αριστοτέλης, *Ηθικά Νικομάχεια* 1098a.

ένα είναι», μίας επιθυμίας σε πράξη με ορθολογική, ήτοι ενάρετον,¹⁰⁸ βάση) χρειάζεται ο λογισμός – ατομικός ή συλλογικός – πλην του σκέπτεσθαι και διαλογίζεσθαι να επιτελέσει μία διαβουλευτική αυτο-αναφορικότητα συσχέτισης των ήδη επιτελεσμένων (πραγματικών) γεγονότων, κατά την μέθοδο λειτουργίας της αυτό-αναφορικότητας του Εγώ.

Ένα διαχρονικό¹⁰⁹ σχηματικό πρότυπο το οποίο παρουσιάζει την διαλεκτική συσχέτιση των δύο ασυμβάτων, ως διαφορετικού είδους, αρχών φύσης και Λόγου δίδεται στον πλατωνικό Τίμαιο. Αφορά την ανθρώπινη υποκειμενικότητα και βασίζεται στον διπλό ισαρμονικό δεσμό. Αυτός ο διπλός δεσμός (και μάλιστα κατ' ανάγκην ισαρμονικός για την ισορροπία του συστήματος) παράλληλα με την σχέση εναντίωσης της μίας αρχής προς την άλλη, είναι τα βασικά σημεία για την νέα ανάγνωση της μεταφοράς του όρου της αυτοανοσίας από την βιολογία στηνδημοκρατία, η οποία θα δικαίωνε τον Derrida.

c. Φιλοσοφική ερμηνεία της σχέσης εναντίωσης

Ο Καντ στο δοκίμιό του σχετικώς με την «Έννοια του αρνητικού μεγέθους στην φιλοσοφία»¹¹⁰ αναφέρει ότι:

ένα μέγεθος είναι αρνητικό σε σχέση με ένα άλλο, στο βαθμό που μπορεί να συνδεθεί μ' αυτό μονάχα μέσω μία αντίθεσης, δηλαδή έτσι ώστε το ένα να καταργεί μία ίση ποσότητα στο άλλο. Εφ' όσον όμως [όπως επί του προκειμένου] έχουμε να κάνουμε με μία σχέση εναντίωσης στην οποία τα

¹⁰⁸ Βλ. Αριστοτέλη, *Ηθικά Νικομάχεια*, «αρετή μεσότης τις εστί» 1106b 30-331

¹⁰⁹ Διαχρονικό, διότι παραμένει αξεπέραστο έως σήμερα, εφ' όσον δεν έχει βρεθεί ακόμη ο μαθηματικός τύπος που θα προσδιορίσει και θα αναλύσει την λειτουργία των αναστοχαστικού ενεργήματος. Πρόκειται για μία «κατάσταση» και όχι ύλη του εγκεφάλου, όπως σημειώνει η Rita Levi Montalcini (στο βιβλίο της «Ο κρυφός άσσος») σύμφωνα με την οποία ο εγκέφαλος δημιουργεί «χάρτες επί τη βάσει των χαρτών του.

¹¹⁰ Βλ. Ι. Καντ, «Η έννοια του αρνητικού μεγέθους στην φιλοσοφία», Εισ. Μετφ. Χ. Τασάκος, Printa, 2001, σ. 21-27.

αντιτιθέμενα μεγέθη μειώνονται κατά την ίδια ποσότητα, κανένα δεν μπορεί να χαρακτηριστεί κατ' ουσίαν απολύτως αρνητικό... [επειδή] η ονομασία αυτή [αρνητικό] υποδηλώνει μονάχα τη σχέση ορισμένων πραγμάτων μεταξύ των... θα ήταν άτοπο να φανταστούμε ένα ιδιαίτερο είδος αντικειμένων, αποκαλώντας τα αρνητικά....

Πρόκειται, ως εκ τούτου, για μεγέθη αμφοτέρα θετικά, τα οποία βρίσκονται αντιτιθέμενα σε ισορροπία, δίχως να έχει σημασία ποιο μέγεθος θα ληφθεί ως θετικό, οπότε το αντιτιθέμενο σ' αυτό είναι αρνητικό (και αντιστρόφως). Εάν τα αντιτιθέμενα μεγέθη θεωρηθούν ότι είναι οι συνέπειες των (εκάστοτε) διαφορετικού είδους αρχών, π.χ. των αρχών φύσης και Λόγου που απαρτίζουν την **ανθρώπινη πραγματικότητα**, τότε είναι δυνατή η διαλεκτική συσχέτιση των ως άνω αντιφατικών αρχών μέσω της εν λόγω εναντίωσης.¹¹¹ Διότι οι συνέπειες των αντιφατικών αρχών, ως παραστάσεις που προσλαμβάνονται από ένα και το αυτό υποκείμενο,¹¹² το φυσικό ανθρώπινο σώμα σύμφωνα με το παράδειγμα, έχουν μετατραπεί, εκ των πραγμάτων, σε μεγέθη του αυτού είδους το **αίσθημα** και συγκεκριμένα **συν-αίσθημα**. Πρόκειται για τηναισθητηριακή πρόσληψη παραστάσεων, όσον αφορά τα εξωτερικά προς τον άνθρωπο φαινόμενα (παρατηρείται ότι υπάρχει ένα πρώτο χάσμα, εκείνο μεταξύ του ανθρώπου και του εξωτερικού κόσμου, το οποίο γεφυρώνουν οι αισθήσεις – τα αισθητήρια όργανα του ανθρώπου) και **εν-συν-αίσθησήτοι** συναίσθημα ως πρόσληψη μορφικών παραστάσεων όσον αφορά την εσωτερική συν-αίσθηση του ανθρώπου ή αισθητικότητα (παρατηρείται ότι το δεύτερο χάσμα, μεταξύ της αδιάγνωστης ακόμη εσωτερικότητας του ανθρώπου και της έκφανσης αυτής ή

---

¹¹¹ Βλ. Ι. Καντ, «Κριτική του Καθαρού Λόγου», Η θεμελιώδη αρχή της αντίφασης, Α151-153/Β190-193

¹¹² Το σημείο των φάσεων κατά την φυσική επιστήμη.

εκλογίκευσής της γεφυρώνει ο νους¹¹³). Σύμφωνα με την ως άνω μέθοδο, οι αντιφατικές αρχές συνδιαλέγονται μεταξύ των, προβάλλοντας η κάθε μία από την μεριά της, τις δικές της παραστάσεις, ως εάν πρόκειται για ένα καθρέπτη διπλής όψεως.

Και είναι τότε και μόνον έτσι που μία Τρίτη (συνδυαστική των ως άνω) αρχή, το ανθρώπινο Υποκείμενο, αποφαίνεται συγκρίνοντας τις εν λόγω παραστάσεις με μία κρίση. (το χάσμα μεταξύ «δύνασθαι» και «είναι» γεφυρώνει το ίδιο το υποκείμενο, η ύπαρξη ως ηθικό-υπαρξιακό Εγώ).

d. Το Μαθηματικό Πρότυπο

Η απλούστερη μορφή προβολικότητας, ή προβολικής συγγένειας α' βαθμίδας, ορίζεται ως η αμφιμονοσήμαντη αντιστοιχία δύο σχημάτων, στα οποία διατηρείται ο διπλός λόγος τυχούσης τετράδος στοιχείων. Τέτοιου είδους είναι η ως προς άξονα συμμετρία της δεξιάς προς την αριστερά πλευρά του κατοπτριζομένου αντικειμένου και ακόμη η κατοπτρική συμμετρία ως προς επίπεδο της συνολικής όψεώς του. Κατ' αυτήν ένας παρατηρητής, ο οποίος συγκρίνει τα δύο κατοπτρικά σχήματα παρατηρεί ότι στην δεξιά πλευρά του ενός αντιστοιχεί η αριστερή πλευρά του άλλου και αντιστρόφως. Υπ' αυτήν την έννοια – γενικά επεκφρασμένη- θεωρείται το ότι ένα σχήμα αντιτίθεται ως το «αρνητικό» μέγεθος του άλλου (και αντιστρόφως) στην μεταξύ των σχέση εναντίωσης.

Όπως έχει γίνει ήδη αντιληπτό η αντι-παράθεση ή μεταφορά μίας θέσεως στην αντίθετή της (θέσεις οι οποίες θεμελιώνονται ή αφορούν αντιφατικές αρχές όπως φύση και Λόγος, και αντίστοιχα βιολογία και δημοκρατία) δεν μπορεί παρά να είναι

---

¹¹³ Βλ. Ι Καντ, «Κριτική της Κριτικής Δύναμης», Συμβολική και σχηματική υποτύπωση ως αισθητοποίηση, παρ. 59.

μεταξύ των σε σχέση εναντίωσης, που σημαίνει ότι εκείνο το οποίο η μία ισχυρίζεται το αρνείται η άλλη.

Θα πρέπει ως εκ τούτου, να αναλυθεί και να διερευνηθεί πάνττε υπ' αυτή την έννοια, αν θα ήταν επιστημολογικώς ορθή η μεταφορά του Derrida στην χρήση του όρου αυτοανοσία για την δημοκρατία. Διότι, εφ' όσον στην βιολογία, ο φυσικός οργανισμός –σύμφωνα με την διαδικασία της αυτοανοσίας – οδεύει στον θάνατο, έπεται ότι, σύμφωνα με την ανάλογον διαδικασία, **η δημοκρατία**, φύσει και θέση πνευματικό επίτευγμα, **δεν μπορεί παρά να οδεύει σε προοδευτική ενέλιξη και πρόοδον προς το βέλτιστον.**

4. Αντί Επιλόγου

Σήμερα η κεφαλή του παγκόσμιου συστήματος λειτουργεί – ή τουλάχιστον προσπαθεί – για την αποκατάσταση της ομοιόστασης των μερών (κρατών, κοινωνιών, συστημάτων, κ.α.) που συναποτελούν το παγκόσμιο σώμα του. Τούτο θεμελιώνεται στο γεγονός ότι έλληνες επιστήμονες όπως οι Ιωάννης Αντωνίου και Μιχαήλ Δετρούζος στην Θεσσαλονίκη και ο Ιωσήφ Σηφάκης στην Λωζάννη και την Grenoble, προσπαθούν να δημιουργήσουν ιστούς – νέες συμβολικές γλώσσες – για τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές. Διότι, δεν είχε ληφθεί σοβαρά υπ' όψιν το θέμα της ασφάλειας και της αξιοπιστίας, επειδή δεν είχε προβλεφθεί το εύρος της εξάπλωσης και της διείσδυσης, ώστε να υπάρχει μη προσβασιμότητα στον κάθε αδαή ξένο. Αυτό επιβεβαιώνει την θέση ότι ο κόσμος όλος σήμερα λειτουργεί ως ένα συλλογικό καθολικό υποκείμενο, το οποίο χρειάζεται επανα-αυτο-προσδιορισμό.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Ο Πλάτων στο έργο του Περί Δικαιοσύνης παρουσιάζει την σύλληψή του για την συγκρότηση της έννοιας της δικαιοσύνης μέσα στην αρχαία πολιτεία, εξ ου και η ονομασία αυτού του έργου απλώς, ως «Πολιτεία».

Τα θεμέλια της έννοιας της δικαιοσύνης ανάγονται στην παιδεία, συνεπώς η έννοια έχει άμεση σχέση με την διαπαιδαγώγηση των νέων, εγκαίρως μάλιστα, διότι με «μύθους» ξεκινά η ανατροφή των νέων (*Πολιτεία* 3674-375). Η ουσιαστική, διερεύνηση της έννοιας της δικαιοσύνης δίδεται, ακολούθως μέσω δύο ειδών λόγου, της αλήθειας και του ψεύδους. Οδηγούμεθα, τοιουτοτρόπως, στους δύο βασικούς νόμους της δικαιοσύνης:

- ο πρώτος είναι σχετικός με την **αγαθή αιτιότητα**, αφορά το άριστο και μονότροπον, ήτοι το «πανέμπειρον» της «θεϊκής» αιτιότητας
- ο δεύτερος είναι ο νόμος του **μη ψεύδους** και αφορά το απλό και το αληθινό, σε λόγια και σε έργα, ήτοι το μη εξαπατάν.

Παρατηρείται ότι ο Πλάτων με τους δύο αυτούς νόμους παρέχει τους όρους για τον συλλογισμό και συνεπώς την δυνατότητα συγκρότησης της έννοιας της δικαιοσύνης. Διότι ο πρώτος νόμος αφορά το «**καθόλου**», γι' αυτό και παρουσιάζει τον νόμο ως θεική ιδιότητα (380C, 9-10) ενώ ο δεύτερος νόμος αφορά το κάθε – μη ψευδές πάντοτε – «**επιμέρους**».

Ο Αριστοτέλης, με την σειρά του, στο Ε' βιβλίο των Ηθικών Νικομαχείων, παρουσιάζει την διάκριση των όρων **αδικήματος και αδίκου** καθώς και εκείνη του **δικαιώματος του δικαίου**. Εκεί αναφέρει ότι:

η σχέση κάθε κανόνος δικαίου και νόμου, προς τις αντίστοιχες πράξεις, είναι η σχέση του γενικού/καθολικού προς το επιμέρους.

Καθότι το δίκαιο είναι θεμέλιο της δημοκρατίας, θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι ο Derrida αναφέρεται σε κάτι ανάλογο, με την διάσπαση του μελλοντικού χρόνου που πραγματοποιεί σχετικώς με την επερχόμενη, ως επιδιωκόμενη, δημοκρατία. Το καθόλου επί του προκειμένου αντιπροσωπεύεται από το *futuranterieur*, και αφορά την γένει θεωρητική γνώση μας σχετικώς με το τί νοείται δικαιοσύνη και συνεπώς, δημοκρατία. Επιπλέον, εφ' όσον στην γνώση μας συμπεριλαμβάνοντας ως επίγνωση, και τα αποτελέσματα από γεγονότα τα οποία έχουν ήδη προηγηθεί, έπεται ότι είμεθα σε θέση να καθορίσουμε, προθετικά τι πρέπει να νομοθετηθεί για την άμεση πραγμάτωση της δικαιοσύνης. Τιοιουτρόπως, το κάθε επερχόμενο γεγονός θα αφορά το εκάστοτε πραγματικό επιδιωκόμενο επιμέρους και θα ανήκει στην επερχόμενη δημοκρατία, την οποία και χαρακτηρίζει.

Παρά το γεγονός ότι, έως το σημείο τούτο, η ανάλυση του Derrida θα μπορούσε να θεωρηθεί επιτυχής, ο ίδιος δεν επιχειρεί την υπέρβαση, ως μία παρέμβαση στην κανονιστικότητα – τόσο της φύσης όσο και τον λόγο (όπως απέδειξε η «βαρβαρότητα» τον 20^ο αιώνα¹¹⁴). Αλλά εγκλωβίζεται στην φυσική κατοπτρική, αυτοάνοση τακτοποίηση και όδευση των πραγμάτων. Υποβιβάζει, κατά συνέπεια, την έννοια της δικαιοσύνης από την ηθικώς υπέρμετρη θέση που της προσδίδει η πλατωνική πολιτεία σε βιολογικό –κανονιστικό γεγονός.

Ο Derrida δεν επιλέγει, ούτε μετατοπίζει την συζήτηση, όπως παρατηρεί ο Haddad , σε ένα άλλο επίπεδο, εκείνο π.χ. της ομοιόστασης. Πρόκειται για την λειτουργία

---

¹¹⁴ Η μεν υπερβολή, ως κανονιστικότητα της φύσης ορίζεται αγριότητα, η δε του Λόγου σε βαρβαρότητα, ως χαρακτηρίζονται από τον Φ. Σίλλερ. Βλ. «Περί της Αισθητικής Παιδείας του Ανθρώπου» Μτφσ. Σημ. Επιλ. Κ. Ανδρουλιδάκης, Ιδεόγραμμα 2006, 13^η επιστολή.

σύμφωνα με την οποία – όπως υποστηρίζουν σήμερα οι φυσικοί επιστήμονες – η ίδια η φύση, επιτελεί υπέρβαση της κανονιστικότητας της, ώστε να διερευνάται, σήμερα, μία συνείδηση στην φύση – τόσο στον μικρόκοσμο όσο και στον μακρόκοσμο. Είναι ως εάν αναζητείται, ο «Δημιουργός» του Πλατωνικού Τιμαίου, ο οποίος, αναστοχαστικά σκεπτόμενος, κρίνει και αποφασίζει για την περαιτέρω όδευση της φύσης. Διότι η φύση, ως γνωστό, προχωρεί σύμφωνα με μία διπλή μάλιστα, αναλογία (τον αρμονικό – γεωμετρικό δεσμό, σύλληψη του Αρχιμήδη) – και κατά τον «βηματισμό» της ακολουθίας των αριθμών Fibonazzi. Για τον λόγο αυτό ο Kant, ορίζει την δημιουργική φαντασία ως «το ελεύθερο παιχνίδι της φαντασίας με την νόηση» και αναφέρει ότι η φύση είναι ως εάν έχει σκοπιμότητά της την ομορφιά.

Αυτήν την αναλογία, σχετικώς με την έννοια της Δικαιοσύνης – και συνεπώς της δημοκρατίας – αναλύει ο Αριστοτέλης. Την αναφέρει «διηρημένη», διότι δηλεί το ένα εκ των τεσσάρων μερών, τα οποία μάλιστα ανά δύο είναι διαφορετικού είδους: το ένα ζεύγος αφορά τα πρόσωπα και το άλλο ζεύγος αφορά το δικαίωμα αυτών χωρίς αντίφαση... κατ' αναλογίαν συγκρότησης του υποκειμένου (!). Πρόκειται για αναλογίες, θέσεις και αναλύσεις, οι οποίες δεν παρατηρούνται στην μεταφορά που επιχειρεί ο Derrida σχετικώς με την αυτοανοσία στην δημοκρατία, ως εκ τούτου δικαίως διαφωνούν μαζί του οι διανοητές.

Από τα ως άνω παρέχεται η **βεβαιότητα** για την **επιστημολογική** και **άραφιλοσοφική συγκρότηση επιχειρημάτων** τα οποία δύνανται να υποστηρίξουν ότι η μεταφορά του όρου αυτοανοσία από τον Derrida είναι λανθασμένη. Αυτή η θέση, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι ή εν λόγω μεταφορά αντικρούεται και από τους βιολόγους (ως ανεφέρθει στο α' μέρος) αποδεικνύει ότι η μεταφορά του όρου αυτοανοσία στην δημοκρατία από τον Derrida **ανατρέπεται σύμφωνα με βιο-ηθικά επιχειρήματα**.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΙ

**ΑΝΟΣΙΑ έναντι ΑΥΤΟΑΝΟΣΙΑΣ
&
ΒΙΟΗΘΙΚΗ**

Νασούλα Μπαρμπαρήγου, AM141
ΠΜΣ Βιοηθικής
Ιούλιος 2014

1

ΑΝΟΣΙΑ έναντι ΑΥΤΟΑΝΟΣΙΑΣ & ΒΙΟΗΘΙΚΗ

**«Philosophy in a time of Terror,
Dialogues with Juergen Habermas and
Jacques Derrida»**

G. Borradori, The University of Chicago Press,
Chicago and London, 2003

2

ΑΝΟΣΙΑ έναντι ΑΥΤΟΑΝΟΣΙΑΣ & ΒΙΟΗΘΙΚΗ

Ο όρος **αυτοανοσία** χρησιμοποιείται καταχρηστικώς από τον J. Derrida, ο οποίος αναφέρει ότι :

*in autoimmunity self puts a partial end to itself
in order to live on*

**ο εαυτός θέτει ένα μερικό «τέλος» στον ίδιο
του τον εαυτό για να μπορέσει να επιβιώσει**

3

ΑΝΟΣΙΑ έναντι ΑΥΤΟΑΝΟΣΙΑΣ & ΒΙΟΗΘΙΚΗ

- η αυτοανοσία στην **βιολογία** αντιστοιχεί σε μία λειτουργία του οργανισμού η οποία οδηγεί τον άνθρωπο στον θάνατο, ενώ
- η αυτοανοσία στην **δημοκρατία** αντιστοιχεί στο δημιουργικό-πολιτισμικό έργο του κοινωνικού συνόλου, θεωρούμενου ως ένα οργανισμό προς όφελος της επιβίωσή του.

4

Η ΑΥΤΟΑΝΟΣΙΑ ΣΤΗΝ ΒΙΟΛΟΓΙΑ

«The Autoimmune Diseases»

Tan R. Mackay και Noel R. Rose (2014)

5

- **Ομοιόσταση** είναι η αξίωση για την αρμονική αλληλεπίδραση των διαφορετικών επινοήσεων, εξασφαλίζοντας τις βέλτιστες υποθέσεις για τις διάφορες ψυχολογικές λειτουργίες. Bernard (1865) & Cannon (1932)
- Η **κανονιστικότητα** κάθε οργανισμού, μπορεί να καθοριστεί ως η συνθήκη, την στιγμή κατά την οποία, οι ομοιοστατικές αξιώσεις/απαιτήσεις που τίθενται από την εξέλιξη, είναι κατά το βέλτιστον ικανοποιημένες.

6

ΑΝΟΣΙΑ έναντι ΑΥΤΟΑΝΟΣΙΑΣ & ΒΙΟΗΘΙΚΗ

Το ανοσοποιητικό σύστημα:

- αναγνωρίζει και χειρίζεται τους παθογόνους μικροοργανισμούς που θα μπορούσαν να εισέλθουν στο σώμα
- ανέχεται άλλους οι οποίοι παρέχουν οφέλη στον ξενιστή – τον οργανισμό που τα φιλοξενεί
- Διαθέτει φυσικούς φραγμούς: δέρμα και βλεννογόνες μεμβράνες

7

ΑΝΟΣΙΑ έναντι ΑΥΤΟΑΝΟΣΙΑΣ & ΒΙΟΗΘΙΚΗ

- **Εγγενές ανοσοποιητικό σύστημα** είναι το σύνολο ενός ορισμένου αριθμού από προσδέτες αναγνώρισης προτύπων (Pattern Recognition Receptors – PRP's) που έχουν συσσωρευτεί κατά την εξέλιξη του είδους.
- Τα **PRP's** είναι ικανά να δρουν άμεσα, προορισμένα να αναγνωρίζουν μία ευρεία παράταξη από μόρια παρόντα ή κρυμμένα στους διάφορους εισβάλλοντες οργανισμούς.

8

ΑΝΟΣΙΑ έναντι ΑΥΤΟΑΝΟΣΙΑΣ & ΒΙΟΗΘΙΚΗ

- **τα κύτταρα** του εγγενούς ανοσοποιητικού συστήματος υποβάλλονται σε μεταστροφές της μετάλλαξης κι εάν δεν είναι θανατηφόρες, μπορούν να εγκατασταθούν στην βλαστική σειρά
- **τα γενετικά γνωρίσματα** των κυττάρων αυτών μπορούν να καταλήξουν σε προϊόντα που προκαλούν φλεγμονές έπειτα από την έκθεσή των
  - σε ανεπιθύμητους εισβολείς
  - σε εγγενή κύτταρα του ίδιου του ξενιστή
- το σύνολο αυτών των κυττάρων που αναγνωρίζονται όλο και περισσότερο ως **γενετικώς προσδιοριζόμενες αποκλίσεις** στην φλεγμονή περιγράφονται ως **αυτοφλεγμονώδη ασθένεια**

9

ΑΝΟΣΙΑ έναντι ΑΥΤΟΑΝΟΣΙΑΣ & ΒΙΟΗΘΙΚΗ

- τα **λεμφοκύτταρα** και οι **υποδοχείς των αντιγόνων** παράγουν μία τεράστια ποικιλία εξειδικευμένων υποδοχέων
  - κάποια αναγνωρίζουν τα αντιγόνα του ξενιστή
  - αυτά τα λεμφοκύτταρα αποτελούν έναν καθαρό και παρόντα κίνδυνο και θα πρέπει να ρυθμιστούν
  - μερικά από αυτά αποβάλλονται εν τη γενέσει των και άλλα ελέγχονται αργότερα από μία ενεργητική και παράλληλα παθητική διαδικασία, την «**αυτό-ανοχή**»

10

ΑΝΟΣΙΑ έναντι ΑΥΤΟΑΝΟΣΙΑΣ & ΒΙΟΗΘΙΚΗ

- όταν τα μέτρα ελέγχου αποτυγχάνουν εμφανίζεται μία **αυτοάνοση ασθένεια**:
  - αρρώστια οφειλόμενη στο επίκτητο ανοσοποιητικό
  - κατάσταση στην οποία οι τραυματισμοί των ιστών προκαλούνται από κύτταρα (T cells) ή αντισώματα επιδρώντα στον ίδιο τον εαυτό
  - κατάσταση που οδηγεί στον θάνατο

11

ΑΝΟΣΙΑ έναντι ΑΥΤΟΑΝΟΣΙΑΣ & ΒΙΟΗΘΙΚΗ

οι αυτοάνοσες ασθένειες αποτελούν

- πρότυπα παραδείγματα της **ομοιοστατικής δυσλειτουργίας** εντός του επίκτητου ανοσοποιητικού συστήματος
- παρέχουν την ανάγκη για **επανελημμένο επαναπροσδιορισμό** κατά την διάρκεια της ζωής σύμφωνα με τις περιβαλλοντικές αλλαγές

12

ΑΝΟΣΙΑ έναντι ΑΥΤΟΑΝΟΣΙΑΣ & ΒΙΟΗΘΙΚΗ

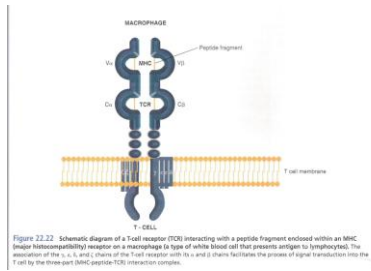
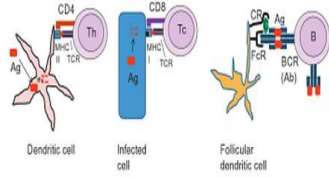

Figure 22.22 Schematic diagram of a T-cell receptor (TCR) interacting with a peptide fragment enclosed within an MHC (major histocompatibility) receptor on a macrophage (a type of white blood cell that presents antigen to lymphocytes). The association of the α , β , and γ chains of the TCR receptor with η , ϵ , and δ chains facilitates the process of signal transduction into the T cell by the three-part (MHC-peptide-TCR) interaction complex.

Μακροφάγος: Τ κύτταρο υποδοχέας

13

ΑΝΟΣΙΑ έναντι ΑΥΤΟΑΝΟΣΙΑΣ & ΒΙΟΗΘΙΚΗ

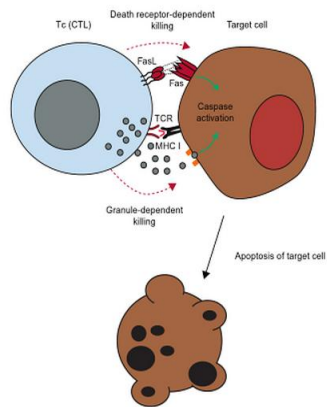

FIGURE 5.9 Cytotoxic T lymphocytes. Cytotoxic T cells (Tc or CTL) can kill target cells by the granule-dependent pathway in which the CTL inserts proteins into the target cell membrane to act as a channel for the passage of granzyme B and other serine proteases into the target cell. They can also kill target cells by engaging Fas on the target using their cell surface Fas ligand (FasL). Both pathways result in the activation of caspases leading to apoptotic cell death in the target cell. Modified from DeVita, P.J., Martin, S.J., Baroni, D.R., Roitt IM, 2011. *Roitt's Essential Immunology*, 12th ed. Wiley-Blackwell.

14

Η ΑΥΤΟΑΝΟΣΙΑ ΣΤΗΝ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

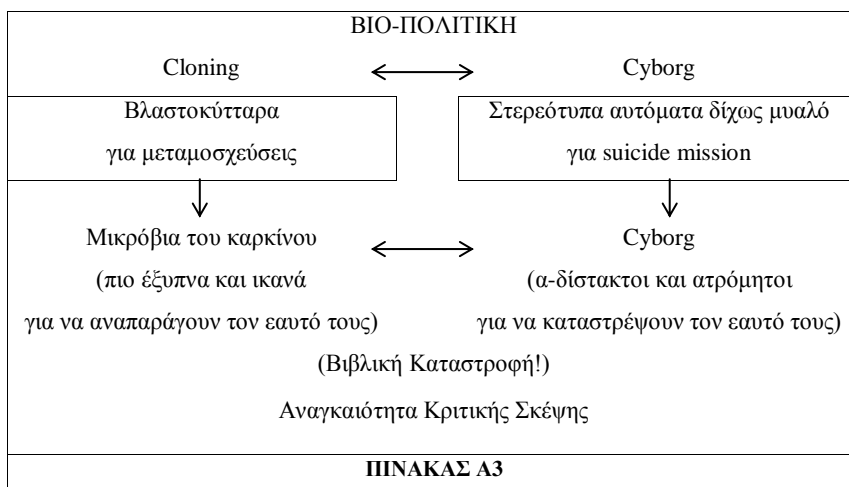
15

Είναι γνωστό ότι η **νόηση λειτουργεί κατοπτρικά**

- τόσο όταν **προλαμβάνει τις παραστάσεις των εξωτερικών φαινομένων** για την συγκρότηση των λογικών συστημάτων της γνώσης
- όσο και όταν **το υποκείμενο συγκροτεί την αυτογνωσία του** μέσω του καθαρού πρακτικού έργου του ανθρώπου, ως εάν το Εγώ αυτοκατοπτρίζεται στον άλλο – την κοινωνία.

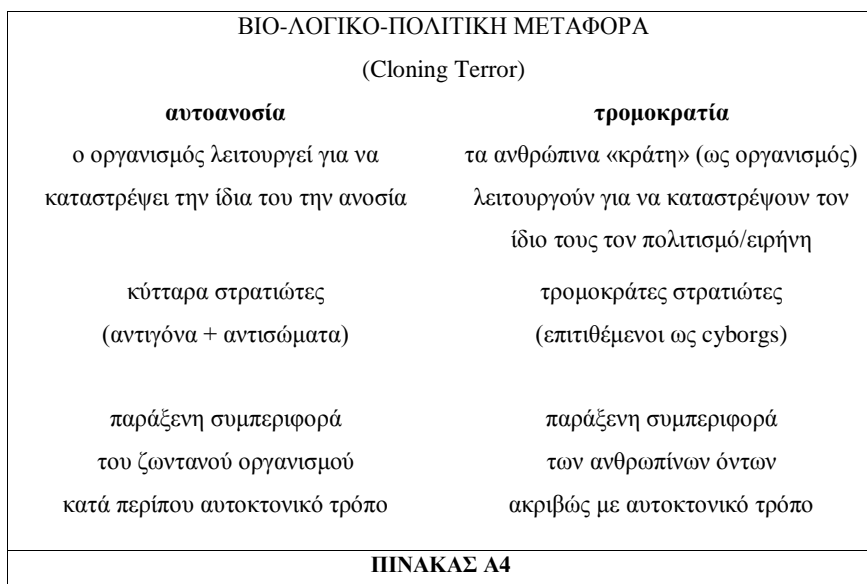
16

ΑΝΟΣΙΑ έναντι ΑΥΤΟΑΝΟΣΙΑΣ & ΒΙΟΗΘΙΚΗ

17

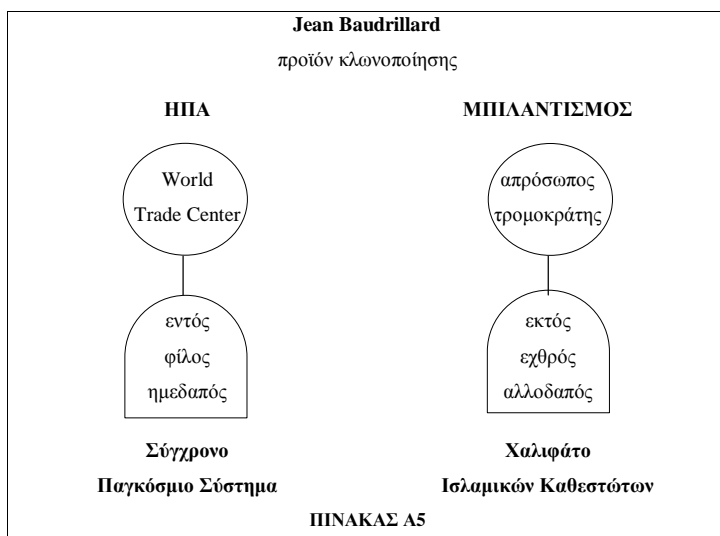
ΑΝΟΣΙΑ έναντι ΑΥΤΟΑΝΟΣΙΑΣ & ΒΙΟΗΘΙΚΗ

18

ΑΝΟΣΙΑ έναντι ΑΥΤΟΑΝΟΣΙΑΣ & ΒΙΟΗΘΙΚΗ

19

ΑΝΟΣΙΑ έναντι ΑΥΤΟΑΝΟΣΙΑΣ & ΒΙΟΗΘΙΚΗ

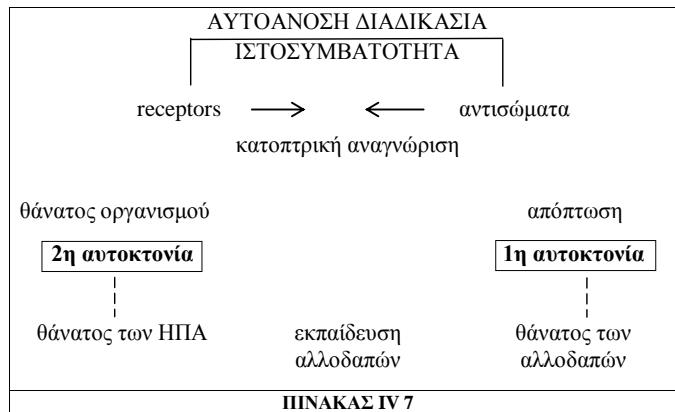
Υπάρχει Αδυναμία στις ΝΟΗΤΙΚΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ¹
POWERLESSNESS

το ΣΚΕΠΤΕΣΘΑΙ		1 ^η κίνηση
κατανοείν comprehend	}	γνωρίζειν (cognize)
αναγνωρίζειν recognize		
το ΔΙΑΛΟΓΙΖΕΣΘΑΙ		2 ^η κίνηση
ταυτοποιείν identify	}	περιγράφειν (describe)
ονομάζειν name		
το ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΕΣΘΑΙ		3 ^η κίνηση
αδυναμία πρόβλεψης foresee		πρό-θεση

ΠΙΝΑΚΑΣ IV 3

20

ΑΝΟΣΙΑ έναντι ΑΥΤΟΑΝΟΣΙΑΣ & ΒΙΟΗΘΙΚΗ

21

ΑΝΟΣΙΑ έναντι ΑΥΤΟΑΝΟΣΙΑΣ & ΒΙΟΗΘΙΚΗ

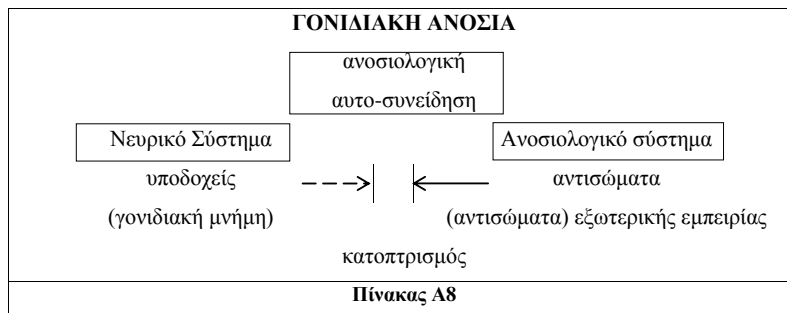
22

W.J.T. Mitchell

«Picturing Terror: Derrida's Autoimmunity» (2005)

- αντικρούει τον Derrida με την θέση ότι πρέπει να ξεφύγει η λογική από τον αυτοάνοσο εγκλωβισμό, διότι έτσι
- η επερχόμενη δημοκρατία δεν αφορά μία πραγματική δημοκρατία, αλλά ένα απολυταρχικό- τρομακτικό καθεστώς

24

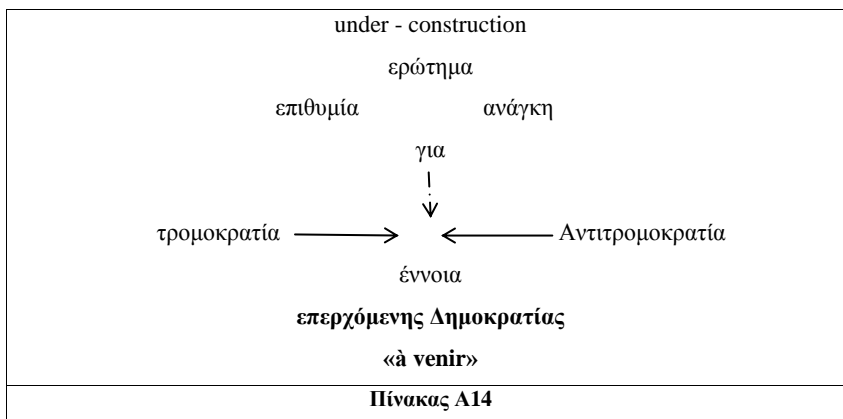
25

ΑΝΟΣΙΑ έναντι ΑΥΤΟΑΝΟΣΙΑΣ & ΒΙΟΗΘΙΚΗ

26

ΑΝΟΣΙΑ έναντι ΑΥΤΟΑΝΟΣΙΑΣ & ΒΙΟΗΘΙΚΗ

27

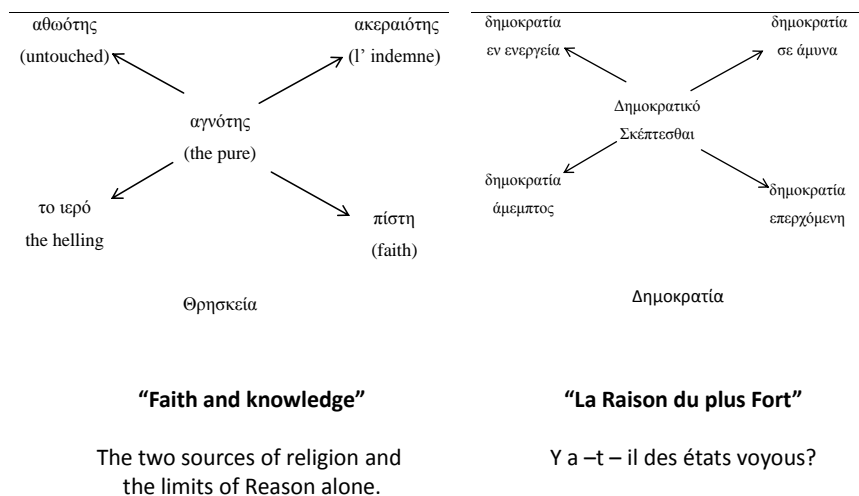
Samir Haddad

«*Derrida and Democracy at Risk*» (2004)

- υπάρχουν σοβαροί λόγοι για μία σχολαστικότερη χρήση της αυτοανοσίας στην δημοκρατία
- η αναζήτηση, όμως, της πλήρους συνεπαγωγής της αυτοανοσίας στην δημοκρατία δεν είναι άνευ κινδύνων

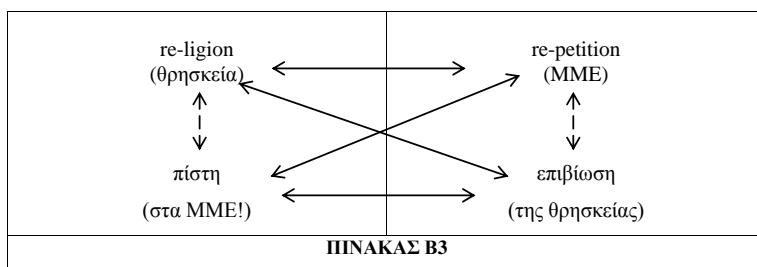
28

ΑΝΟΣΙΑ έναντι ΑΥΤΟΑΝΟΣΙΑΣ & ΒΙΟΗΘΙΚΗ

29

ΑΝΟΣΙΑ έναντι ΑΥΤΟΑΝΟΣΙΑΣ & ΒΙΟΗΘΙΚΗ

- η θρησκεία θα πρέπει «λίγο» να πεθάνει, εν μέρει μόνον, ήτοι να θέσει η ίδια ένα μέρος του εαυτού της στον θάνατο, για να μπορέσει να επιβιώσει.

30

ΑΝΟΣΙΑ έναντι ΑΥΤΟΑΝΟΣΙΑΣ & ΒΙΟΗΘΙΚΗ

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΑ ΚΑΘΕΣΤΩΤΑ	
Σοσιαλισμός	Socialist
Θρησκευτικότητα	Religious
Κοσμιότητα	Secular
Κοινοβουλευτισμός	Parliamentary
Προεδρική	Presidential
Κομμουνισμός	Communist
ΜΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ	
ΘΕΟΚΡΑΤΙΚΟ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΟ ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ	
ΠΙΝΑΚΑΣ Β6	

31

Η δημοκρατία κινδυνεύει να μεταλλαχτεί:

- τόσο από τους σκοπούς, τους οποίους ο εκάστοτε φιλοξενούμενος «άλλος» θα επιθυμούσε να της προσδώσει, εφ' όσον η ίδια εκτίθεται εις αυτόν,
- όσο και από τις εναλλακτικές θέσεις τις οποίες θα πρέπει να υιοθετήσει, ως εσωτερική αναδιάταξη και αναπροσαρμογή της για να συσχετιστεί επαρκώς με τους εκάστοτε – έξωθεν προερχόμενους – σκοπούς των άλλων. Κατ' αυτόν τον τρόπο, **η δημοκρατία μετατρέπεται, δημοκρατικώς, σε ένα αντι-δημοκρατικό καθεστώς (!)**

32

Daniel Matthews

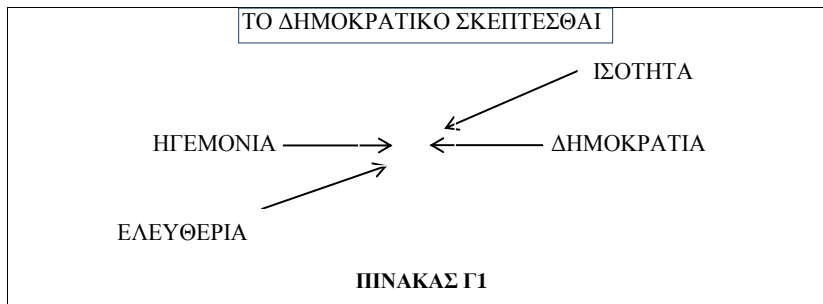
«The Democracy to come: notes on the thought of J. Derrida»

(2013)

- Ο Derrida χρησιμοποιεί τον όρο για να περιγράψει «μία κίνηση αυτοάμυνας και αυτοπροστασίας» από κάτι το οποίο στην πραγματικότητα ηγείται αυτής της αποδομητικής διαδικασίας.
- Συνεπώς, η θέση του Derrida, ότι η δημοκρατία είναι αυτοάνοση, σημαίνει ότι η δημοκρατία είναι ως εάν λειτουργεί με μία εσωτερική δική της, προσωπική της, λογική.
- Για την λειτουργία αυτής της εσωτερικής λογικής, ως ένα είδος εσωτερικού συμβιβασμού (compromise) ή ψόγου (flaw).

33

ΑΝΟΣΙΑ έναντι ΑΥΤΟΑΝΟΣΙΑΣ & ΒΙΟΗΘΙΚΗ

- **Πρώτη διάσπαση** το αχώριστο ζεύγος **Δημοκρατία-Ηγεμονία**
- **Δεύτερη διάσπαση** το ζεύγος **Ισότητας – Ελευθερίας**

34

ΑΝΟΣΙΑ έναντι ΑΥΤΟΑΝΟΣΙΑΣ & ΒΙΟΗΘΙΚΗ

Η δημοκρατία δεν είναι πότε παρούσα, αλλά **πάντοτε υποχωρούσα**, οπότε το

«επερχόμενη δημοκρατία» δεν μπορεί παρά να είναι το **κατοπτρικό αντίστοιχο** της ήδη υπάρχουσας που στην περίπτωση που διερευνάται αφορά την τρομοκρατία.

35

ΑΝΟΣΙΑ έναντι ΑΥΤΟΑΝΟΣΙΑΣ & ΒΙΟΗΘΙΚΗ

- Ο **Mitchell**, παρουσιάζει τα μορφικά κατοπτρικά σχήματα των αντικρουόμενων πραγματικών καταστάσεων,
- Ο **Haddad**, με την διάκριση του όρου σε στενή και ευρεία όψη αυτοανοσίας είναι ως εάν προσδίδει τα περιεχόμενα μορφικών και πραγματικών παραστάσεων, ενώ
- Ο **Matthews** παρέχει τα δύο ταυτόχρονα ισχύοντα αντιφατικά ζεύγη δημοκρατία – ηγεμονία και ισότητα-ελευθερία

36

ΑΝΟΣΙΑ έναντι ΑΥΤΟΑΝΟΣΙΑΣ & ΒΙΟΗΘΙΚΗ

Συμπέρασμα

Η επιστημονική βεβαιότητα για

- την φιλοσοφική συγκρότηση επιχειρημάτων
παράλληλα με
- την βιολογική αντί-θεση του όρου
αποδεικνύει ότι

η μεταφορά του όρου αυτοανοσία στην δημοκρατία από τον Derrida ανατρέπεται σύμφωνα με βιοηθικά επιχειρήματα

37

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

Αποσπάσματα από την Πολιτεία και τους Νόμους του Πλάτωνα για μία καλλιέργεια και παιδεία και την εποχή της παγκοσμιοποίησης.

<u>ΠΟΛΙΤΕΙΑ</u>	<u>ΝΟΜΟΙ</u>
377 _{a-c}	650 _d
401 _{c-d}	766 _a
401 _d -402 _a	644 _e -645 _a
376 _e	641 _b
401 _b -402 _a	643 _d
424 _a -425 _a	643 _e -644 _a
377 _{b-c}	643 _a
	643 _{b-c}
	643 _d
	643 _e
	644 _b
	643 _b -644 _d
	654 _a -656 _d
	802 _{d-e}
	656 _d
	657 _b

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Borradori, G., «*Philosophy in a time of Terror, Dialogues with Juergen Habermas and Jacques Derrida*», The University of Chicago Press, Chicago & London 2003
- Derrida J., *Two Essays on Reason*, Stanford University Press, Stanford 2005
- Derrida J., *Το φάντασμα του Μαρξ*, μτφσ. Παπαγιώργης Κ., Εκκρεμές, Αθήνα 2000
- Derrida J., *Ο Ζακ Ντεριντά για τον Λούι Αλτούσερ*, μτφσ. Παπαγιαννάκος, Δ., Μπαλτάς Α. Εκκρεμές, Αθήνα 1996
- Haddad S., *Derrida and Democracy at Risk, Contretemps 4 (September 2004): 29-44*
- Mackay T.R. & Rose N.R., *The Autoimmune Diseases* 2014
- Matthews D., *The Democracy to come: notes on the thought of J. Derrida*, 2013,
[Online] <http://criticallegalthinking.com/2013/04/16/the-democracy-to-come-notes-on-the-thought-of-jacques-derrida/>
- Mitchell W.J.T. «*Picturing Terror: Derrida's Autoimmunity*», The University of Chicago Press, Vol. 33, No. 2, Winter 2007
- Καντ Ι., *Κριτική του Καθαρού Λόγου*, μτφσ. Αναστάσιου Γιανναρά, Αθήνα 1979
- Καντ Ι., *Κριτική του Πρακτικού Λόγου*, (ΚΠΛ) μτφσ. Ανδρουλιδάκη Κ., Αθήνα 2004
- Καντ Ι., *Κριτική του Κριτικής Δύναμης*, (ΚΚΔ) μτφσ. Ανδρουλιδάκη Κ., Αθήνα 2002
- Καντ Ι., *Δοκίμια*, (Δοκίμια) μτφσ. Ε. Π. Παπανούτσος, Αθήνα 1971
- Καντ Ι., *Θεμέλια της Μεταφυσικής των Ηθών*, (ΘΜΗ) μτφσ. Τζαβάρια Γ, Αθήνα 1984.
- Καντ Ι., *Προλεγόμενα σε κάθε Μελλοντική Μεταφυσικής*, μτφσ. Τζαβάρια Γ, Αθήνα 1982
- Καντ Ι., *Η έννοια του αρνητικού μεγέθους στην Φιλοσοφία*, μτφσ. Τασάκος Χ. Αθήνα 2001
- Λαδόπουλος Π., *Στοιχεία Προβολικής Γεωμετρίας*, Καβαδία, Αθήνα, 1966
- Lloyd A.C., *Οι ύστεροι Νεοπλατωνικοί*, Μτφσ. Παπαδάκης Ν., Κόφφα Μ., Ενάλιος, Αθήνα 2006
- Πλάτων, *Τίμαιος*, Εισ., Μτφσ. Σχ. Κάλφας Β., Πόλις, Αθήνα 1995
- Schiller F., *Περί της αισθητικής παιδείας του ανθρώπου*, μτφσ. Κ. Ανδρουλιδάκης, Αθήνα, 2006.